

๒๗๖,๐๑๘
๑ ๑๖๖๓
๕.๔

การศึกษาดัชนีและการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม
ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเอง
ของ เด็กปฐมวัย

ปริญญาโท

ของ

จงใจ จจรศิลป์

๑ ๕ เม.ย. ๒๕๓๕

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน ๒๕๓๒

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

177059

การศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม
ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเอง
ของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
จงใจ ชจรศิลป์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าขั้นสูง
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กันยายน 2532

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่น
 ในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมแบบริเริ่ม
 อย่างอิสระ กับแบบครูชี้แนะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนที่กำลังเรียน
 อยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนอนุบาลสมุทร จันทบุรี จำนวน
 นักเรียน 60 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
 กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ
 กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ เครื่องมือที่ใช้
 ในการศึกษาครั้งนี้คือ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวของสำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบ ก ของ ทอร์แรนซ์
 (Torrance) ซึ่งได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กไทยโดย อารี รังสินันท์ และแบบสอบถาม
 ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยค่าความเชื่อมั่น .80 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหา
 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และใช้การทดสอบค่าที (t-test
 for Independent Samples)

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่ม
 อย่างอิสระ กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ
 มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมแบบริเริ่ม
 อย่างอิสระ กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ
 มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

X

A STUDY OF CREATIVE ART ACTIVITY AND FREE PLAY ARRANGEMENTS
ON PRESCHOOLERS' CREATIVE THINKING
AND SELF-CONFIDENCE

AN ABSTRACT

BY

JONGJAI KAJONSILP

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree

at Srinakharinwirot University

September 1989

The purpose of this study was to compare the preschool children's creative thinking and self-confidence using child initiated free play activities and teacher directed activities.

The study was conducted in the 1989 academic year. Sixty first year preschool children of Lopburi Kindergarten-School, Muang District, Lopburi Province were randomly selected into two groups. The experiment group was provided with child initiated free play activities; where as the control group was provided with free play activities using teacher directed activities. During eight weeks, each group was provided by free play activities for sixty minutes everyday.

The instruments used in this study were the lesson plan by the Office of the National Primary Education Commission, the Creative Thinking of Figural of Torrance Test Form A. and the Questionnaire on Self-Confidence of Preschool Children. The reliability of the Questionnaire was .80. The t-test, independent samples, was used in this Study.

The findings of the study were as follows:

1. The creative thinking of preschool children who were provided with child initiated free play activities and teacher directed activities was significantly different at the .01 level.
2. The self-confidence of preschool children who were provided with child initiated free play activities and teacher directed activities was significantly different at the .01 level.

~~๗/๗~~ ✓

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

..... *Dr. Jitana* ..... ประธาน

(ศ. ดร. จันทนา ภาคขงกร)

..... *Dr. Jitana* ..... กรรมการ

(อ. อาวุธ วัฒนสิน)

คณะกรรมการสอบ

..... *Dr. Jitana* ..... ประธาน

(ศ. ดร. จันทนา ภาคขงกร)

..... *Dr. Jitana* ..... กรรมการ

(อ. อาวุธ วัฒนสิน)

..... *Dr. Jitana* ..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ศ. ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาบัตรฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... *Dr. Jitana* ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ. ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่..... ๒๕ ..... เดือน..... กันยายน..... พ.ศ. ๒๕๓๒

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เพราะได้รับการช่วยเหลือและการแนะนำ
อย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคงกช อาจารย์อาวุธ วัฒนสิน
และศาสตราจารย์ ดร.บงกชพรณ เกศทิทัศน์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้
๓ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้กรุณาตรวจและให้คำแนะนำในการแก้ไข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์วิจิตร น้าเพชร ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลธนบุรี
อาจารย์รัชปี สาระพันธ์ และอาจารย์ขวัญเรือน สิริเกียรติ ที่ได้กรุณาให้ความสะดวก
และให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ คุณอัญชุลี ประทุมชาติ คุณดวงศรี เปราะหนต์ คุณสมพร ชัญญ์เยี่ยม
และเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจ
ด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอบขอบ เป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา
มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

จงใจ ขจรศิลป์

สารบัญ

บท	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	6
ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์	10
เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง	27
~~X~~ เอกสารเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม	33
~~X~~ เอกสารเกี่ยวกับศิลปสร้างสรรค์	41
เอกสารเกี่ยวกับการวิเริญอย่างอิสระและครูชั้นแนะ	52
~~X~~ สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	61
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	62
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	62
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	62
วิธีดำเนินการทดลอง	69
การวิเคราะห์ข้อมูล	72
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	72

๑๑๑๑๑๑
๑๑๑๑๑๑

บท	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์หระอมูล	75
สัญลักษณ์ใช้ในการวิเคราะห์หระอมูล	75
ผลการวิเคราะห์หระอมูล	76
5 สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	78
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	78
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	78
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	78
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	79
การวิเคราะห์หระอมูล	79
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	80
อภิปรายผล	80
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษานี้	84
ขอเสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	103
ประวัติย่อของผู้นี้วิจัย	170

๗

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	72
2 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ และการ เล่นตามมุมแตกต่างกัน	76
3 ผลการ เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์และการ เล่นตามมุมแตกต่างกัน	77
4 ผลการ เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการ เล่นตามมุมแตกต่างกัน	161
5 ผลการ เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการ เล่นตามมุมแตกต่างกัน	162
6 ผลการ เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดสองแฉกของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการ เล่นตามมุมแตกต่างกัน	163

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 เปรียบเทียบรูปแบบการทดลองจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเงินตามรูปแบบวีธีเริ่มอย่างอิสระกับแบบครูชี้แนะ 71

ภูมิหลัง

ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ทำให้เกิดประดิษฐกรรมใหม่ ๆ โดยเฉพาะผลงานทางวิทยาศาสตร์ อันเป็นผลให้มวลมนุษยชาติได้รับความสุข (นิพนธ์ จิตต์ภักดิ์. 2523 : 16) ซึ่งสอดคล้องกับศิลา จาณีย์โยธิน (2526 : คำนำ) ที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อชีวิตและสังคม และเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดการคิดและการกระทำเป็นการบุกเบิกความก้าวหน้าทั้งทางด้านเทคโนโลยีและวิชาการทั้งปวง อารี รังสิมันท์ (2526 : 1) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ เพราะเป็นปัจจัยที่จำเป็นยิ่งในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ประเทศใดก็ตามที่สามารถแสวงหา พัฒนา และดึงเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของประชากรออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากเท่าใด ก็ยังมีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น

ในการพัฒนาประชากรของประเทศควรเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย เพราะเด็กพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคมและบุคลิกภาพอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการพัฒนาในขั้นต่อไป. (ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. 2522 : 10 - 18) จากการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติใน 4 ภาคภูมิศาสตร์ของประเทศ พบว่าครูส่งเสริมทักษะด้านการคิดแก่เด็กปฐมวัยน้อยกว่าค่านอื่น ๆ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 101) การพัฒนาค่านสติปัญญาโดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กตั้งแต่ปฐมวัยจึงเป็นสิ่งควรส่งเสริมอย่างยิ่งและสามารถทำได้เพราะ ทอแรนซ์ (Torrance) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝน และฝึกปฏิบัติถูกวิธี ถ้าส่งเสริมให้เด็กตั้งแต่เขาวัยได้เท่าใดก็ยิ่งจะเป็นผลดีมากขึ้น

(อาวี ริงลินันท์. 2528 : 1; อ้างอิงมาจาก Torrance. 1965) แต่ถ้าไม่ได้รับ
รับการเอาใจใส่ตั้งแต่เยาว์วัยความสามารถด้านนี้ก็จะไม่พัฒนาขึ้น อาจหยุดชะงักหรือย่อไป
ในที่สุด (Gale. 1960 : 430)

ฟร็อบเอล (Froebel) ซึ่งเป็นบิดาแห่งการศึกษาปฐมวัยกล่าวว่า เด็กปฐมวัย
ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิด
ความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือ (พิชัย สันตภิรมย์.
2516 : 2) กิจกรรมสำคัญกิจกรรมหนึ่งที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งร่างกาย
สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
ได้แก่ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการวาดภาพระบายสีเขียน
การวาดภาพระบายสีด้วยสีน้ำ การปั้น การพิมพ์ภาพจากวัสดุ การตัดปะ ฉีกปะ และ
การประดิษฐ์เศษวัสดุต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นี้เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกให้เด็ก
รู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล ฝึกการสร้างสรรค์ ฝึกลักษณะนิสัย และฝึกความพร้อมในการเรียน
ของเด็กได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 :
56 - 57)

ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก ครูควรให้โอกาสเด็กได้เล่นและทำกิจกรรม
ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมทักษะในการคิด การสำรวจ การทดลอง การสังเกต การตัดสินใจ
และการใช้ความสามารถของตนในการปฏิบัติหรือการทำสิ่งต่าง ๆ ที่ตนพอใจอย่างเต็มที่
โดยการให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจโดยอิสระ เฮอร์ทูด
(Gertrude) มีความเห็นว่า การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กรู้สึกเป็นอิสระ
จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กได้ (Gertrude. 1966 : 549)
นอกจากนี้การให้เด็กเล่นอย่างอิสระจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการกระทำและเกิด
ความเข้าใจอย่างแท้จริง (เขาวหา เศษะคุปต์. 2528 : 10)

กิจกรรมการเล่นตามมุมเป็นกลุ่มกิจกรรมที่เด็กมีโอกาสพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความคิดริเริ่มอย่างอิสระได้เป็นอย่างมาก การให้เด็กได้ริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระด้วยตัวของเด็กมากที่สุดตามแนวการจัดกิจกรรมริเริ่มอย่างอิสระ (Child Initiated Activities) จะช่วยให้เด็กมีโอกาสพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) อย่างเต็มที่ เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ จากสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จัดไว้ให้อย่างหลากหลายด้วยตัวของเด็กเอง ไม่เร่งรัดเวลาในการทำกิจกรรม และไม่ต้องมีครูมาควบคุม เด็กจึงมีโอกาสสำรวจและริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตัวของเด็กเอง การเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นในขณะที่เด็กริเริ่มและทำกิจกรรมด้วยตนเอง การที่เด็กได้จับต้อง กระทำ ทดลองสิ่งต่าง ๆ โดยอิสระ และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง (Schweinhart. 1988 : 20)

ชไวน์ฮาร์ท (Schweinhart) กล่าวถึงการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์แก่เด็กตั้งแต่ปฐมวัยถึงอายุ 15 ปี 3 รูปแบบ แบบแรก ครูเป็นผู้ชี้แนะ และมีบทบาทในการทำกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนอีกสองรูปแบบนักเรียนเป็นผู้ริเริ่มดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง ผลปรากฏว่า าระดับเขาว์ปัญญาโดยเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบริเริ่มอย่างอิสระ (Child Initiated Activities) สูงขึ้นอย่างเด่นชัด และเด็กเหล่านี้มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา น้อยกว่ากลุ่มที่ครูเป็นผู้ชี้แนะและมีบทบาทในการทำกิจกรรมอย่างเด่นชัด (Schweinhart. 1988 : 2021)

จะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่มอย่างอิสระสามารถส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก และกล้าแสดงความคิดเห็น (สุชา จันทน์เอม และสุภางค์ จันทน์เอม. 2516 : 90) ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมแก่เด็กตั้งแต่ปฐมวัย

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพทางสังคมอย่างหนึ่งที่ต้องปลูกฝังให้แก่เด็ก และควรส่งเสริมให้พัฒนาอยู่เสมอ เพราะคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีบุคลิกภาพที่มองโลกในแง่ดี และมีความรู้สึกปลอดภัย กล้าแสดงออกในทางที่ถูกที่ควร มีความรับผิดชอบ

ในหน้าที่การงานของตน และสามารถประสบความสำเร็จในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ (ซูซา จันทนเขม. 2510 : 147) อีริกสัน (Erikson) เชื่อว่า เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาการทางสังคมอยู่ในขั้นความเป็นตัวของตัวเองหรือความไม่มั่นใจในตนเอง (Autonomy V.S. Doubt) ถ้าเด็กมีโอกาสทำสิ่งต่าง ๆ และได้รับการส่งเสริมให้ลงมือทำในสิ่งที่ต้องการ เด็กจะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองได้ดี เมื่ออายุประมาณ 4 - 5 ขวบ เด็กจะเริ่มพัฒนาบุคลิกภาพในขั้นความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกผิด (Initiative V.S. Guilt) เด็กจะมีความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และมีความริเริ่มในการทำกิจกรรม การให้เวลาในการตอบคำถามของเด็ก และเปิดโอกาสให้เด็กลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เด็กมีแนวโน้มที่จะค้นคว้าสำรวจ และทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ถ้าผู้ใหญ่เข้มงวดกับการกระทำของเด็กไม่เปิดโอกาสให้เด็กทำสิ่งที่ตนสนใจอยากทำและอยากลงมือกระทำเอง หรือตอบคำถามที่เด็กต้องการรู้ เด็กจะไม่กล้าคิดทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการสะกิดกั้นความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก (พรวิณี ช. เจนจิต. 2528 : 68 - 69) ผู้ใหญ่จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิดและแสดงออก เพราะ

จะช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (น้อมฤดี จงพุดทะ. 2516 : 142 - 145) นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง (พรมาวิรินทร์ สุทธิจิตตะ. 2529 : 4) ความเชื่อมั่นในตนเองนี้จะช่วยให้เด็กไม่รู้สึกว่าคุณค่อนกว่าผู้อื่น และสามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (สมชาติ วงศ์ปลุกแก้ว. 2526 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Child Study Association of America. 1952) ความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นได้เมื่อเด็กประสบความสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ (พรมาวิรินทร์ สุทธิจิตตะ. 2529 : 4) ดังนั้นการให้เด็กมีโอกาสริเริ่มทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองและประสบความสำเร็จอยู่เสมอ น่าจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็ก และอาจช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กได้

ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็กโรงเรียนอนุบาลสามารถส่งเสริมโดยการจัดประสบการณ์ให้เด็กมีโอกาสทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และเล่นตามมุม เด็กจะมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรมทั้งโดยลำพังและเป็นกลุ่ม โดยครูจัดเตรียม

วัตถุประสงค์ให้เพียงพอกแก่ความต้องการของเด็ก (Kolumbus. 1983 : 29, 141 - 149)
 เหนือเป้าหมายกิจกรรมคือประสานสร้างเสริมทัศนคติอันดีต่อสังคมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 และจินตนาการ ปีกกล้าแนมือ ความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา ปีกให้เด็กรู้จักใช้ความคิด
 ของตนเอง ก่อแสดงออกเข้าใจเรื่องธรรมชาติและฝึกคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความอดทน
 ความเชื่อเพื่อเชื่อแม่ และความรับผิดชอบ เพื่อให้บังเกิดผลดีกับเด็กโดยตรง นอกข้างไรก็ตาม
 เด็กก็ยังไม่มีส่วนร่วมในการเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ เหนือควร พบว่าในการทำกิจกรรม
 คือประสานสร้างเสริมการกำหนดจำนวนงานที่ต้องส่ง และเด็กมีโอกาสริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตนเอง
 ค่อนข้างน้อย เพราะลักษณะการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ครูเป็นผู้ริเริ่มและชี้แนะ การทำกิจกรรม
 คือประสานสร้างเสริม เด็กต้องทำกิจกรรมคือประสานสร้างเสริมแล้วจึงไปเล่นตามมุมได้ เด็กจึงไม่มี
 อิสระในการริเริ่มทำสิ่งต่าง ๆ เหนือควร (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
 2530) ปัจจุบันการศึกษาปฐมวัยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการให้เด็กริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตนเอง
 อย่างมาก ตระหนักถึงคุณค่าของการให้เด็กมีโอกาสริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตัวของเด็กอย่างอิสระ
 เพื่อช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองต่าง ๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ สภาพดังกล่าวนี้ควรได้รับ
 ความสนใจจากวงการศึกษานานาชาติ

ควบคู่กัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิธีการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความคิด
 สร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้กิจกรรมคือประสานสร้างเสริมและการเล่นตามมุม
 ที่มีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบว่าวิธีการจัดประสบการณ์โดยให้เด็กริเริ่ม
 ทำอย่างอิสระ (Child Initiated Activities) กับกิจกรรมที่ครูเป็นผู้ชี้แนะจะส่งผลต่อ
 ความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยต่างกัน มากน้อยเพียงใด

ผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมที่ถูกต้อง
 เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป และเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กให้มีความรู้และทักษะที่เหมาะสม
 และดีงาม เพื่อจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และเล่นตามมุม แบบริเริ่มอย่างอิสระและแบบครูชี้แนะ

ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ได้ข้อค้นพบวิธีจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม และช่วยกระตุ้นให้ครูปฐมวัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้เด็กมีโอกาสริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระ ตลอดจนเป็นการช่วยให้ศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรของการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 7 ห้องเรียน 250 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี ปีการศึกษา 2532 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียน 60 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับสลาก จัดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ กลุ่มควบคุมทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระคือ รูปแบบการดำเนินกิจกรรม ได้แก่

2.1.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการ เล่นตามมุม
แบบริเริ่มอย่างอิสระ

2.1.2 รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการ เล่นตามมุม
แบบครูชี้แนะ

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ความคิดสร้างสรรค์

2.2.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนอายุ 4 - 5 ปี กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 7 ห้องเรียน 250 คน

2. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึง ประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา ซึ่งส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ตามลักษณะการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ของแผนการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เล่มที่ 1 ปี 2530 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดให้ครูจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้แก่เด็กวันละ 4 - 5 กิจกรรม แบ่งเป็น 2 ชนิดดังนี้

2.1 กิจกรรมหลัก หมายถึง กิจกรรมสร้างสรรค์ที่แผนการจัดประสบการณ์ กำหนดให้ครูต้องจัดทุกวัน ได้แก่ การวาดภาพระบายสีด้วยสีเทียน วาดภาพระบายสีด้วยสีน้ำและการปั้น

2.2 กิจกรรมหมุนเวียน หมายถึง กิจกรรมสร้างสรรค์ที่เกิดโอกาสให้ครูจัดปรับตามความเหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และสอดคล้องกับหน่วยการสอน ได้แก่ การเป่าสี ทัชสี หยดสี พิมพ์ภาพ ละเลงสีด้วยนิ้วมือ การพับ การฉีกปะ ตัดปะ

3. การเอนตามมูม หมายถึง การใช้สิ่งของต่าง ๆ มาจัดเป็นมูมในห้องให้เด็กได้เล่น ได้คิดสร้างสรรค์ตามสภาพแวดล้อมของเด็ก และเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกเอนตามความสนใจ เช่น มูมวิทยาศาสตร์ มูมหนังสือ มูมบล็อก ฯลฯ ตามลักษณะการจัดกิจกรรม การเอนตามมูมของแผนการจัดประสบการณ์ฉบับปฐมวัยที่ 1 เล่มที่ 1 ปี 2530 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

4. รูปแบบการดำเนินกิจกรรม หมายถึง รูปแบบการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเอนตามมูม ซึ่งกำหนดไว้เป็น 2 รูปแบบดังนี้

4.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเอนตามมูมแบบริเริ่มอย่างอิสระ (Child Initiated Activities) หมายถึง การให้อิสระเด็กในการเลือกทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และเอนตามมูมได้ตามความสนใจ เด็กอาจเอนตามมูมก่อนหรือทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ก่อนก็ได้ สำหรับกิจกรรมใหม่ ครูอาจใช้คำถามเพื่อช่วยให้เด็กได้คิดริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ จากอุปกรณ์ที่ครูเตรียมไว้ด้วยตัวของเด็กเอง

4.2 รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเอนตามมูมแบบครูชี้แนะ หมายถึง การให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม แล้วจึงไปเล่นตามมูมได้ สำหรับกิจกรรมใหม่ ครูจะเป็นผู้ชี้แนะ และสาธิตการทำกิจกรรมจากอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ในเด็กทุกครั้ง

5. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การแสดงออกถึงสิ่งที่มีอยู่ในตัวเด็ก อาจเป็นการประดิษฐ์ การตกแต่ง การวาดภาพ หรือการออกความคิดใหม่ ๆ ซึ่งในความคิดของเด็กแต่ละคนสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยใช้รูปภาพแบบ ก. ของ ทอร์แรนซ์ (Torrance Test of Creative Thinking Figural Form A) ซึ่งได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กไทยโดย อารี รังสินันท์ (กรมการฝึกหัดครู, 2521 : 48, 50)

6. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จในคำมั่นต่อไปนี้ การกล้าแสดงออก การพึ่งตนเอง การเป็นตัวของตัวเองและการมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาถึง การจัดศิลปสร้างสรรค์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ และ ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ และกิจกรรมการเล่นตามมุมแบบฟรีเริ่มอย่างอิสระและแบบครูชี้แนะ เพื่อความสะดวกในการศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแยกตามหัวข้อดังนี้คือ

1. เอกสารเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์
  - 1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
  - 1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
  - 1.3 ลักษณะของความคิดสร้างสรรค์
  - 1.4 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์
  - 1.5 บรรยากาศที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
  - 1.6 บทบาทครูในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
  - 1.7 งานวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์
2. เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.2 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.3 ปัจจัยในการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
3. เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อม
  - 3.1 ความหมายและความสำคัญของสภาพแวดล้อม
  - 3.2 การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน
  - 3.3 การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน
  - 3.4 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย
4. เอกสารเกี่ยวกับศิลปสร้างสรรค์
  - 4.1 ความสำคัญของการสอนศิลปสร้างสรรค์

- 4.2 พัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัย
- 4.3 การแสดงออกทางคานศิลปะของเด็ก
- 4.4 ขอบข่ายในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
- 4.5 งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับความคิดสร้างสรรค์
5. เอกสารเกี่ยวกับการริเริ่มอย่างอิสระและครูชี้แนะ
  - 5.1 การริเริ่มอย่างอิสระ
    - 5.1.1 ลักษณะและความสำคัญของความคิดริเริ่ม
    - 5.1.2 การให้อิสระแก่เด็กเพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
    - 5.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.2 ครูชี้แนะ
    - 5.2.1 การชี้แนะโดยครู
    - 5.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะโดยครู

เอกสารเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในบุคคลทุกคน และเป็นสิ่งที่สามารถกระตุ้นหรือส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ด้วยการฝึก ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ (สุจินต์ ปรีชาชาวด. 2515 : 13 ; อ้างอิงมาจาก Cecco. 1968 : 456) เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถอย่างหนึ่งของมนุษย์จึงมีผู้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้มากมายหลายท่านเช่น

ทอร์แรนซ์ (Torrance) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการของความคิดหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อมีปัญหา แล้วบุคคลจะเปลี่ยนความคิดนั้นออกมาเป็นการกระทำ (Torrance. 1963 : 16) ต่อมาในปี 1964 ทอร์แรนซ์ (Torrance) ได้อธิบายเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า "ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการของความรู้สึกไวต่อปัญหา หรือสิ่งบกพร่องขาดหายไป แล้วรวบรวมความคิด หรือตั้งเป็นสมมติฐาน

ท่าการทดสอบสมมติฐาน และเผยแพร่ผลที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานนั้น (Torrance. 1964 : 16) และกิลฟอร์ด (Guilford) โทกล่าถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วยความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่น และความคิดที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะ คนที่มีลักษณะดังกล่าว จะต้องเป็นคนกล้าคิด ไม่กลัวถูกวิพากษ์วิจารณ์ และมีอิสระในการคิดด้วย" (Guilford. 1959 : 389, 470)

สมพงษ์ ฐิจิวรรณ โทกล่าถึงความหมายของความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ คือความสามารถในการนำเอาสิ่งต่าง ๆ มาประกอบกันเข้าเป็นสิ่งที่ใหม่ที่แปลกไปจากเดิม โดยสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความคิดที่ต่อเนื่องกันไป คนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการระลึกละเอียด ๆ ไฉนมาก (สมพงษ์ ฐิจิวรรณ. 2516 : 6)

แอนเดอร์สัน (Anderson) โทสรุปว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นการกระทำที่เลือกจากประสบการณ์ทั้งหมดที่เข้ามาเพื่อสร้างรูปแบบใหม่ ความคิดใหม่ หรือผลิตภัณฑ์ใหม่ขึ้น ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่ทุกคนเมื่ออยู่ในระดับต่าง ๆ กัน ทุกคนเกิดมาพร้อมศักยภาพของการสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถพัฒนาได้ในทุกระดับอายุ และทุกสาขาวิชา ถ้าใครมีประสบการณ์ที่เหมาะสม (บุทา ชนอนครวม. 2520 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Anderson. 1970 : 90)

จากความหมายและแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่อยู่แล้วในตัวบุคคลทุกคน สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม กระตุ้นให้บุตรเรียนแสดงออกได้อย่างอิสระ ผลที่ได้จะเป็นได้ทั้งความคิดใหม่ที่ไม่มีการทำมาก่อน หรือเป็นความคิดใหม่ที่เกิดจากการคิดเปลี่ยนแปลงประสบการณ์เดิมก็ได้

ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

เรื่องความคิดสร้างสรรค์มีผู้กล่าวถึงความสำคัญไว้มากมาย เช่น อารี สันหวี กล่าวว่าการศึกษาเพื่อความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบันนี้ เพราะสังคมเปลี่ยนแปลง มีปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เด็กจะต้องได้รับการฝึกให้รู้จักการคิดใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องพบในชีวิตประจำวัน (อารี สันหวี. 2511 : 424) และ ชูชัย อินทรประวัฑ โคโธ เห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นต่อชีวิตเพราะในการใ้การศึกษาแก่เด็ก เราไม่สามารถจะสอนทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นต่อชีวิตของเขาได้ เราสอนได้เพียงบางอย่างเท่านั้น เด็กที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จึงมีโอกาสนำความรู้ไปใช้ในกิจกรแก้ปัญหาได้ดีกว่า

(ชาดูชัย อินทรประวัติ. 2518 : 19)

เฮอร์ลอค (Hurlock) ได้กล่าวถึงคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์ให้ความสนุก ความสุข และความพอใจแก่เด็กและมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก ไม่มีอะไรที่จะทำให้เด็กรู้สึกหงุดหงิดเท่ากับงานสร้างสรรค์ของเขาถูกตำหนิ ถูกตักเตือน หรือถูกว่าสิ่งที่เขาสร้างนั้นไม่เหมือนของจริง (Hurlock. 1972 : 319) ความเห็นสอดคล้องกับ เบาวาท เคระคุปต์ (เบาวาท เคระคุปต์. 2522 ; อ้างอิงมาจาก Jersild. 1972 : 153 - 158) ว่า ความคิดสร้างสรรค์มีส่วนช่วยในการส่งเสริมเด็กในทางต่าง ๆ ได้แก่

1. ส่งเสริมสุนทรีย์ภาพ เด็กจะรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งผู้ใหญ่ควรทำเป็นตัวอย่างโดยการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็ก การพัฒนาสุนทรีย์ภาพแก่เด็กโดยให้เด็กเห็นว่าทุก ๆ อย่างมีความหมายสำหรับตัวเขา ส่งเสริมให้รู้จักสังเกตสิ่งที่แตกต่างจากสิ่งธรรมดาสามัญ ให้ไต่ถามในสิ่งที่ไม่เคยไต่ถาม และหัดให้เด็กสนใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว
2. เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจ และความก้าวร้าว
3. สร้างนิสัยในการทำงานที่ดี ขณะที่เด็กทำงานควรควรสอนระเบียบและนิสัยที่ดีในการทำงานควบคู่ไปด้วย เช่น หัดให้เด็กรู้จักเก็บของเป็นที่ อ่างมือเมื่อทำงานเสร็จแล้ว เป็นต้น
4. เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมือ เด็กจะสามารถพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่จากการเล่น การเคลื่อนไหว การเล่นบล็อก และพัฒนากล้ามเนื้อเล็กจากการตักกระดาษ ประดิษฐ์ภาพวาดภาพทัวมือ การทอภาพทักทอ การเล่นกระดานตะปู
5. เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง เด็กจะชอบทำกิจกรรมและใช้วัตถุต่าง ๆ ซ้ำ ๆ กันเพื่อสร้างสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นโอกาสที่เด็กจะใช้ความคิดริเริ่ม และจินตนาการของเขาสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น ครูจึงควรจัดหาวัสดุต่าง ๆ ไว้ให้เด็กมีโอกาสดำเนินการทดลองของตน เช่น กลองยาสีฟัน เปลือกไข่ และเศษวัสดุเหลือใช้ เพื่อให้เขาฝึกสมมติเป็นนักก่อสร้างหรือสถาปนิก

จากคุณค่าและความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมานี้ อาจกล่าวได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญควรได้รับการส่งเสริมและปลูกฝัง เพื่อช่วยผ่อนคลายอารมณ์ และสร้างนิสัยที่ดีให้กับเด็ก ทั้งยังช่วยให้เด็กได้พัฒนา ความร่างกาย เด็กได้สำรวจ สติปัญญา ค้นคว้าและทดลอง ซึ่งเป็นผลให้เด็กสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้

ลักษณะของความคิดสร้างสรรค์

ในเรื่องลักษณะของความคิดสร้างสรรค์นี้มีผู้ศึกษาไว้หลายท่านเช่น

สตอร์ม (Strom) ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ว่า ทุกคนมีศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์แต่อาจมีปริมาณต่าง ๆ กัน ถ้าได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มศักยภาพก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ (Strom, 1969 : 247) จากการศึกษาของ เกส (Gale, 1960 : 430) พบว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่ส่งเสริมและพัฒนาขึ้นได้ ความคิดสร้างสรรค์ไม่ถ่ายทอดทางยีน (Gene) ของบิดามารดา แต่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในภายหลังเช่นเดียวกับบุคลิกภาพของมนุษย์ ฉะนั้นความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลจะมากหรือน้อยเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ

ทอร์แรนซ์ (Torrance) ได้รวบรวมผลงาน แมคคินนอน (McKinnon) ซึ่งได้ศึกษาถึงคุณลักษณะของบุคคลต่าง ๆ เช่น ศิลปิน นักวิทยาศาสตร์ สถาปนิก ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง พบว่า บุคคลเหล่านี้ชอบแสดงความเด่นโดยการทำงานไม่ซ้ำแบบใคร มีความเชื่อมั่น ขยันหมั่นเพียร กระตือรือร้น ยอมรับในสิ่งแปลก ๆ มีความยืดหยุ่นในการคิด ถ้าวินิจฉัย ถ้าวินิจฉัย (Torrance, 1959 : 7) และลักษณะอันแท้จริงของความคิดสร้างสรรค์คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองและเป็นอิสระ ความคิดสร้างสรรค์ไม่ขึ้นอยู่กับอายุตามปฏิทินของแต่ละคน โดยแท้จริงแล้วความคิดสร้างสรรค์ปรากฏในเด็กที่ยังไม่ตกอยู่ในอิทธิพลทางสังคมมากนัก ผู้ใหญ่ส่วนมากที่ต้องยึดมั่นอยู่ในกฎของสังคม จึงมักจะสูญเสียความคิดสร้างสรรค์ไป และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังรักษาไว้ได้ (ชื่นจิตร การบุญ, 2525 : 14)

กิลฟอร์ด (Guilford) กล่าวถึงลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) คือ ความคิดหลายทิศ

ทาง หลายแง่หลายมุม คิดใ้กว้างไกลซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้ จะนำไปสู่ความคิดประดิษฐ์สิ่ง
แปลกใหม่ รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จอีกด้วย และความคิดอเนกนัยนี้ประกอบ
ด้วยลักษณะความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด (Fluency) ความ
ยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration)
(อาร์ ริงลินันท์, 2528 : 2 - 3)

เกรฟคาห์ล (Drevdahl.) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของ
บุคคลในการคิดสร้างผลผลิตหรือสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นอาจจะเกิดจาก
การรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์มาเชื่อมโยงเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ และสิ่ง
ที่เกิดขึ้นใหม่นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่มีบูรณ์อย่างแท้จริง อาจออกมาในรูปของผลผลิตทางศิลปะ
วรรณคดี วิทยาศาสตร์ หรือเป็นเพียงกระบวนการ หรือวิธีการเท่านั้นก็ได้ (อาร์ ริงลินันท์,
2528 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Drevdahl, 1960) ซึ่งสอดคล้องกับ เวสต์คอตต์ และสมิท
(Westcott and Smith.) ที่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่รวม
และดึงเอาประสบการณ์เดิมของแต่ละคนออกมาแล้วนำมาจัดให้อยู่ในรูปแบบใหม่ การจัดรูปแบบ
ใหม่ของความคิดนี้ ขึ้นอยู่กับความคิดของแต่ละคนและไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งแปลกใหม่ระดับโลก
(Westcott and Smith, 1967 : 2) วอลลาซและโคแกน (Wallach and Kogan.)
มีความเห็นสอดคล้องกันและเสริมว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการซึ่งอยู่ระหว่างสิ่งเร้า
(Stimulus) กับการตอบสนอง (Response) (บุญรอด บุญเหลือ, 2525 : 13 ; อ้างอิง
มาจาก Wallach and Kogan, 1965 : 34)

ไทเลอร์ (Tylor) (อีจนา แฉ่มสรวล, 2519 : 11 - 12 ; อ้างอิงมาจาก
Tylor, 1964 : 5) ได้ให้ทัศนะว่า ผลของความคิดสร้างสรรค์นั้นไม่จำเป็นจะต้องขึ้นถึงขั้น
สูงสุดทั้งเช่น การคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ หรือการสร้างทฤษฎีที่ต้องใช้ความคิดคำนามธรรม
อย่างสูงเสมอไป แต่อาจเป็นขั้นใดขั้นหนึ่งใน 5 ขั้นต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นที่แสดงออกมาอย่างอิสระ ในด้านความคิดริเริ่มโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพ
ของงาน

- ขั้นที่ 2 งานที่เป็นโดยลยลิตที่ค้องอาศัยทักษะบางอย่าง
 ขั้นที่ 3 เป็นงานชั้นประคิษฐ์คิคิดคั่นลิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำแบบใคร เป็นคิความคิดที่แตกต่าง
 ไปจากบุคคลอื่น
 ขั้นที่ 4 เป็นการปรับปรุ้งขั้นที่ 3 ให้ดีขึ้น
 ขั้นที่ 5 เป็นงานที่เกิดจากคิความคิด ลิ่งที่เป็นนามธรรมชั้นสูงสุค คั่นพบทฤษฎีหรือหลัก
 การใหม่ ๆ

นอกจากนีวรุฒ ทั้งเจริฎ ยังได้กล่าวถึงคิความคิดสร้งสร้งว่า คิความคิดสร้งสร้ง
 มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถในการคิคิดหรือสร้งลิ่งใดลิ่งหนึ่งขึ้นมาโดยที่ไม่มีลิ่งนั้นอยู่
 ก่อน สดจะเป็นการวีริเริ่มการทำลิ่งต่าง ๆ อย่างมีคิคุณค่าคิคือ มีประโยชน์ทางกายในแง่การใช้สอย
 มีคิคุณค่าทางจิตใจในแง่ความงาม หรือคิคุณค่าทางคิคิดที่สามารถเสนอคิคิดในแง่มุมที่แปลก
 และใหม่ได้อย่างมีสาระประโยชน์ (วิรุฒ ทั้งเจริฎ. 2526 : 17)

ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า คิความคิดสร้งสร้งมีลักษณะเป็นกระบวนการหรือวิธีการที่เกิด
 ขึ้นเองอย่างอิสระมีไค้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคัม และเป็นลิ่งที่สามารถพัฒนาได้โดยใช้ประส-
 การณ์ที่มีอยู่ ซึ่งเป็นลิ่งที่มีคิคุณค่าคิอบคิคอดั้งทางร่างกายและจิตใจ

พัฒนาการทางคิคิดสร้งสร้ง

✓ ทอร์แรนซ์ (Torrance. 1964 : 87 - 88) ได้อ้างถึงงานวิจัยของดิคอนเกี่ยวกับ
 กับการพัฒนาการของคิคิดสร้งสร้งของค็ค โดยสรุปได้คั้งนี้

แรกเกิด - 2 ขวบ ในระยะขวบแรกของชีวิตค็คเริ่มพัฒนาการค้ำเงินคณาการ จะ
 เห็นได้ว่าค็คเริ่มตามชื่อของลิ่งต่าง ๆ โดยพยายามทำลิ่งต่าง ๆ หรือจิ้งหะ เมื่อเริ่มคิคิดทำ
 ละไรไค้ค็คก็จ้คั้งชื่อให้ ค็คเริ่มคาคหวังในเหตุการณ์ชีวิตประจำวัน เมื่อ 2 ขวบค็คเริ่ม
 แสวงหาโอกาสหรือทำลิ่งที่แปลกไปกว่าเคิม โดยมีความกระตือรือร้นที่จะคิคิดสำรวจโดยการขิม
 สัมผัส ด้วยความอยากรู้อยากเห็น และค็คจะเกิดการเรียนรู้ว่าลิ่งไหนทำได้ ลิ่งไหนค้ค้อง
 ไม่ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กัวิธีการที่ค็คได้แสดงออก และลักษณะเฉพาะของค็คแต่ละคนในช่วงระยะ
 เวลานั้นค็คควรจ้ได้รับการกระตุ้นโดยการให้ลิ่งเร้าโดยการเล่นลิ่งต่าง ๆ เช่น ไม้บ้อค

ชนาคนิษฐ์ ตุ๊กตา และของเล่นที่นำเล่นและปลอดภัย โดยที่พ่อแม่ควรจะสนใจเล่นกับเด็ก การที่พ่อแม่ร้องเพลงให้เด็กฟัง และเล่นการตั้งคำถามต่าง ๆ ช่วยให้เกิดพัฒนาการด้านจินตนาการ

ระยะ 2 ขวบ - 4 ขวบ เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรง แล้วจะถ่ายทอดประสบการณ์ที่ได้รับรู้โดยวิธีการแสดงออกและจินตนาการ เช่น เด็กไม่เข้าใจว่าทำไมไม่ให้เล่นน้ำร้อน เมื่อเด็กมีโอกาสสัมผัสสัจธรรมน้ำร้อนเด็กก็รู้ว่า เป็นสิ่งที่เล่นไม่ได้ เด็กในระยะนี้จะตื่นเต้นกับประสบการณ์ต่าง ๆ ใฝ่ใจ มีช่วงความสนใจสั้น เด็กจะเริ่มรู้สึกเป็นตัวของตัวเองและเกิดความเชื่อมั่น แต่การเรียนรู้ใหม่ ๆ อาจจะทำให้เด็กเกิดความหวาดกลัว ดังนั้น พ่อแม่ควรระมัดระวังให้เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยอยู่เสมอ ในช่วงนี้ควรให้เด็กเล่นของเล่นที่สำเร็จรูปเพื่อให้คิดไปด้วย เช่น ไม้บล็อก อาจสร้างเป็นบ้าน รถไฟ เป็นต้น

ระยะ 4 ขวบ - 6 ขวบ ในวัยนี้ เป็นวัยที่เด็กมีจินตนาการสูง แต่เด็กยังไม่มีความสามารถในการสังเกตเนื่องด้วยความรู้จำกัดของจินตนาการ เมื่อเด็กเริ่มเรียนรู้การวางแผนจะเริ่มสนุกสนานกับการวางแผน และการคาดคะเนในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในการเล่นนั้น เด็กเริ่มเลียนแบบท่าของผู้ใหญ่หรือผู้ใหญ่ใกล้ๆ มีความอยากรู้อยากเห็น เด็กจะพยายามค้นหาข้อเท็จจริงว่าผิดหรือถูก ในวัยนี้เด็กเริ่มตระหนักถึงความรู้สึกของผู้อื่นและเริ่มคิดถึงการทำของคนที่ไปกระทบผู้อื่น ความเชื่อมั่นจะพัฒนาในระยะนี้โดยงานศิลปะในทางสร้างสรรค์ จากประสบการณ์ใหม่ ๆ และการเล่นทายคำพูด ในระยะนี้ไม่ควรจะประเมินเด็กโดยใช้มาตรฐานของเด็กวัยที่สูงกว่า เด็กจะต้องได้รับความช่วยเหลือในการเล่นเพื่อฝึกด้านจินตนาการ เช่น จัดหาสิ่งของต่าง ๆ ให้เล่นขายของ เล่นเป็นหมอ เล่นเป็นครู เป็นต้น และเมื่อเล่นเสร็จก็ควรจะเน้นเรื่องเก็บของเข้าที่ ซึ่งครู พ่อแม่ ควรจะอนุญาตให้เด็กวัยนี้ได้แสดงออกในด้านความคิด โดยวิธีการส่งเสริมและชมเชย

ทอร์เรนซ์ (Torrance) ได้กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้ทุกวัน ทั้งวัยเด็ก หนุ่มสาว และวัยผู้ใหญ่ แม้ว่าผลจากการศึกษาจะพบว่า เด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูงสุดเมื่ออายุ $4 \frac{1}{2}$ ปี ก็มีใฝ่ใจหมายความว่า ความคิดสร้างสรรค์จะไม่พัฒนาในช่วงวัยอื่น ความคิดสร้างสรรค์จะค่อย ๆ พัฒนาขึ้นจนกระทั่งเด็กเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และจะลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ประกอบกันด้วยเป็นต้นว่า ระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์

วัฒนธรรม ประเพณี ที่เด็กเรียนรู้ควบคู่กับอายุที่เพิ่มขึ้น หากคนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้ออำนวย ความคิดสร้างสรรค์ยังคงพัฒนาต่อไป ซึ่งซอคิคเห็นของเขาสอดคล้องกับของ เลคแมน (Lechman) ที่พบว่า คนจะมีความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงอายุ 30 ปี (อารี ริงสันท์. 2528 : 113; อ้างอิงมาจาก Torrance. 1969 : Unpage) ซอคิคเห็นตรงกลางสอดคล้องกับการศึกษาของมินเนโซตาที่พบว่า พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กในวัยประถมศึกษาปีที่ 1 จะสูงขึ้นจนถึงประถมศึกษาปีที่ 3 และจะเริ่มลดลงในวัยประถมศึกษา ปีที่ 3 และ 4 แล้วจะเริ่มพัฒนาการต่อไปในวัยประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 พอถึงช่วงวัยประถมศึกษา ปีที่ 6 กับ มัธยมศึกษาปีที่ 1 จะกลับลดน้อยลง และเพิ่มขึ้นอีกเรื่อย ๆ จนปลายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (อารี ริงสันท์. 2526 : 50; อ้างอิงมาจาก Minnesota Studies. 1962) การศึกษา นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของอารี ริงสันท์ (2520 : 49) ที่ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ของ เด็กไว้ดังนี้

1. เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จะมีความช่างคิดช่างฝัน มากกว่าเด็กชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 (ความช่างคิด ช่างฝัน เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของผู้มีความคิด สร้างสรรค์)

2. เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เป็นเด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็น และชอบ ตั้งคำถามทวนคำว่า "ทำไม" "อย่างไร" มากกว่าเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 (ความ อยากรู อยากรเห็น ชอบซักถาม เป็นลักษณะที่สำคัญยิ่งของผู้มีความคิดสร้างสรรค์)

3. เด็กชั้นประถมปีที่ 1 - 2 มีความคิดริเริ่มอยู่ในระดับสูง และความคิดริเริ่มจะ ลดลงในวัยประถมศึกษาปีที่ 4

นอกจากนั้นพจนันท์ จิตต์ถักดิ์ (2523 : 17 - 16) ยังได้กล่าวถึงลำดับขั้นของความคิด สร้างสรรค์ไว้ว่ามี 4 ขั้นดังนี้

1. ขั้นเตรียม คือขั้นรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยอาศัยพื้นฐานของกระบวนการ ท่อไปนี้

1.1 การสังเกต ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จำเป็นต้องเป็นผู้สังเกตที่ สนใจ ท่อสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ใครพบเห็นเสมอ

1.2 การจำแนก หมายถึง การจำแนกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเฉพาะกลุ่ม เพื่อใช้เป็นแนวทางลำดับแนวความคิดต่อไป

1.3 การทดลอง เป็นหัวใจของการสร้างสรรค์งาน เพราะผลของการทดลอง จะเป็นข้อมูลสำหรับคิดสร้างสรรค์ต่อไป

2. ขั้นครุ่นคิด เป็นขั้นที่ใช้เวลาสำหรับการครุ่นคิดโดยอาศัยข้อมูลที่ไ้รวบรวมไว้ เป็นแนวในการคิด ปกติขั้นนี้จะใช้เวลานานพอสมควร

3. ขั้นคิดออก ขั้นนี้เป็นขั้นของการแสดงภาวะสร้างสรรค์อย่างแท้จริง คือสามารถมองเห็นลู่ทางในการริเริ่มหรือสร้างสรรค์งานอย่างแจ่มชัดโดยตลอด

4. ขั้นพิสูจน์ คือขั้นของการทดลองซ้ำ เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องแน่นอนเป็นกฎเกณฑ์ต่อไป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล มีการพัฒนาไปตามลำดับขั้น และเด็กจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้จากการเรียนรู้ความคุ้นเคยอายุที่เพิ่มขึ้น เมื่อเด็กเข้าสู่วัย 4 - 6 ขวบ ความเชื่อมั่นจะได้รับการพัฒนาในระบะนี้ และเด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงสุด ถ้าได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน โดยการจักสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้ กว้างเข่นนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็น เครื่องมือในการศึกษา

บรรยากาศที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

บรรยากาศภายในโรงเรียนและในห้องเรียนมีผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมาก ห้องเรียนที่เด็กแสดงความคิดใหม่ ๆ แปลก ๆ ของตนได้ นักเรียนมีความรู้สึกเป็นอิสระไม่ถูกควบคุมด้วยระเบียบวินัยที่เคร่งครัดจนเกินไป รวมทั้งมีการส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง ช่วยส่งเสริมสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี (Edward and others . 1961 : 661) จากการศึกษาของโรเจอร์ส (Rogers.) พบว่า บรรยากาศที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดความคิดสร้างสรรค์นั้นได้แก่บรรยากาศที่บุคคลรู้สึกปลอดภัย ซึ่งเกิดจากความรู้สึกว่าตนเองมีค่าเป็นที่ยอมรับของคนอื่น มีอิสระในการแสดงออก โดยที่การแสดงออกนั้นไม่มีการวิคตลหรือการประเมินผล (Rogers. 1959 : 78 - 90)

บุทา ชนอนคราม มีความเห็นสอดคล้องกันและเสริมว่า นอกจากเป็นบรรยากาศที่ปลอดภัยแล้ว ยังต้องมีลักษณะผ่อนคลายและไม่ตึงเครียดด้วย (บุทา ชนอนคราม. 2518 : 23)

แกมเบอร์ (Gamber) ได้กล่าวถึงลักษณะของห้องเรียนที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่าควรจัดให้ตัวไม่วาง และมีที่ว่างเพื่อให้เด็กได้ทำงานอย่างอิสระในเวลาที่เกิดต้องการ และสนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่มแต่ก็อนุญาตให้เด็กแยกออกจากกลุ่ม และทำงานคนเดียวได้ไม่ว่าช่วงเวลา (สาทิณี บุโรคม. 2523 : 30 ; อ้างอิงมาจาก Gamber. 1968 : 57) และสิ่งที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ก็คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี และเร้าใจให้เด็กแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ขึ้นเรื่อย ๆ โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระในการคิดและการแสดงออกของเด็ก (นันทฤดี จงพฤษะ. 2516 : 142 - 145)

บุสดี กุญชรินทร์ ได้กล่าวถึงการทดลองเกี่ยวกับวิธีการกระตุ้นให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มพูนขึ้นคือ การให้กำลังใจ การให้รางวัล การยกย่องชมเชย วิธีการดังกล่าวทำให้นักเรียนมีความเคร่งเครียดในการทำงานสร้างสรรค์น้อยลง เพราะอาจทำให้เด็กรู้สึกเชื่อมั่นว่าความคิดของตนจะได้รับการยกย่องเป็นสิ่งสำคัญมาก (บุสดี กุญชรินทร์. 2525 : 108 ; อ้างอิงมาจาก Kogan and Pankove. 1972 : Unpage)

วราภรณ์ รัถวิชัย (ม.ป.ป. : 49 - 50) ได้เสนอวิธีการจัดห้องเรียนแบบบรรยากาศเป็นกันเอง และใช้การเรียนการสอนแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีวิธีการดังนี้คือ

1. จัดกิจกรรมหรือบรรยากาศแบบเล่นปนเรียน
2. จัดบรรยากาศห้องเรียนแบบอิสระ แบบสบาย ๆ เป็นกันเอง
3. ขอมรับการแสดงออกของนักเรียนทุกคนด้วยความสนใจ และกระตือรือร้น
4. ไม่กำหนดหรือจำกัดกิจกรรมในห้องเรียน
5. เปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสค้นคว้าหาคำตอบเอง
6. ไม่ชมเชยเด็ก ไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือท่าทาง
7. จัดให้มีการเรียนรู้ที่หย่อนคลายโดยแนะนำให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาหลายวิธี
8. คำถามที่ใช้ในห้องควรจะเป็นคำถามแบบเปิด (Opened Question)

9. สร้างบรรยากาศการยอมรับและมีความเป็นกันเองระหว่างนักเรียน และนักเรียนกับครู

10. พยายามสนับสนุนให้เด็กคิดอย่างกว้างและใช้ความคิดในระดับสูง

11. ให้เวลาแก่เด็กในการคิดและพัฒนาความคิดให้กว้างออกไปอีก

12. ปลุกยั้งให้เด็กไตร่ตรองคุณค่าของตัวเอง

13. ให้อิสระในการแสดงออกของเด็ก

จากการศึกษาของ เซาวนา บุทสุริยพันธ์ (2514 : 12 - 15) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีบรรยากาศแบบเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น ไม่เคร่งครัด ในระเบียบมากนัก เช่น โรงเรียนสาธิตต่าง ๆ บอปรากฏว่า นักเรียนโรงเรียนสาธิตมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนที่มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่เข้มงวดและเคร่งครัด เช่น โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ

จะเห็นได้ว่า บรรยากาศที่สามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่ดีนั้น ต้องเป็นบรรยากาศที่ไม่ตึงเครียดและควรให้ความเป็นอิสระในการคิด และแสดงออกแก่เด็ก เป็นสำคัญ

บทบาทของครูในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

การสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นการสอนเด็กให้รู้จักคิด รู้จักแสดงความรู้สึก และการแสดงออกในวิถีทางของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งการสอนอย่างต่อเนื่องกันไปตามลำดับอย่างสม่ำเสมอควมกิจกรรมต่าง ๆ หรืออาจรวมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมออกจนความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก (Williams, 1971 : 42)

ฟร็อบเอล (Froebel) กล่าวถึงครูกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า "ครูควรที่จะส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรีโดยใช้การเล่น และกิจกรรมเป็นเครื่องมือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

แห่งชาติ. 2522 : 99) ชัยยงค์ พรหมวงศ์ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันและได้กล่าวเสริมว่า การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นี้สามารถทำได้ในทุกสาขาวิชา โดยใช้เทคนิค และวิธีการสอนที่กระตุ้นและเปิดโอกาสให้เด็กคิดแก้ปัญหาใหม่ ๆ อยู่เสมอ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ขึ้นอยู่กับกระบวนการสอนที่ครูนำมาใช้ด้วย (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2521 : 121) ส่วนมาเยสกี (Mayesky) ได้เสนอแนวความคิดในการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กว่า ครูที่ได้รับการฝึกฝนและรู้จักความคิดสร้างสรรค์ จะมีทักษะในการช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ตามธรรมชาติของเด็กได้เมื่อเด็กได้รับการส่งเสริมความคิดแบบขอเนกนัยช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้มากกว่าความคิดแบบเอกนัย (Mayesky . 1975 : 1 - 2) และมิลเลอร์ (Miller) กล่าวว่า ครูอนุบาลจะต้องเป็นผู้คนหาความคิดสร้างสรรค์ภายในตัวเด็กจากสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กพูดและกระทำโดยการสังเกตอย่างใกล้ชิดจากการทำกิจกรรมของเด็ก ครูอาจสนับสนุนเด็กให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับเด็ก เพื่อให้เด็กกล้าที่จะแสดงความสามารถของเขาออกมาและครูไม่ควรเปรียบเทียบงานของเด็กกับเพื่อน ๆ คนอื่น หรือพิจารณางานของเด็กโดยเอามาตรฐานของผู้ใหญ่เป็นเครื่องวัด นอกจากนี้ครูควรช่วยให้เด็กเข้าใจด้วยว่า ผลงานของเด็กแต่ละคนมีคุณค่า เพราะเป็นการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละคน และมีความแตกต่างกันในค่านศิลปะซึ่งมีคุณค่ามากกว่าการจะพิจารณาลักษณะทางศิลปะและการออกแบบของเด็กแต่ละคน (Miller . 1970 : 195)

บิววิทซ์ (Buchwitz) มีความเห็นว่า ครูต้องใจกว้าง จริงใจต่อเด็ก เพื่อเด็กจะได้เป็นตัวของตัวเอง และกล้าแสดงออก ต้องมีการยืดหยุ่นได้ในเรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ บ้าง มีใจว่าเคร่งครัดไปเสียหมดทุกเรื่อง ครูจะต้องเป็นตัวอย่างสำคัญที่จะทำให้มีบรรยากาศเหมาะที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน (Buchwitz. 1981 : 51 - 55) น้อมฤดี จงพยุหะ มีความเห็นสอดคล้องกันและเสริมว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะหมดไปถ้าครูเข้มงวดกับเนื้อหา (น้อมฤดี จงพยุหะ. 2518 : 142 - 145)

บุพา ขนอนคราม ได้เสนอแนวความคิดไว้ว่า ในการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพในการสร้างสรรค์เสียก่อน ถึงแม้ว่า

๕๕๕๕

177059

ครูจะมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ และทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์เพียงใดก็ตาม ก็ไม่อาจที่จะทำให้กระบวนการเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของการศึกษา และไม่อาจที่จะสอนให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ (บุทา ชนอนครวม. 2519 : 23)

เจ็ด อานันตะ (2518 : 61) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า เด็กทุกคนย่อมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามแบบของตนเองโดยธรรมชาติ และสามารถแสดงออกได้ตามความพอใจอย่างอิสระ แต่การปล่อยให้ไปเอง โดยไม่มีผู้ใดแนะนำสั่งสอนอย่างถูกต้องย่อมมีโอกาสนิพพลาดได้ง่าย เด็กจึงควรได้รับการสนับสนุนร่วมกันทั้งทางบ้านและทางโรงเรียน ผู้ปกครองและครู ควรช่วยกันส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกในวิถีทางที่ถูกต้อง การส่งเสริมควรเป็นไปในรูปของความชื่นชมยินดี ยกย่องชมเชย สนับสนุนให้กำลังใจ และยอมรับนับถือในความสามารถของเด็ก ครูไม่ควรใช้เหตุผลส่วนตัวตัดสินหรือแก้ไขงานของเด็ก และแนวทางส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กควรคำนึงถึงหลักต่อไปนี้คือ ให้เสรีภาพในการแสดงออก (Free Expression) และคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก

นอกจากนี้ เบลท์ และเคลาสไมเออร์ (Blaut and Klausmier) ได้เสนอแนะวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. สนับสนุนและกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนจนการแสดงออกทางอารมณ์
2. เน้นสถานการณ์ที่จะส่งเสริมความสามารถอันจะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ เช่น ส่งเสริมความคิดริเริ่ม ตลอดจนไม่จำกัดการแสดงออกของนักเรียนให้ไปเป็นไปในรูปแบบเดียวตลอด
3. อธิบายยอมหลอหลอม หรือกำหนดแบบให้นักเรียนมีความคิด และบุคลิกภาพเหมือนกันไปหมดทุกคน แต่ควรสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ตลอดจนความคิด และวิธีการที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ ง่าย
4. อธิบายแรงจูงใจกระตุ้น หรือบีบบังคับกับจารีตประเพณี ซึ่งยอมรับการกระทำ หรือ

ผลงานอยู่เพียงสองหรือสามอย่างเท่านั้น สิ่งอื่นใดที่นอกเหนือไปจากแบบแผนเป็นสิ่งที่ผิดไปเสียหมด

5. อย่าสนับสนุนหรือให้รางวัลแต่เฉพาะผลงาน หรือการกระทำซึ่งมีผู้ทดลองทำ และเป็นที่ยอมรับกันแล้วผลงานแปลก ๆ ใหม่ ๆ ก็น่าจะมีโอกาสได้รับรางวัลหรือคำชมเชยด้วย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ครูคือผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กและการจะส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น จำเป็นต้องให้อิสระในการแสดงออก การคิดและจินตนาการรวมทั้งครูจะต้องมีบทบาทเป็นกันเอง กระตุ้นยั่วยุให้เด็กได้แสดงออก และยอมรับความคิดเห็นของเด็ก

งานวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในต่างประเทศนั้น ได้มีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าไว้หลายท่านเช่น

แมคคินนอน (Mackinnon) ได้ศึกษาลักษณะของศิลปิน นักวิทยาศาสตร์ และสถาปนิก ที่มีความคิดสร้างสรรค์พบว่า บุคคลเหล่านี้ชอบทำงานที่ไม่ซ้ำแบบใคร มีความเชื่อมั่นในตนเอง ชยัน กระตือรือร้น ยอมรับในสิ่งแปลก ๆ มีความคิดในลักษณะที่ยืดหยุ่น กล้าคิด ส่วนด้านความคิดสร้างสรรค์กับสติปัญญาพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความคิดสร้างสรรค์กับคะแนนจากการทดสอบ นักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงไม่จำเป็นว่าจะจะเป็นนักเรียนที่เรียนเก่งเสมอไป (Torrance, 1965 : 7 citing Mackinnon, 1959) ซึ่งสอดคล้องกับซิซิเรลลี (Cicirelli) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าต่ำ (Cicirelli, 1965 : 56 - 63)

ในปี 1971 วิลเลียม (William.) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มกับคะแนนของวิชาการหมวดคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปภาษา คนตรี และศิลปะ ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดริเริ่มกับคะแนนรวมหมวดศิลปศึกษา วิชาคนตรี และวิชาศิลปะ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (William, 1971 :

352 - 358) คอมบารีย์ (Combarry) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนกับครูที่มีใจกว้าง และครูที่ยึดความคิดเห็นของตนเอง โดยศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 240 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่มีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ยึดความคิดเห็นของตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยที่ได้นี้ บาร์เรย์ได้สรุปว่า บุคลิกภาพของครูมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมาก (Barry, 1974 : 7577 - A) และในปีเดียวกัน แอนเดอร์สัน (Anderson) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระตุ้นของครู กับความคิดริเริ่มในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง โดยใช้ครู 10 คน นักเรียนในแต่ละชั้นอีกชั้นละ 10 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการกระตุ้นจากครู มีความคิดริเริ่มในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่น .58 นักเรียนที่ไม่ได้รับการกระตุ้นจากครู มีความคิดริเริ่มในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ มีค่าความเชื่อมั่น .38 การที่ค่าความเชื่อมั่นไม่แตกต่างกันมากนัก เป็นเพราะไม่ได้นำปัญหาเรื่องเทคนิคการกระตุ้นของครูมาเป็นตัวแปรในการศึกษารั้งนี้ด้วย (Anderson, 1974 : 6490 - A)

จากการศึกษาของ แบลนเคนชิพ (Blankenship) พบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้โดยทำการทดลองกับนักเรียนเกรด 1 เมืองฮันติงตัน รัฐเวอร์จิเนีย จำนวน 96 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยฝึกให้นักเรียนกลุ่มทดลองได้มีการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีกิจกรรมให้ 15 ชนิด ในเวลา 10 ชั่วโมง ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่กลุ่มควบคุมไม่มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์เลย (Blankenship, 1976 : 7147 - A) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฮิกส์ (Hicks, 1980 : 44 - 48) ที่พบว่าความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม สามารถพัฒนาได้ด้วยกิจกรรมในชั้นเรียน และพบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูงระหว่าง ความคิดสร้างสรรค์ กับ ไอ.คิว และกับผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียน

ส่วนงานวิจัยภายในประเทศ ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

ไสว เลี่ยมแก้ว ใช้แบบทดสอบของวอลลาซและโคแกน ศึกษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 424 คน ผลปรากฏว่าความคิดสร้างสรรค์และความฉับต่องานการเขียน เป็นความสามารถต่างประเภทกัน (ไสว เลี่ยมแก้ว. 2514 : 55) และในปีเดียวกัน เขาวนา บุทธิสุริยพันธ์ ใ้ค้นำแบบทดสอบวอลลาซและโคแกนมาปรับปรุง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิตกับนักเรียนในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 360 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสาธิตมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นตามลำดับ จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่นักเรียนในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ มีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 เท่านั้น จากชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีลักษณะคงที่ (เขาวนา บุทธิสุริยพันธ์. 2514 : 80 - 81)

ปี 2516 เกรียงศักดิ์ พราวศรี ใ้คศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางภาษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาคการศึกษา 5 รวม 9 แห่ง จำนวน 320 คน พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางภาษามีความสัมพันธ์กับความสามารถในการฟัง การสะกดคำ และความสามารถในการอ่าน (เกรียงศักดิ์ พราวศรี. 2516 : 114) ต่อมาในปี 2517 บังอร พุ่มสะอาด ศึกษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 สังกัดกรมสามัญศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สังกัดโรงเรียนราษฎร์ และสังกัดเทศบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 395 คนพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูง มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำ (บังอร พุ่มสะอาด. 2517 : 53)

กรมการฝึกหัดครู ใ้คทำการวิจัยด้านพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย ในระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า เมื่ออายุมากขึ้นความคิดคล่องตัวจะสูงขึ้น และเห็นความแตกต่างได้ชัดเจน ส่วนความคิดริเริ่มจะสูงในระดับอนุบาล และลดค่าสุดที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แต่จะเริ่มสูงขึ้นเมื่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนการพัฒนาความคิดตกแต่นั้น จะพัฒนาสูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่จะเป็นไป

อย่างเรื่องชา (กรมการฝึกหัดครู. 2521 : ก) ทดมา อารี รังสินธ์ และคนอื่น ๆ ได้ ทำการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5,6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1,2 และ 3 จำนวน 2,918 คน พบว่า กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความคิดคล่องตัวค่าที่สุด กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความคิดริเริ่มสูงสุด และกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความคิดตกแตงสูงสุด (อารี รังสินธ์ และคนอื่น ๆ. 2522 : 21)

นอกจากนี้ บุทา วัชระนิพัทธ์ ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างชุดการสอนเพื่อฝึกความคิด สร้างสรรค์ โดยสร้างชุดการสอนฝึกความพรอมทางสติปัญญา และแบบทดสอบวัดความพรอมทาง สติปัญญาตามความคิดสร้างสรรค์โดยใช้รูปเรขาคณิต ประกอบกิจกรรมคิดสร้างสรรค์ และพบว่า กลุ่มที่ได้รับการ เน้นตามความคิดสร้างสรรค์กับกลุ่มที่โรงเรียนไม่ได้นำตามความคิดสร้างสรรค์ มีพัฒนาการทางความพรอมก่อนฝึกและหลังฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 และพบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกสูงกว่าก่อนฝึกทั้ง 2 กลุ่ม (บุทา วัชระนิพัทธ์. 2525 : 104) และอารี รังสินธ์ (2526 : 57 - 58) ได้ทำการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ระดับชั้นอนุบาลประถมศึกษาปีที่ 1,2,3 และ 4 เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการของความคิดคล่องตัว ความคิดริเริ่มและความคิดตกแตง ซึ่งใช้แบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก. ของฮอร์แมนซ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มนักเรียนจาก ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และกรุงเทพฯ จำนวน 3,123 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดคล่องตัว ความคิด ริเริ่ม และความคิดตกแตงสูงสุด กลุ่มที่มีความคิดคล่องตัวค่าที่สุดคือ กลุ่มนักเรียนชั้นอนุบาล ส่วนนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่มีความคิดตกแตงค่าที่สุด

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศแสดงให้เห็นว่า ความ คิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ ถ้าจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ให้ เอื้อต่อการสร้างสรรค์ ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ให้เป็นกันเองกับ เด็กมากที่สุด เพื่อเด็กจะได้เกิดความเชื่อมั่นในการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ โดยส่งเสริม ให้เด็กไม่มีอิสระในการคิดริเริ่มทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวของเด็กเอง และยอมรับความคิดเห็นของเด็ก

กล้าที่จะเผชิญต่ออุปสรรคหรืองานที่ยากลำบากในภายภาคหน้า (ละม้ายมาศ ทรัพย์ศักดิ์และจรรยา สุวรรณทัต. 2510 : 98) ซึ่งผลการวิจัยของโบว์แมน และแมทธิว (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช. 2524 : 39 ; อ้างอิงมาจาก Bowman and Mathews. 1969) และการวิจัยของแมกซ์เวลล์ (Maxwell. 1969) ต่างสรุปตรงกันว่า ลักษณะบุคลิกภาพที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนคือ การที่เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็ก เพราะถ้าเด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเองแล้วจะทำให้เด็กไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

ปัจจัยในการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก บุคคลผู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กคือ พ่อ แม่ ครู และบุคคลที่เด็กรู้จักซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีส่วนในการสร้างประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กเป็นอย่างมากทั้งนั้น สิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมทางสังคม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้เป็นอย่างดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช. 2524 : 38 - 40) สถาบันครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคน เพราะเด็กมักจะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่เด็กใกล้ชิดเสมอ การที่เด็กแสดงพฤติกรรมออกมาแล้วเป็นที่ยอมรับของบุคคลในครอบครัว จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นและเกิดการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ อยู่เสมอ จนกลายเป็นลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก นอกจากนี้ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมในสังคม ศาสนา ก็เป็นสิ่งที่เด็กได้รับถ่ายทอดโดยผ่านทางครอบครัวทั้งสิ้น (กวินทร์ ชรรมนุต. 2527 : 17 - 18) ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ สมควร อภัยพันธุ์ ที่กล่าวว่า เมื่อเด็กทำอะไรลงไปเด็กจะคอยตรวจสอบตนเองอยู่เสมอว่า มีใครชมเชยหรือติเตียนเพียงไร เด็กจะพยายามคิดค้นเอาเองว่า จะปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะได้รับการยกย่องชมเชยหรือเป็นคนดีในสายตาของผู้อื่น ถ้าลองทำตามความคิดแล้วคนอื่นยอมรับ ก็จะเกิดความเชื่อมั่นในความคิดของตัวเองมากขึ้น แต่ถ้า

คนอื่นไม่ยอมรับก็จะเกิดความน้อยใจ ทำให้สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเองไป (สมควร อภัยพันธุ์. 2507 : 83)

จากการศึกษาของเฮิร์ลอค (Hurlock) พบว่า ผลการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธีประชาธิปไตยคือ ให้ความรัก ความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่วว่องไว มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม ฟังตนเองได้ สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ และทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียน หรือแบบให้ทำตามกฎอย่างเคร่งครัด จะทำให้เด็กขาดความรู้สึกลดอกภัย ขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดความรับผิดชอบต่อ เพราะเด็กไม่เคยได้ฝึกตัดสินใจด้วยตนเอง (Hurlock : 1964 : 661) ซึ่งสอดคล้องกับ ท่วน ศรีนวล ที่กล่าวว่า พ่อแม่ที่เข้มงวดกวดขันเด็กจนเด็กไม่มีโอกาสเป็นตัวของตัวเองเลย จะทำให้เด็กพยายามที่จะปรับตัวให้เป็นที่พอใจของบิดามารดา ซึ่งมีผลทำให้เด็กเกิดความว้าวุ่นใจ ขาดอิสระภาพ และผลที่ตามมาคือ ทำให้เด็กเป็นคนหวาดกลัว ระวัง อดทน และไม่มี ความเชื่อมั่นในตนเอง (ท่วน ศรีนวล. 2503 : 3)

ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กนี้ นอกจากสถาบันครอบครัวแล้ว สถาบันทางการศึกษายังเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ครูจึงควรสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กทุกคนรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่กับครู ด้วยการแสดงความ เป็นมิตรกับเด็ก พูดคุยกับเด็กอย่างเป็นกันเอง ออกพื้นที่จะฟังเขาทุกอย่างตั้งใจ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ และยอมรับในความสามารถที่เด็กมีอยู่ต่างกัน โดยไม่เปรียบเทียบ ความสามารถของเด็กกับคนที่มีความสามารถเหนือกว่า แต่ควรยกย่องหรือชี้ให้เด็กแต่ละคนเห็นว่าทุกคนต่างก็มีความสามารถพิเศษเฉพาะต่างกัน เด็กแต่ละคนควรแสดงความสามารถของตนให้เต็มที่ (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. 2530 : 24) และสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองคือ การฝึกฝนเพิ่มเติมเป็นพิเศษอยู่เสมอ ๆ จนมีทักษะและความสามารถสูง ในที่สุด จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองขึ้น นอกจากนี้ความเชื่อมั่นในตนเองยังขึ้นอยู่กับระดับอายุ ระดับพัฒนาการและกลุ่มที่เด็กร่วมเล่นหรือร่วมทำงานตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ด้วย (ชูชีพ อ่อนโกลสง. 2516 : 14)

จากที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า สถาบันครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ประสพการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิต รวมทั้งการได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างของเด็ก ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดเกิดความเชื่อมั่นในตนเองเป็นอย่างมาก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

ผลงานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนี้ ได้มีผู้ศึกษาวิจัยไว้หลายท่าน เช่น วันเพ็ญ อายุการ ทว่าการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเด็กวัยอนุบาล และหญิง ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 307 คนพบว่า วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก โดยเฉพาะการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์ ถ้าเข้มงวดกวดขันในเรื่องระเบียบวินัยมาก ทำให้เด็กไม่กล้าแสดงความคิดเห็น คอยทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เท่านั้น ความคิดริเริ่มและความเป็นผู้นำจะไม่มี และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (วันเพ็ญ อายุการ. 2512 : 89 - 90) ส่วนเกื้อกุล ทาสีห์ และปราณีต สุขอุดม ศึกษาพบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเข้าสังคม ความมั่นคงทางอารมณ์ สภาพทางอารมณ์ และความสามารถในการควบคุมจิตใจ (เกื้อกุล ทาสีห์. 2514 และปราณีต สุขอุดม. 2514 : 76)

ปี 2515 ดวงเดือน ศาสตรภทฺร ได้รายงานวิจัยในต่างประเทศว่า บิคามารดา ยิงลงโทษเด็กรุนแรงเท่าใดก็ยิ่งทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเท่านั้น แต่ตรงกันข้ามถ้าพ่อแม่ใช้วิธีการตักเตือน แนะนำ ชี้แจงเหตุผล หรือลงโทษอย่างละมุนละมัยแล้ว จะช่วยให้เด็กเป็นตัวของตัวเองมีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง (ดวงเดือน ศาสตรภทฺร. 2515 : 66) ต่อมาในปี 2516 ชูชีพ อ่อนโลกสูง ได้ศึกษาพบว่า เด็กชายมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กที่ผู้ปกครองรับราชการและค้าขายมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่า เด็กที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงมีบุคลิกภาพแสดงตัวมากกว่า เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความวิตกกังวลต่ำกว่าเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ ส่วนความเชื่อมั่นในตนเองกับคุณธรรมแห่งพลเมืองก็ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ชูชีพ อ่อนโลกสูง. 2516 : 96 - 98)

ชูศรี หลักเพชร ได้ทำการศึกษากับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 350 คน พบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (ชูศรี หลักเพชร. 2517 : 94 - 95) และมาลี วงษ์แก้ว (2526 : 59 - 60) ได้ทำการศึกษาทดลอง ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับคำปรึกษาแบบกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับเอกสารสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ พัทธิมา ระเบียบศักดิ์ (2529 : 46) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบโดยการให้สโลว์การ์ดเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน นักเรียนที่ได้รับการฝึกฝนโดยใช้แม่แบบมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองในต่างประเทศ ได้มีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าไว้ดังต่อไปนี้

ชอร์แบน (Shoban) ศึกษาพบว่า บิคามารคาที่เข้มงวดกับบุตรจะทำให้บุตรขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง (Shoban . 1950 : 148) และจากงานวิจัยของ แรดเค (Radke) พบว่า บุตรจากครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับ จะมีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูง ไว้วางใจในตนเอง และมีความรับผิดชอบสูง (Radke . 1964 : 396) ซึ่งสอดคล้องกับ เบรคเคนริจ (Breckenridge . 1965 : 80 - 249) ที่ได้อ้างถึงการศึกษานี้ของ สโตรทเธอร์ (Strother) แจ็ค (Jack) และเพจ (Page) ซึ่งพบว่าการได้รับการยอมรับจากครอบครัว จะเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดเรื่องการนับถือตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ และมีความสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

สำหรับเพนเตอร์ (Painter) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการ

จงใจกับความเชื่อมั่นในตนเองพบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการจงใจ กล่าวคือ คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีความสามารถในการจงใจ และมักจะไต่เป็นผู้นำ (Painlor. 1968 : 760 - B) ส่วนเบรช (Baruch) คักเกอร์ (Dugger) และสไตร์ (Stires) ศึกษาพบว่า ผู้นำจะต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง (Baruch. 1949 : 4 - 5 ; Dugger. 1969 : 1817 - A ; Stires. 1970 : 3511 - A) เมดินัส และ จอห์นสัน (Medinus and Johnson) มีความคิดเห็นสอดคล้องกันและเสริมว่า นอกจากผู้นำจะมีลักษณะดังกล่าวแล้ว ผู้นำยังต้องเป็นผู้ มีความรู้ดี ปรับตัวเก่ง และมีความคิดสร้างสรรค์ด้วย นอกจากนี้ กัวร์ (Goor. 1974 : 3514 - A) ยังพบว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความสามารถในการแก้ปัญหา ถ้าแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาไต่ดีกว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำอีกด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นบุคลิกภาพที่ควรปลูกฝังให้กับเด็ก และเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ โดย ใชีวิตทางแห่งประชาธิปไตย และการใช้เทคนิคต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา เพราะถ้าเด็กได้รับการฝึกฝนด้วยวิธีการและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ไม่เข้มงวดจนเกินไป และให้การยอมรับในความสามารถของเด็กจะทำให้เด็กมีความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองกล้าแสดงออก และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

เอกสาร เกี่ยวกับการ จัดสภาพแวดล้อม

ความหมายและความสำคัญของสภาพแวดล้อม

ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาเด็กให้เด็กเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยการจัดประสบการณ์ผ่านสิ่งแวดลอมที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการปรับตัว (Walsh. 1980 : 14) ครูจึงจำเป็นต้องช่วยจัดประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีทัศนคติที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดลอมได้ (บุสดี กุฎอินทร์และคณะ. 2526 : 45)

สุภัททา นิตตะแพทย์ ไต่ให้ความคิดเห็นว่า สภาพแวดล้อมหมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่

รอบ ๆ ตัวมนุษย์ ซึ่งอาจเป็นทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตก็ได้ (สุภัททา ปิณฑะแพทย์. 2527 : 71) สิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้มีอิทธิพลต่อมนุษย์ตั้งแต่เริ่มต้นชีวิตจนกระทั่งตาย ส่วน โฟรเบล (Froebel.) ได้เน้นให้เห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา การทุกด้านของเด็ก ซึ่งสภาพแวดล้อมดังกล่าวนอกจากจะหมายถึง วัสดุต่าง ๆ ที่จัดให้กับเด็ก แล้วยังรวมถึงโอกาสและมวลประสบการณ์ที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุก ด้าน และการเจริญเติบโตของเด็กอีกด้วย (วิธนา ปุณฺณอุทฺธิ. 2531 : 23)

ซัลลิเวน (Sullivan) เป็นนักจิตวิทยาทางสังคมอีกคนหนึ่งเชื่อว่า บุคลิกภาพของ บุคคลเป็นผลมาจากอิทธิพลของสัมพันธภาพของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม หรือกับบุคคลอื่นที่ล้อมรอบ อยู่ ซึ่งได้แก่ การปรับตัวเข้ากับปัญหา เพื่อความพอใจ ความมั่นคง และสนองความต้องการ พื้นฐาน ตลอดจนความรู้สึกเป็นเจ้าของและการได้รับการยอมรับ บุคลิกภาพของบุคคลจะพัฒนา และเปลี่ยนไปคามวัยและประสบการณ์ที่บุคคลสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (เกื้อกุล ทาสีหิ. 2514 : 6) ซึ่งนักการศึกษาและนักจิตวิทยา เช่น เปสตาลอซซี โฟรเบล กิวอี มอนเตสซอรี และเพียเจต์ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า พัฒนาการทุกด้านของเด็กจะพัฒนาได้เต็มที่ตามศักยภาพ นั้น จะต้องจัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ที่ให้ออกาสเด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ไร้ประสาธ สัมผัสทุกด้าน ได้ปฏิบัติ ทดลอง สังเกต หาเหตุผลจากสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมรอบตัวอันได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ บุคคลในสังคม โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางคือ คำนี้ถึงธรรมชาติของเด็กเป็นสำคัญ (จักรสิน พิเศษสาทร. 2521 : 160 - 240)

ในปัจจุบัน นักจิตวิทยากลุ่มต่าง ๆ มีความเชื่อว่าอิทธิพลของสภาพแวดล้อมมีผลกระทบ ต่อพฤติกรรมของเด็กดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2523 : 1 - 4)

1. กลุ่มทฤษฎีจิตวิเคราะห์ซึ่งมีฟรอยด์ (Freud.) เป็นผู้นำกลุ่ม เชื่อว่าความ สัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลในสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ
2. กลุ่มทฤษฎีวุฒิภาวะ ซึ่งมีเกสเซล (Gesell) เป็นผู้นำกลุ่ม เน้นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กในแต่ละช่วงอายุ เป็นผลเนื่องมาจากอินทรีย์รับประสบการณ์ใหม่เข้ามา ร่วมกับประสบการณ์เก่า และจะเกิดความสามารถใหม่ ๆ
3. กลุ่มทฤษฎีความคึกความเข้าใจ ซึ่งเพียเจต์ (Piaget) และบรูเนอร์

(Bruner) เป็นผู้นำกลุ่มเชื่อว่า พัฒนาการทางค่านสติปัญญาของเด็กเกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก โดยที่เด็กเกิดการเรียนรู้ ค้นหาสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความสามารถใหม่ ๆ

4. กลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กเป็นผลมาจากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมโดยมีตัวกระตุ้นและการตอบสนองของอินทรีย์

จากแนวความคิดของนักจิตวิทยาต่าง ๆ กันกล่าวจะเห็นว่า สภาพแวดล้อมมีส่วนช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของบลูม (Bloom) ที่กล่าวว่า ช่วง 8 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงที่สำคัญ ถ้าสภาพแวดล้อมในช่วงนี้จะช่วยเพิ่ม I.Q. ได้ เพราะ I.Q. ของผู้ใหญ่ 50% ได้มาในช่วงอายุ 4 ขวบ และ 80% ได้เมื่ออายุ 8 ขวบ (พรณี ช.เจนจิต. 2528 : 41 ; อ้างอิงมาจาก Bloom . 1964) ดังนั้นการจักสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพัฒนาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง เพราะสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมดังกล่าวสามารถส่งผลไปถึงการพัฒนาในระยะต่อไปของชีวิต

การจักตารางกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมที่จักให้แก่เด็กในแต่ละวัน ต้องมีความเหมาะสมและคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ ดังนั้นกิจกรรมที่จักจึงต้องมีหลักในการจักทั้งกิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมนอกห้องเรียน ที่มีอัตราส่วนใกล้เคียงกัน กิจกรรมที่จักควรมีทั้งกิจกรรมสงบ และกิจกรรมที่ต้องออกกำลังกาย การทำกิจกรรมควรมีหลายแบบตามความเหมาะสมคือ กิจกรรมที่ให้เด็กทำเป็นรายบุคคลที่เด็กอาจเลือกทำด้วยตนเองควรมีมากที่สุดประมาณร้อยละ 75 . กิจกรรมที่ให้เด็กทำเป็นกลุ่มเล็ก ร้อยละ 15 กิจกรรมรวมร้อยละ 10

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้แยกกิจกรรมที่จักในตารางกิจกรรมประจำวันไว้ว่า อาจแยกได้เป็น 3 ประเภท และกำหนดระยะเวลาของกิจกรรมแต่ละประเภทไว้ ดังนี้

1. กิจกรรมที่ต้องออกกำลังหรือสำรวจจิตใจ เน้นที่คำพูดของครูหรือเพื่อนเป็นหลัก ได้แก่ กายบริหารและจังหวะและ กิจกรรมกลุ่ม สำหรับเด็ก 5 ขวบ ไม่ควรใช้เวลาเกิน 20 นาที ถ้านานกว่านี้เด็กอาจเหนื่อยหรือเบื่อหน่ายได้

2. กิจกรรมที่เด็กทำอย่างเสรี เช่น การเล่นตามมุมต่าง ๆ ในห้อง หรือการเล่นกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่เด็กทำด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินแม้จะใช้เวลานานขึ้น เด็กก็ไม่เบื่อหน่าย โดยทั่วไปใช้เวลาประมาณ 30 - 40 นาที

3. กิจกรรมการเล่นที่มีกติกา ได้แก่ เกมการศึกษา เวลาที่กำหนดจะอยู่ระหว่าง 20 นาที จากหลักการจัดกิจกรรมที่กล่าวมา ตารางกิจกรรมประจำวันจึงอาจจัดได้ดังต่อไปนี้

8.30 - 8.45 น. - รับประทานรายบุคคล ตรวจสอบสุขภาพ บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไปห้องน้ำ

8.45 - 9.00 น. - เคารพธงชาติและสวดมนต์

9.00 - 9.10 น. - สนทนา ข่าว เหตุการณ์

9.10 - 9.50 น. - การเคลื่อนไหว และจังหวะ (กายบริหารและจังหวะ)

9.30 - 10.30 น. - กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม (หรือศิลปศึกษา)

10.30 - 10.40 น. - พัก (รับประทานอาหารว่าง)

10.40 - 11.00 น. - กิจกรรมกลุ่ม (หรือกิจกรรมในวงกลม)

11.00 - 11.30 น. - เล่นกลางแจ้ง

11.30 - 12.30 น. - พักรับประทานอาหาร

12.30 - 14.00 น. - นอนพักนอน

14.00 - 14.20 น. - เก็บที่นอน ล้างหน้า

14.20 - 14.30 น. - พัก (รับประทานอาหารว่าง)

14.30 - 15.00 น. - เกมการศึกษา

ตารางกิจกรรมประจำวันที่เสนอมานี้ สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในตารางส่วนใหญ่จะมีลักษณะแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดรอบคลุมการพัฒนาในทุกด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 41 - 42) จากตารางกิจกรรมประจำวันข้างต้นจะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำเองมีเกินกว่าร้อยละ 50 แต่ยังไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติระบุไว้ข้างต้น ดังนั้นการเปิดโอกาสให้เด็กมีโอกาสเลือกอย่างอิสระเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองจึงควรได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่ในช่วงของกิจกรรมการ

เคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง เกมการศึกษา
ตลอดจนช่วงเวลาพักตอนกลางวัน

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 8 - 28) กล่าวถึงการ
จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนว่า ห้องเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นห้องที่มีพื้นที่กว้าง มีมุม
ต่าง ๆ และที่สำหรับทำกิจกรรมมากพอ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ
จากการเล่น สำหรับการเล่นตามมุม เด็กมีโอกาเลือกเล่นมุมใดมุมหนึ่งได้ด้วยความสนใจ
และสามารถเปลี่ยนมุมเล่นได้ โดยครูจะเป็นผู้คอยดูแลอยู่ห่าง ๆ มุมต่าง ๆ ที่นิยมจัดได้แก่

1. มุมบ้าน จัดเพื่อให้เด็กได้เล่นเลียนแบบชีวิตจริง ช่วยพัฒนาทักษะในการอยู่รวม
กันในสังคม ทักษะทางภาษา ความคิดสร้างสรรค์ ของเล่นที่จัดควรสอดคล้องและเอื้อต่อการ
พัฒนาเด็ก เช่น หูฟัง ขวดพลาสติก กระบอกลูกเต๋าที่ไม่ใช่และเอา เข็มออก เทารีด เสื้อ ตุ๊กตา
เครื่องแบบอาชีพต่าง ๆ เสื้อผ้าที่ไม่ใช่แล้วสำหรับให้เด็กใส่เล่นบทบาทสมมติ การจัดควรจัด
เข้ามุมห้องในสภาพของบ้าน อาจเป็นห้องนั่งเล่น ห้องครัวมีชั้นหรือลังสำหรับวางอุปกรณ์และ
เครื่องเล่นไว้เป็นหมวดหมู่

2. มุมหนังสือ ควรจัดหนังสือที่เหมาะสมกับวัยให้เด็กไว้ดูภาพหรือไว้ให้ครูอ่านนิทาน
ให้เด็กฟัง เพื่อเป็นการปลูกฝังการรักการอ่าน และเสริมทักษะพื้นฐานการอ่าน ที่สำหรับวาง
หนังสืออาจเป็นชั้น หรือโต๊ะเย็บเป็นกระเป๋านั่งสูงในระดับเด็กหยิบได้ มีเก้าอี้หรือเสื่อหมอน
เล็ก ๆ พิงข้างฝาหรือหนุนศีรษะหากเด็กต้องการจะนอน การใช้มุมหนังสือมีได้เน้นเรื่องการ
อ่านและเขียน แต่จะช่วยสร้างความคุ้นเคยกับการรับรู้ภาพ โดยเฉพาะหนังสือนิทาน การ์ตูน
ที่มีรูปภาพแทนการบรรยายเป็นตัวอักษร นอกจากทำให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านแล้ว ยังเป็นการ
ช่วยให้เด็กเรียนรู้จากรูปธรรม เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ และเข้าใจได้ง่าย
ทั้งยังเป็นการฝึกสายตาในการแยกแยะสิ่งที่เห็นได้อีกด้วย

3. มุมธรรมชาติหรือมุมวิทยาศาสตร์ เป็นมุมที่เด็กสามารถศึกษาหาความรู้โดยการ
สังเกต ทดลองด้วยตนเอง อุปกรณ์ที่จัดได้แก่ แวนชยาย เครื่องชั่งแบบง่าย ๆ แม่เหล็ก
ตัวอย่างพืช เปลือกนอย เมล็ดต่าง ๆ หิน การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การงอกของเมล็ดพืช ฯลฯ

การให้ออกาสเด็กได้จับของทดลองสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีความคิดคือสิ่งแวดล้อมในทางที่ดีต่อไป

4. มุมบล็อก อาจเป็นแท่งไม้หรือวัสดุทดแทนอย่างอื่น เช่น กระดาษแข็ง ฟองน้ำ พลาสติก โดยทำเป็นรูปเรขาคณิตต่าง ๆ สำหรับให้เด็กใช้เรียงต่อเล่น อาจเก็บในตะกร้า ลัง หรือชั้น มีเสื่อปูในกรณีพื้นไม่สะอาด หรือไม่ต้องมีการให้มီးเสียงดังรบกวนผู้อื่น ควรมีบริเวณที่ว่างพอที่เด็กจะเล่นได้ 3 - 4 คาบ และควรอยู่ห่างจากมุมหนังสือ กิจกรรมในมุมบล็อกจะให้พื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ เช่น ความกว้าง ยาว สั้น สูง หนา บาง รูปทรงต่าง ๆ เช่น สี่เหลี่ยม ครึ่งวงกลม ทรงกระบอก ให้พื้นฐานด้านวิสิกส์ เช่น การเรียนรู้ว่าจะใช้แท่งไหนก่อนตรงไหน จึงจะสามารถรับน้ำหนักอยู่ได้ อีกทั้งยังฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา ฝึกความคิดสร้างสรรค์ ฝึกพัฒนาการทางภาษาจากการพูดคุยโต้ตอบขณะเล่น ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-สังคม และฝึกการแก้ปัญหา

5. กระดาษทราย เป็นกระดาษไม้หรือสังกะสีขนาด 18" x 30" x 5" แบ่งเป็น 3 ช่อง มีขา 4 ขา ความสูงพอเหมาะที่เด็กจะยืนเล่นได้ ช่องซ้ายและขวาสำหรับใส่ของเล่น เช่น บ้าน ต้นไม้ รั้ว คน สัตว์ ฯลฯ ส่วนช่องกลางเป็นที่ใส่ทรายลึกลงประมาณ 2 - 3 นิ้ว กิจกรรมนี้ต่างจากบ่อทรายที่จัดไว้กลางแจ้ง เพราะต้องการให้เด็กใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้จัดเป็นรูปต่าง ๆ ตามความคิดของเด็ก กิจกรรมนี้มีคุณค่าต่อการพัฒนากล้ามเนื้อมือ สิ่งที่เด็กจัดวางในกระดาษทรายจะแสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมดังกล่าว มีได้เป็นกฎเกณฑ์ตายตัว ครูสามารถปรับกิจกรรมให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนของตนได้โดยคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ สำหรับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ควรจัดให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมหลายอย่างในวัน ส่วนงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 57 - 58) กล่าวถึงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ควรจัดมีดังนี้

1. การวาดภาพระบายสี เช่น วาดภาพด้วยดินสอสี หรือสีเทียน วาดภาพระบายสีด้วยสีน้ำ
2. การทาสีเกี่ยวกับสี เช่น การละเลงสีด้วยส่วนต่าง ๆ ของช่วงแขน การหยดสี เป่าสี ทัปสี ฯลฯ

3. การพิมพ์ เช่น พิมพ์ภาพด้วยวัสดุต่าง ๆ
4. การปั้น เช่น การ เล่นดินน้ำมัน ดินเหนียว หรือปั้นแป้ง
5. การพับ ดัด ตัด ปะ เช่น การฉีก ตัด ปะกระดาษโดยเสรี การพับใบทอง

ใบมะพร้าว

6. การประดิษฐ์ เช่น การร้อยดอกไม้ ลูกบิด หรือวัสดุต่าง ๆ การสานด้วยกระดาษ ใบทอง ใบมะพร้าว ฯลฯ

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกการสังเกต หาเหตุผล ฝึกการสร้างสรรค์ ฝึกลักษณะนิสัย ฝึกความพร้อมในการเรียน ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาทั้ง 4 ด้าน การเขียนภาพด้วยสีเทียน ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อ ความคิดสร้างสรรค์ และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เด็ก สามารถทำให้เกิดจินตนาการ และสิ่งที่มีคุณภาพเขียนเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ คือ พัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา

วิธีจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

1. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ต้องจัดทุกวัน ครูควรจัดเตรียมอุปกรณ์ที่เด็กจะใช้ไว้ตามโต๊ะให้พร้อม เช่น สีเทียน สีน้ำ ดินน้ำมัน เศษวัสดุต่าง ๆ
2. ครูควรจัดให้เด็กเข้าทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างมีระเบียบ
3. การจัดโต๊ะกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ควร เป็นโต๊ะรวมที่เด็กสามารถล้อมวงกันทำงานได้เพื่อเด็กจะได้ใช้ของร่วมกัน เช่น โต๊ะสำหรับวาดภาพด้วยสีเทียน โต๊ะสำหรับวาดภาพด้วยสีน้ำ ควรจัดให้วันละ 3 - 4 กิจกรรม
4. ตลอดเวลาที่เด็กทำงาน ครูต้องเดินดูและคอยให้กำลังใจเด็ก แต่ไม่มีหน้าที่ไปชี้แนะว่าให้ทำอะไร

จากที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่สามารถจัดได้หลายรูปแบบ กิจกรรมที่จัดต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อเด็กจะได้รับการพัฒนาอย่างกว้างขวางทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

งานวิจัยเกี่ยวกับการ จัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทย ได้มีผู้ศึกษาค้น

วาสิ ปรงสิงห์ ใ้กล่าวการศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนของรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน พบว่า โรงเรียนในสองหน่วยงานนี้จัดกิจกรรมแตกต่างกันคือ กิจกรรมเสรีที่จัดในห้อง กิจกรรมเสรีที่จัดภายนอกห้อง และกิจกรรมฝึกความพร้อมตามหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่จัดในโรงเรียนรัฐบาลสูงกว่า เอกชนในทางตรงกันข้ามโรงเรียนเอกชนจัดกิจกรรมที่เน้นค่านี้อะไรวิชาสูงกว่าโรงเรียนรัฐบาลโดยเน้นการอ่านเขียนและท่องจำเป็นหลัก (วาสิ ปรงสิงห์. 2524 : 275 - 284) และ จันทวรรณ เทวรักษ์ (2526 : 5) ศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมของโรงเรียนส่วนใหญ่มีลักษณะการจัดจำแนกเป็น 3 รูปแบบคือ

1. มุ่งจัดกิจกรรมฝึกความพร้อมทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ฝึกประสาทสัมผัส อบรมลักษณะนิสัยต่าง ๆ โดยใช้สื่อการสอนเช่น ของจริง รูปภาพ กระดาษ ดินสอสี ดินน้ำมัน เครื่องเคาะจังหวะ และของเล่นต่าง ๆ เป็นหลัก
2. จัดกิจกรรมการเล่น ฝึกความพร้อม โดยใช้เครื่องมือของเล่นต่าง ๆ แค่งคองมุ่งเน้นการสอนอ่าน - เขียน โดยใช้หนังสือเรียนประกอบด้วย
3. มุ่งจัดกิจกรรมการสอนอ่าน สะกดคำ เขียนหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เรียนการบวกลบเลขและใช้หนังสือเรียนเป็นหลัก

พันชนี เจริญสุข (2527 : 77) ใ้ศึกษาความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าเครื่องเล่นต่าง ๆ มีความจำเป็นต่อการพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็ก แต่มีครูบางส่วนเห็นว่าเครื่องเล่นบางอย่างไม่มีความจำเป็นในการพัฒนาเด็ก เช่น ชิงช้านั่งคนเดียว ข้อนไม้ ลูกบ๊อคขนาดใหญ่ ฯลฯ และกล่าวถึงเหตุผลที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังเน้นการสอนหนังสือมากกว่าให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นเพื่อเตรียมความพร้อม และคิดว่าเครื่องเล่นทำให้เสียเวลาเรียน รวมทั้งสภาพห้องเรียนคับแคบ ไม่เหมาะที่จะมีเครื่องเล่นไว้ภายในห้องเรียน

ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในต่างประเทศนั้นได้มีผู้สนใจศึกษาไว้ดังนี้

จากการศึกษาของ สเปียร์ (Speer) พบว่า เด็กที่พ่อแม่มี I.Q. ระหว่าง 38 - 64 ซึ่งถือว่าเป็นระดับสติปัญญาต่ำนั้น ถ้าแยกเด็กจากพ่อแม่ตั้งแต่ยังเล็ก นำมาเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมที่ดี และพ่อแม่ใหม่มีฐานะและการศึกษาดี ปรากฏว่า เด็กมี I.Q. เฉลี่ย

ถึง 100.5 ซึ่งอยู่ในระดับปกติได้ จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวมีอิทธิพลต่อการพัฒนาสติปัญญาเป็นอย่างมาก (สมบุรณ์ พรหมภาพ. 2518 : 245 ; อ้างอิงมาจาก Speer. 1950) ส่วนซาเยห์ และเคนนิส (Sayegh and Dennis. 1965 : 81 - 90) พบว่า เมื่อจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับเด็กในกลุ่มที่ขาดประสบการณ์แล้วทำการทดสอบปรากฏว่า เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การขาดสิ่งเร้าที่ดีและมีคุณค่าในวัยต้นของชีวิตนั้น จะทำให้พัฒนาการของเด็กช้ากว่าปกติ แต่สิ่งที่ดีที่เด็กขาดไปนี้สามารถทำได้ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าให้แก่เด็ก

นอกจากนี้ เซอร์ชิล (วิชัย ชำนิ. 2519 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Charchill. 1985 : 110) ได้ทดลองให้เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่จัดไว้เป็นพิเศษ ให้มีโอกาสเล่นกับเครื่องเล่นที่จัดไว้เป็นชุดแล้วทดสอบเพื่อวัดคะแนนทางจำนวนของเด็กกลุ่มนี้เปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม ผลการทดสอบปรากฏว่า กลุ่มทดลองได้คะแนนมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เซอร์ชิลสรุปว่า การจัดให้เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยให้พัฒนาการด้านมโนภาพทางจำนวนเป็นไปได้อย่างเร็วขึ้น

จากงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในโรงเรียนนั้น ยังมีลักษณะการจัดที่แตกต่างกันออกไป และโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมต่อนักหัดที่สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กเป็นอย่างมาก เพราะสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้เด็กพัฒนาอย่างรวดเร็ว และในการพัฒนานั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็กเป็นสำคัญ

เอกสารเกี่ยวกับศิลปสร้างสรรค์

ความสำคัญของการสอนศิลปสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ก็คือ กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพราะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างยิ่ง ทั้งยังช่วยฝึกกล้ามเนื้อมือและตาสัมพันธ์กันช่วยผ่อนคลายความเครียด

ทางอารมณ์และส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ การรู้จักทำงานด้วยตนเอง
 ปีกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมา
 เป็นผลงานทางศิลปะ และยังนำไปสู่การเรียนรู้เขียนอ่านอย่างสร้างสรรค์ต่อไป
 (พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ. 2529 : 24) ส่วนลูคา (Luca) ได้กล่าวว่า ในการฝึก
 ความคิดสร้างสรรค์นั้นคนเราสามารถได้รับการกระตุ้นให้มีชั้นในระดัสูงได้ด้วยการเรียนรู้
 โดยเฉพาะเด็กในวัยอนุบาล ผู้สอนจะต้องมองเห็นความสำคัญว่าศิลปะไม่เพียงแต่เป็น
 แบบฝึกหัดทางความคิดสร้างสรรค์เท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์
 อีกด้วย ในหลักสูตรที่สมบูรณ์จะต้องมีวิชาศิลปะเป็นส่วนประกอบอยู่ด้วย เพราะศิลปะเป็นสิ่งที่
 ถูกต้อง มีคุณค่าในตัว เองมีความสัมพันธ์กับทุกวิชาจึงเปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางวิชาของ
 หลักสูตร (Luca. 1968 : 44 - 45) และรีด (Read) กล่าวว่า การส่งเสริม
 ให้เด็กมีพัฒนาการได้นั้น เด็กต้องมีความสามารถ มีความพร้อมในการแสดงความคิดและ
 อารมณ์อย่างอิสระ ไม่เช่นนั้นแล้วก็จะไม่มีคุณค่า และไม่สามารถส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการ
 สูงขึ้นแต่อย่างใด (Read. 1958 : 11) ดังนั้น ศิลปะสำหรับเด็กเป็นงานของเด็ก
 จึงต้องจัดขึ้นตามความสนใจ ความต้องการและประสบการณ์ของเด็ก สิ่งที่ครูจะต้องช่วยเหลือ
 ก็คือ ต้องเร้าให้เด็กเกิดความสนใจและมีอิสระในการทำกิจกรรมทางศิลปะ เพราะจะช่วย
 ให้เด็กมีความสุข มีความพอใจ เกิดความนับถือตนเองและผู้อื่น (ประเทิน มหาพันธ์.
 2509 : 21) ส่วนเฮแมน (Hayman) ได้กล่าวว่า คงไม่มีวิชาการใดให้อิสระและ
 สนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์ได้ดีกว่าการเรียนศิลปะ (สวัสดิ์
 จงกล. 2512 : 611 ; อ้างอิงมาจาก Hayman. 1960 : Unpage) ซึ่ง
 สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ ที่กล่าวไว้ว่า ศิลปะนอกจากจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความ
 คิดสร้างสรรค์แล้ว ยังเป็นวิชาที่จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาจิตใจ ปลูกฝังความรักชาติ
 รักวัฒนธรรมและรสนิยมค่านิยมหรือวิทยาศาสตร์ได้อีกด้วย (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2515 : บทนำ)

นอกจากนี้ บาคเกอร์ (Baker) ยังได้กล่าวอีกว่า การให้เด็กมีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่นกลางแจ้ง วาดภาพ และทำงานหัตถศึกษา จะช่วยให้เด็กฝึกการประสานงานของกล้ามเนื้อได้เป็นอย่างดี (Baker. 1955 : 192 - 195) ส่วนฟิชเชอร์ และเทอร์รี่ (Fisher and Terry. 1977 : 204) ได้กล่าวว่า ก่อนที่เด็กจะเริ่มค้นการเขียนควรวาดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ดังนี้

1. การวาดรูประบายสี ควรวาดที่ไว้วาดบนพื้นหรือบนกระดาษที่ใช้ชาตัง เส้นต่าง ๆ ที่เด็กใช้ในการเขียนตัวอักษร เช่น เส้นตรง วงกลม หรือเส้นพื้นฐานต่าง ๆ จะพบได้จากการวาดของเด็ก

2. การออกแบบ ควรให้เด็กได้ออกแบบเอง ความคิดในการออกแบบของเด็กจะมาจากลีลา เส้นและอื่น ๆ

3. การใช้นิ้ววาดบนதாகทรายหรือเกลือ ทำได้ง่าย และเด็กจะรู้สึกสนุกสนาน

4. ระบายสีด้วยนิ้วมือ

นอกจากกิจกรรมศิลปะจะช่วยให้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และฝึกการทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อแล้ว วิรุฒ คังเจริญ (2526 : 63 - 68) ยังได้อธิบายว่า ศิลปะช่วยให้เกิดพัฒนาการด้านอื่น ๆ ดังนี้

1. ศิลปะพัฒนาพฤติกรรมในการทำงาน เด็กจะเกิดความคล่องตัวในการคิดและแสดงออก ความชำนาญในการสร้างสรรค์หรือสมรรถภาพในการแสดงออกนี้เป็นสิ่งท้าทายให้เด็กเกิดความกระหายในการทำงานศิลปะต่อไปอีก

2. ศิลปะพัฒนาบุคลิกภาพ การเขียนโดยไ้ลงมือปฏิบัติทำให้เกิดความเคยชินซึ่งจะกลายเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ทำให้เด็กรักการทำงานและขยันหมั่นเพียร

3. ศิลปะพัฒนาผลของการแสดงออกทางอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดจินตนาการ และการสร้างสรรค์

4. ศิลปะพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองผลสำเร็จของการทำงานศิลปะ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เมื่อบุคคลได้พบกับความสำเร็จอยู่เสมอ จะทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจในการทำงานของตนมากขึ้น

5. ศิลปะพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น การสร้างสรรค์จึงเป็นการลง

ถูกลองผิด และแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลาจนกว่างานจะสำเร็จ

6. ศิลปะพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่เชื่อเพื่อเชื่อต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรัชญาหรือและหาข้อสรุปร่วมกัน

เลิศ อานันท์นะ ได้สรุปว่า การสอนศิลปะแบบสร้างสรรค์ตามแนวความคิดใหม่ ที่ส่งเสริมการแสดงออกทางความคิดริเริ่ม และความคิดจินตนาการ เพื่อพัฒนาสติปัญญา ร่างกาย สังคมและอารมณ์จะบรรลุถึงความมุ่งหมายของศิลปะศึกษาได้ ครูจำเป็นต้องส่งเสริมให้เด็กทุกคน มีการแสดงออกอย่างอิสระเสรี (Free Expression) มีโอกาสทดสอบ ค้นคว้าด้วยวัสดุนานาชนิดอย่างกว้างขวางที่สุด โดยไม่มีการใช้อำนาจใด ๆ บังคับ มีฉันทน์แล้ว ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ย่อมจะไม่เกิดขึ้น (เลิศ อานันท์นะ. 2519 : 44)

ศิลปะมีความสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก และนอกจาก จะปลูกฝังความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์แล้วยังส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง และส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายอารมณ์ สังคม สติปัญญาอีกด้วย ซึ่งการจะส่งเสริม ให้ได้ผลดีนั้น ครูจำเป็นต้องให้อิสระแก่เด็กในการแสดงออกทางความคิดริเริ่มด้วยตัวของ เด็กเองอย่างจริง จังการพัฒนานั้นจึงจะได้ผล

พัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัย

โลเวนเฟลด์ (วิรุณ ทั้งเจริญ. 2526 : 214 : 215 ; อ้างอิงมาจาก Lowenfeld. 1976) ได้กล่าวถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะของเด็กไว้ดังนี้

ระยะวัยอายุ 0 - 2 ขวบ

ศิลปะของเด็ก เริ่ม เมื่อประสาทสัมผัสของ เด็กสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และเด็กตอบสนอง ต่อประสบการณ์ทางกายประสาทสัมผัส เช่น การรู้สึกจากการสัมผัส การเห็น ได้ยิน การลิ้มรส และการฟังซึ่ง เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการผลิตงานศิลปะ

ระยะวัยอายุ 2 - 4 ขวบ

ขั้นขีดเขียน เด็กวัยนี้เริ่มแสดงจินตนาการให้เห็นได้ โดยเริ่มจากการขีดเขียนโดยขาด การควบคุม และสิ้นระมัดระวังเคลื่อนไหวที่สับสน ต่อมาเด็กเริ่มรู้จักควบคุมมือให้เคลื่อนไหวช้า ๆ

กันได้ เป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา จากนั้นจะเริ่มกำหนดชื่อรูปทรงต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น เปลี่ยนความพึงพอใจในการเคลื่อนไหวมาสู่ความพอใจในการคิดจินตนาการ เด็กจะเริ่มมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาพเขียนและโลกภายนอก และตระหนักว่าวัตถุที่มองเห็นสามารถนำมาสร้างเป็นภาพได้

ระดับอายุ 4 - 7 ขวบ

ชั้นเริ่มสัญลักษณ์ เด็กจะถือตัวเองเป็นศูนย์กลางของสิ่งต่าง ๆ สัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นในภาพเขียนขึ้นอยู่กับการรับรู้ของตนเอง เด็กเขียนภาพตามที่เขารู้ ไม่ใช่ตามที่เขามองเห็นเท่านั้น รูปทรงที่โปร่งใสหรือมีลักษณะเหมือนภาพเอกซ์เรย์ ชี้ให้เห็นว่าเด็กรับรู้และคิดอย่างไรภาพเขียนมีใช่เพียงการมองเห็นได้มุมใดมุมหนึ่งเท่านั้นยังแสดงถึงความสนใจต่อความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการวาดฐานของวัตถุบนพื้นภาพ เด็กเริ่มสนใจกับเส้นและรูปร่างเรขาคณิตมากขึ้น

กริฟฟิธส์ (Torrance, 1964 : 86 - 87 ; อ้างอิงมาจาก Griffiths, 1945 : Unpage) ได้แบ่งพัฒนาการทางการเขียนภาพออกเป็น 11 ชั้น แล้วสัมพันธ์เรื่องนี้กับพัฒนาการทางจินตนาการในเด็กวัยคนชั้นต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ชั้นขีดเขียน ที่ยังไม่สามารถแยกการเขียนแบบต่าง ๆ ได้
2. สามารถเขียนรูปทรงเรขาคณิตหยาบ ๆ ได้ โดยเฉพาะวงกลม และสี่เหลี่ยม และบอกชื่อได้เช่น ประคูดู หน้าต่าง แอปเปิ้ล
3. สามารถวาดรูปสิ่งของโดยการใช้เส้นสี่เหลี่ยม หรือวงกลมเท่านั้น
4. สามารถวาดภาพโดยใช้วงกลมและเส้นให้เป็นภาพคน หรือภาพสัตว์อื่นเป็นความสนใจเบื้องต้น
5. สามารถวาดรูปต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และสามารถตั้งชื่อภาพที่วาดได้
6. สนใจสิ่งที่วาดรูปใดรูปหนึ่ง และภาพที่วาดจะเป็นงานที่เด็กเอาใจใส่และตั้งใจทำอย่างมากมีรายละเอียดมากขึ้น
7. สามารถวาดรายละเอียดในภาพให้มีความสัมพันธ์กัน
8. สามารถเขียนเป็นภาพสังเคราะห์ที่ในบางส่วนจะแสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
9. ในการวาดแต่ละครั้งเด็กจะวาดเพียงภาพเดียว

10. เด็กจะวาดภาพผสมและยิ่งวาดก็ยิ่งมีความสุขสนุกสนานในการแสดงสิ่งต่าง ๆ ในภาพ

11. สามารถพัฒนาการวาดรายละเอียดภายในรูปภาพจากการได้มีโอกาสวาดภาพเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ แมคอีลเวิน และ เจมสัน (McIlvain and Jameson) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กวัย 4 - 6 ขวบอยู่ในระยะวาดภาพสิ่งที่มีความหมายสำหรับตน คือเมื่อเด็กวาดภาพคนเด็กจะวาดศีรษะใหญ่ ซึ่งเด็กเข้าใจว่าส่วนศีรษะมีความสำคัญเพราะเป็นที่รวมของการรับรู้คือ คำที่ใช้ในการมองดูสิ่งต่าง ๆ มีปากที่ใช้ในการกินอาหารและใช้พูด ถ้าเด็กได้มีโอกาสใช้แขนขาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น หยิบจับวัตถุ วิ่งเล่น ปีนป่าย กระโดด เด็กจะเห็นความสำคัญของอวัยวะเหล่านั้น และแสดงออกเป็นการวาดภาพคนที่มีแขนขา ยิ่งเด็กพัฒนาการเรียนรู้เกี่ยวกับคนมากเพียงใด ก็จะสามารถแสดงออกเป็นการวาดภาพที่มีรูปแบบคล้ายของจริงมากขึ้นและมีรูปแบบของการพัฒนาเป็นไปตามขั้นค้อน (McIlvain, 1961 : 107 - 108 and Jameson, 1976 : 25 - 35)

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า พัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัยมีขั้นตอนไปตามลำดับ โดยเริ่มจากภาพที่เป็นรูปร่างง่าย ๆ รายละเอียดน้อย ไปสู่ภาพที่มีรายละเอียดมากและใกล้เคียงของจริง การที่เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการทางศิลปะสูงขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ การรับรู้ ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตา รวมทั้งโอกาสที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล วัตถุ - อุปกรณ์ ซึ่งจะเป็นสื่อให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ และมีพัฒนาการทางศิลปะสูงขึ้น ดังนั้น โรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดประสบการณ์และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาทางศิลปะของเด็กด้วย

การแสดงออกทางค่านศิลปะของเด็ก

การสอนศิลปะโดยทั่วไปมุ่งส่งเสริมการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งการสร้างสรรค์นั้นเป็นลักษณะภายในเฉพาะบุคคล (Torrance, 1963 : 47) เด็กทุกคนมีขีดความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะแตกต่างกัน และสามารถปรับปรุงหรือพัฒนาให้สูงขึ้นได้ภายในขอบเขตและความสามารถของแต่ละคน เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์และต้องการ

ที่จะแสดงออกทั้งด้านความคิดและความรู้สึกต่าง ๆ ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งในการแสดงออกของเด็ก เด็กสามารถถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก ความเข้าใจ รวมทั้งบุคลิกภาพ และความเป็นอิสระของตนออกมาได้ โดยถ่ายทอดมาจากประสบการณ์และจินตนาการของเด็กแต่ละคนนั่นเอง (Peterson. 1958 : 101) ซึ่งโครว์และโครว์ (Crow and Crow) กล่าวว่า เด็กต้องการโอกาสในการแสดงออก ในอดีต พ่อแม่และครูเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ให้แก่เด็กในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้แก่ การอ่าน การคิดเลข ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งแต่ต่อมา พ่อแม่และครูเริ่มเข้าใจถึงสิ่งที่มีความสำคัญที่เกี่ยวกับความรู้สึกคือ การพัฒนาเด็กเรื่องจินตนาการและการกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกในสิ่งที่เขาสนใจ รวมทั้งความสามารถในการคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยสื่อ เช่น การเต้นรำ คนตรี และการวาดภาพ (Crow and Crow. 1962 : 106)

โลว์เวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1957 : 64 - 214) ได้อธิบายขั้นเริ่มต้นของการวาดภาพอย่างมีความหมายของเด็กปฐมวัยไว้ว่า อายุ 4 - 7 ขวบ เป็นวัยเริ่มต้นของการแสดงออกที่มีความหมาย ซึ่งเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างการขีดเขียนที่ไม่มีรูปร่างไปสู่การเขียนหรือสร้างให้ปรากฏรูปร่างได้ ซึ่งเป็นผลจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาพที่เด็กวาดกับความจริงของโลกภายนอกภาพที่เด็กวาดจึงมีความหมายแก่ตัวเด็กเอง ภาพที่เด็กวาดจะมีลักษณะดังนี้

1. รูปคน ในระยะต้น เด็กจะเขียนวงกลมเป็นสัญลักษณ์ของศีรษะ เส้นยาวเป็นแขนขา แต่ในระยะท้ายของขั้นนี้อาจมีลำตัว หน้าตาเพิ่มขึ้น แต่เส้นที่เขียนยังเป็นเพียงสัญลักษณ์ของส่วนนั้น ๆ อยู่
2. ช่องไฟ ไม่มีระเบียบ เด็กไม่เข้าใจว่าควรจะวาดรูปลงตรงไหนจึงจะเหมาะ ถ้าตรงไหนมีที่ว่างเด็กจะวาดสิ่งต่าง ๆ ลงตรงนั้น ภาพวาดของเด็กจึงกระจัดกระจายไม่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน
3. สี เด็กให้สีตามอารมณ์ สีไหนชอบหรือสะกูดตาาก็จะใช้สีนั้น โดยไม่คำนึงถึงความ เป็นจริง บางครั้งเด็กอาจใช้สีใดสีหนึ่งตรงตามความเป็นจริงได้เหมือนกันหากสีของวัตถุนั้นประทับใจเด็ก
4. การออกแบบ เด็กยังไม่มีความเข้าใจในการออกแบบ จึงยังไม่มี การออกแบบในวัยนี้

เฮิร์ลอค (Hurlock .) มีความเห็นสอดคล้องกันและกล่าวว่า การวาดภาพของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จะไม่เป็นการเลียนแบบคนอื่น หรือวาดเหมือนสิ่งของที่จะวาดโดยตรง แต่เด็กจะวาดสิ่งต่าง ๆ ตามที่จำได้และวาดอย่างที่อยากให้เป็น เด็กไม่สนใจเกี่ยวกับ มิติ สัดส่วน หรือความสัมพันธ์ของภาพ เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนภาพวาดของเด็กจะมีมิติ ความสมบูรณ์ของรายละเอียด เมื่อเวลานานไปผลของการได้รับคำแนะนำอย่างมีแบบแผนในการวาดภาพจากโรงเรียนทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์น้อยลง ภาพวาดของเด็กมักจะเลียนแบบวัตถุที่รู้จักและคุ้นเคยด้วยกันที่จะมีการออกแบบเอง การวาดภาพคน เป็นสิ่งที่เด็กนิยมวาดมากที่สุดโดยเฉพาะภาพผู้ใหญ่จะมีการวาดมากกว่าภาพเด็ก ภาพบ้านและต้นไม้มากกว่าภาพสัตว์ (Hurlock . 1956 : 327 - 329) ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ ประเทิน มหาจันทร์ (2506 : 267) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะการวาดภาพของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์คือ

1. เด็กมักหาเรื่องที่แปลก และเหมาะสมมาวาดได้
2. เด็กมักปรับปรุงสัญลักษณ์ที่วาดอยู่เสมอ เช่น เคยวาดตาเป็นเพียงจุดก็สามารถแก้ไขปรับปรุงการวาดให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ
3. เด็กรู้จักวาดเรื่องราวต่าง ๆ ตามความคิดได้ และรู้จักตั้งชื่อภาพของคนได้
อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 31) ยังได้กล่าวถึง กิจกรรมศิลปะที่เด็กปฐมวัยแสดงออก สามารถสรุปได้ 3 ลักษณะดังนี้

1. กิจกรรมแสดงประสบการณ์ เด็กนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นประสบการณ์เฉพาะตัวมาใช้ในการแสดงออกทางศิลปะ ประสบการณ์ดังกล่าวเป็นแรงกระตุ้นความรู้สึคนึกคิดในการ วาดภาพของเด็กได้อย่างมากตามสภาพการรับรู้ และความเข้าใจของเด็ก ซึ่งขึ้นอยู่กับศักยภาพในการแสดงออกตามวุฒิภาวะและพัฒนาการทางด้านการทำงานของเด็กแต่ละคน

2. กิจกรรมเสนอจินตนาการ จินตนาการของเด็กอาจเป็นเรื่องของความเพ้อฝัน การคาดหวังในอนาคต การจินตนาการไปสู่อดีตหรือ การรวมพลังความคิดไปสู่สิ่งที่ยังมองไม่เห็น เด็กไม่สามารถแยกจินตนาการกับชีวิตจริงได้ ด้วยเหตุนี้จึงสามารถพบจินตนาการของเด็กได้

จากงานศิลปะที่เด็กทำ

3. กิจกรรมสร้างสรรค์รูปแบบ เป็นการริเริ่มสร้างสรรค์ทางคำบรรยาย วัสดุที่ใช้ การผสมผสานงาน 2 และ 3 มิติ กิจกรรมในลักษณะนี้จะช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้เป็นอย่างดี

เท่าที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า เด็กแต่ละคนมีความต้องการที่จะแสดงความคิดและจินตนาการของตนออกมา เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่มีอยู่ การกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกในสิ่งที่เขาสนใจ มีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเป็นอย่างมาก ยิ่งครูจึงควรจัดประสบการณ์ที่สามารถกระตุ้นให้เด็กมีโอกาสร่วมประสบการณ์ และจินตนาการที่เขาได้อยู่ในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ด้วยตัวของเด็กเอง ศิลปะจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงออกตามความต้องการ

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 31) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยว่า การสนับสนุนหรือเสนอกิจกรรมศิลปะให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์นั้น ครูควรมีความเชื่อในผลงานศิลปะของเด็กและนึกอยู่เสมอว่า

1. เด็กต้องเป็นผู้ริเริ่ม
2. เด็กต้องเป็นผู้นำทางความคิด
3. เด็กต้องเป็นผู้มีจินตนาการกว้างขวาง
4. เด็กต้องเป็นผู้มีอิสระภาพ
5. เด็กต้องเป็นผู้กระตือรือร้นในการรับรู้

นอกจากนี้ ฮิลเดบรันด์ (Hildebrand . 1975 : 228 - 229) ยังกล่าวว่า กิจกรรมทางคำศิลปะมีความสำคัญยิ่งในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมทางคำศิลปะไว้ 10 ข้อคือ

1. เน้นกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานที่เด็กทำ
2. สนับสนุนการแสดงออกทางคำความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กลอกเลียนแบบหรือวาดภาพระบายสีจากภาพในสมุดวาดภาพ เพราะทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิดอิสระ

3. ชื่นชมในผลงานและความก้าวหน้าของเด็ก
4. วางแผนและเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
5. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เด็กสามารถหยิบไต่จ่ายและสะดวกในการใช้
6. หลีกเลี่ยงคำถามที่ว่า "กำลังทำอะไรอยู่" หรือ "เดี๋ยวสิ่งที่เด็กทำคืออะไร"
7. ยึดมั่นและแนะนำให้เด็กได้ลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักการแสดงออก และมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อศิลปะ โดยท่องคำนี้ถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย
8. ให้คิดว่ากิจกรรมทางศิลปะมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดประสบการณ์ในการเขียนและการอ่าน
9. ให้ความรู้ในค่านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่างแก่เด็ก
10. อธิบายใหญ่ปกครองเขาใจถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะแก่เด็ก

ดังนั้นในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย จึงควรส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตัวของเด็กเอง มีความกระตือรือร้นในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่บังขึ้น และมีทัศนคติที่ถูกต้อง โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อม

งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับความคิดสร้างสรรค์

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับความคิดสร้างสรรค์นี้ ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไปหลายท่าน เช่น โชติ เพชรชน ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่เรียนวิชาชีพต่างกันคือ วิชาชีพครู วิชาศิลปะและการช่าง บลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มวิชาชีพครูมีความคิดสร้างสรรค์ด้านภาษาและรูปภาพสูงกว่ากลุ่มวิชาศิลปะ และช่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มวิชาศิลปะและช่างมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน (โชติ เพชรชน. 2514 : 69)

ในปี 2515 พงษ์ชัย พันธ์ผลไพบูลย์ ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์หมวดวิชาศิลปศึกษา สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ แต่ไม่สัมพันธ์กับ

ผลสัมฤทธิ์หมวดวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นวิชาที่เน้นเนื้อหาและความจำ ผลการวิจัยเป็นการยืนยันให้เห็นว่า วิชาที่อยู่ในขอบเขตของการใช้ความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์โดยตรง จะมีความสัมพันธ์สูงกับความคิดสร้างสรรค์ จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า วิชาศิลปศึกษา เป็นตัวทำนาย (Predictor) ความคิดสร้างสรรค์ได้ดีกว่าวิชาภาษาไทยและวิชาภาษาอังกฤษ (ทองชัย พัฒนผลไพฑูริย์. 2515 : 30) ทอมา อัจฉรา แฉมสรวล ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์วิชาวาทศิลป์กับความคิดสร้างสรรค์พบว่า ผลสัมฤทธิ์วิชาวาทศิลป์มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ แต่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย คือมีประสิทธิภาพในการทำนายเพียงร้อยละ 2 - 6 (อัจฉรา แฉมสรวล. 2519 : 51)

ส่วน ปราณี มาลัยวงษ์ ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาศิลปศึกษา โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนปกติ ผลการศึกษพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ปราณี มาลัยวงษ์. 2523 : 77) และธาทินี บุโรดม (2523 : 85) ได้สร้างแบบฝึกวาทศิลป์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยปรากฏว่า แบบฝึกที่สร้างซึ่งมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพเป็นสื่อ แบบ ก. ของ ทอร์แรนซ์ ภายหลังจากการทดสอบ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกวาทศิลป์ในด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ มีคะแนนการสูงขึ้นทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับความคิดสร้างสรรค์ในต่างประเทศ มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

สตาปป์ (Stapp) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญา ของนักศึกษาที่เรียนศิลปะและไม่เรียนศิลปะพบว่า ความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กัน และนักเรียนที่เรียนศิลปะได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าพวกที่ไม่เรียนศิลปะ (Stapp. 1964 : 5258-A) ส่วน ครอลล์ (Kroll) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้วิชาศิลปะของครูในโรงเรียนคริสต์ศาสนาในการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติพบว่า ครูสามารถช่วยให้เด็กเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น โดยใช้สื่อทางศิลปะ และความคิดสร้างสรรค์ (Kroll. 1982 : 1101-A) และในปีเดียวกัน บอกรเนอร์

(Bogner. 1982 : 3100-A) ศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ของกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ระหว่างวิทยาศาสตร์กับศิลปะของเด็กวัยรุ่น พบว่ากระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ระหว่างวิทยาศาสตร์กับศิลปะ เป็นผลที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของอายุ บุคลิกลักษณะนิสัย เพศ และการเปิดเผยตัวเองในช่วงขณะหนึ่ง ในแบบของความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันออกไป ต่อมา เคลลี (Kelley. 1986 : 32-A) ศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบผลของการฝึกตามแผนเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะและการฝึกโดยไม่ใช้แผนเสริมสร้างประสบการณ์ดังกล่าว ผลปรากฏว่าแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้วยรูปภาพของทอร์แรนซ์ ที่ใช้วัดก่อนฝึกและหลังฝึก พบว่า ค่าเฉลี่ยของความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออของ เด็กที่เข้าร่วมตามแผนกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่ค่าเฉลี่ยของความคิดคงแฉ่ว และความคิดยืดหยุ่นไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าวิชาที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์จะมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง แสดงว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้โดยใช้ศิลปะ นอกจากนี้ศิลปะยังสามารถช่วยให้เด็กเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ ได้ดียิ่งขึ้นด้วย

เอกสารเกี่ยวกับการริเริ่มอย่างอิสระและครูที่แนะ

การริเริ่มอย่างอิสระ

ลักษณะและความสำคัญของความคิดริเริ่ม

ความคิดริเริ่มเป็นลักษณะความคิดที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก เป็นความคิดที่แปลกและแตกต่างจากความคิดเดิม อาจไม่เคยมีใครคิดหรือมีถึงมาก่อน ความคิดริเริ่มจำเป็นต้องอาศัยความกล้าคิด กล้าลอง เพื่อทดสอบความคิดของตน และจำเป็นต้องอาศัยจินตนาการหรือที่เรียกว่าความคิดจินตนาการประยุกต์คือ ไม่ใช่คิดเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องคิดสร้างและหาทางทำให้เกิดผลงานด้วย ดังนั้น ความคิดจินตนาการและความพยายามที่จะสร้างผลงานจึงควรเป็นสิ่งคู่กัน (อารี รังสินันท์. 2529 : 119) ส่วน สตาคเวอร์เชอร์ (Starkwerther) ได้กล่าวว่า ความคิดริเริ่มเป็นลักษณะของความคิดที่ไม่ยอมคล้อยตามความคิดของผู้อื่นจนกว่าจะมีเหตุผลอันสมควรและยังสามารถขยายความคิดของผู้อื่นให้เด่นชัดใ้ก็อีกด้วย (อารี รังสินันท์. 2529 : 120) จากการศึกษานักจิตวิทยาพบว่า บุคคลที่มีความคิดริเริ่มสามารถคิดและ

พลิกแพลงการแก้ปัญหาให้ลู่ลวงด้วยดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบเป็นอิสระ ไม่ชอบทำตาม
ผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล และยอมรับในสิ่งแปลกใหม่ เป็นลักษณะที่พิเศษของบุคคลที่มีความคิดสร้าง
สรรค์ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2509 : 186)

ทอร์แรนซ์ (อาร์ ริงสินันท์. 2529 : 175; อ้างอิงมาจาก Torrance . 1969 :
Unpage) ได้กล่าวถึง ลักษณะของความคิดริเริ่ม (Creativity) ไว้ว่า

1. เป็นผลงานที่ริเริ่มเองโดยไม่มีตัวแบบหรือหุ่นให้ เช่น การวาดภาพของเด็กอย่าง

อิสระ

2. งานที่แสดงออกอย่างมีกฎเกณฑ์ทั้งทางวิทยาศาสตร์ และทางศิลปะ

3. งานที่คิดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ โดยอาศัยสิ่งประกอบพื้นฐานที่มีอยู่

4. งานที่นำเอาความคิดของผู้อื่นมาดัดแปลง หรือปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยชี้ให้เห็นความ

แตกต่างอย่างชัดเจน

5. งานใหม่ที่ยังไม่มีผู้ใดคิดถึงหรือค้นพบมาก่อน

กล่าวโดยสรุป ความคิดริเริ่มสามารถอธิบายได้ตามลักษณะดังนี้คือ

1. ลักษณะทางกระบวนการคือ เป็นกระบวนการคิด และสามารถแตกความคิดจาก
ของเดิมไปสู่ความคิดแปลกใหม่ที่ไม่ซ้ำกับของเดิม

2. ลักษณะของบุคคลคือ บุคคลที่มีความคิดริเริ่มจะเป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง
เชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าลอง กล้าแสดงออก ไม่ขลาดกลัวต่อความไม่แน่นอน มีสุขภาพจิต
ที่ดี

3. ลักษณะทางผลิตภัณฑ์ ผลที่เกิดจากความคิดริเริ่มจึงเป็นงานที่แปลกใหม่ไม่เคย
ปรากฏมาก่อน มีคุณค่าต่อตนเองและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เพราะผลผลิตที่ได้เกิดจาก
ความต้องการการแสดงความคิดอย่างอิสระ ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจของตนเอง และเป็นการทำ
เพื่อสนองความต้องการความพอใจของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของงานจากนั้นจึงค่อย
พัฒนาขึ้นโดยเพิ่มทักษะบางอย่าง แล้วจึงเป็นขั้นของงานประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ จนกลายเป็น
งานที่เกิดจากความคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรมขั้นสูงสุด คือเป็นทฤษฎีหรือหลักการใหม่ ๆ

(อาร์ ริงสินันท์. 2529 : 120 - 121)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความคิดริเริ่มเป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคลที่

เกิดขึ้นจากการได้รับอิสระในการคิด และกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจอย่างกล้าหาญ ความคิดที่เกิดขึ้นต้องมีลักษณะที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร คนที่มีความคิดริเริ่มที่ดีควร เป็นผู้ที่ยอมรับในสิ่งแปลกใหม่ได้ และสามารถนำความคิดที่ได้นั้นไปใช้ในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้เป็นอย่างดี

การให้อิสระแก่เด็กเพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

นักการศึกษาให้ความสำคัญแก่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างอิสระ โดยคำนึงถึงกระบวนการที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลพัฒนาเป็นลำดับ มากกว่าถือเอาผลงานเป็นเรื่องสำคัญ เช่น เห็นความสำคัญของสิ่งที่เด็กแสดงออกในภาพวาดมากกว่าความคิดริเริ่มระดับอื่น เพราะเชื่อว่า เป็นจุดเริ่มแรกที่จะช่วยพัฒนาคนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่อไป (ฮารี รังสินันท์, 2529 : 215) และโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld.) ได้กล่าวถึง พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะไปถึงขีดสูงสุดได้ต้องเกี่ยวข้องกับสภาพการณ์อื่นที่สำคัญด้วย ได้แก่ วิธีสอนของครู ซึ่งควร เป็นวิธีที่กระตุ้นให้เด็กได้แสดงความคิดออกมาอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพร่างกายและทางจิตวิทยาของเด็กด้วย (Lowenfeld . 1952 : 8 - 10) ส่วนเกอร์ทรูด (Gertrude . 1966 : 549) มีความเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะได้รับการส่งเสริมให้เพิ่มขึ้นได้โดยการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กรู้สึกเป็นอิสระ ไม่ถูกควบคุมจากระเบียบวินัยที่เคร่งเครียดจนเกินไป

สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จึงมีบทบาทสำคัญที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เด็ก สิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดได้แก่ บรรยากาศที่เปิดโอกาสให้เด็กสำรวจ และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฮิลการ์ด (Hilgard) เสนอแนะว่าครูต้องไวและให้ความสำคัญแก่ความคิดใหม่ ๆ ของเด็ก ไม่วิพากษ์วิจารณ์การกระทำหรือผลงานของเด็กโดยมิได้พิจารณาให้ลึกซึ้งเสียก่อน และครูต้องเข้าใจความหมายของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างถ่องแท้ โดยรู้จักเลือกอุปกรณ์ และวิธีสอนให้ถูกต้องด้วย (ฮารี รังสินันท์, 2529 : 216) เพราะความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยเสรีภาพทางความคิด และการกระทำ ความคิดสร้างสรรค์จะไม่เกิด ถ้าเด็กขาดอิสระและความกล้า เด็กที่ถูกยับยั้งด้วยกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับที่ไม่มีเหตุผล มักจะเป็นเด็กที่ชอบ

ท่าตามคนอื่น และขาดความเชื่อมั่นในความคิดของตัวเอง (ฮารมน์ ทักษิณ. 2526 : 9) แต่สภาพทั่วไปในห้องเรียนระดับปฐมวัย เด็กมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในลักษณะของการตอบสนองต่อพฤติกรรมที่ครู เป็นผู้ริเริ่มคือ ครูยังเป็นศูนย์กลางของห้องเรียนที่มีบทบาทมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับที่ควีอี (Devey) กล่าวถึงการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยว่า เด็กควรได้รับอิสระในการคิด การแสดงออก การศึกษาจึงต้องถือเด็กเป็นศูนย์กลาง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 114)

นอกจากสภาพแวดล้อมในโรงเรียนแล้ว ครอบครัวยังเป็นแหล่งปลูกฝังบุคลิกภาพที่เป็นอิสระให้แก่เด็ก การควบคุมของพ่อแม่มีผลต่อการส่งเสริมหรือยับยั้งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็ก ผู้ที่มีความเป็นอิสระและสามารถช่วยตนเองได้จะมีความสามารถในการพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีคุณภาพได้ดีกว่า ผู้ที่คอยพึ่งพาผู้อื่น (Hunsinger. 1975 : 429) เลิศ อานันท์นะ และวราภรณ์ รักวิชัย มีความเห็นสอดคล้องกันว่าพ่อแม่และครูควรจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ตรงกับพัฒนาการของเด็ก ตามความเหมาะสมกับความสามารถทางกาย อารมณ์ สังคมและทักษะที่มีอยู่ โดยให้เด็กทุกคนมีโอกาสในการแสดงออกอย่างอิสระเท่าที่โอกาสและสิ่งแวดล้อมจะอำนวย ซึ่งได้แก่ การเปิดโอกาสให้เด็กรู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และผู้ใหญ่ควรให้คำชมเชยเมื่อเด็กเรียนรู้ด้วยความคิด และวิธีการของตนเอง เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในสิ่งที่เด็กได้กระทำ และมีกำลังใจปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น (เลิศ อานันท์นะ. 2521 : 25 ; วราภรณ์ รักวิชัย. 2527 : 721)

องค์การ อินทรมัทธร์ย์ และคนอื่น (2526 : 279 - 282) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการให้เด็กมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระไว้ว่า การให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ช่วยให้เด็กเกิดผลดีในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน เพราะเด็กได้ทำงานอย่างพึงพอใจตามความคิดของตนเอง

2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง การให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระโดยไม่กำหนดแบบอย่างที่ยึดตัวจะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในการทำงานของตนมากขึ้น เนื่องจากผลงานของเด็กเป็นที่ยอมรับในเรื่องของการแสดงออกมากกว่าการเลียนแบบ เด็กจะได้รับการพัฒนาในด้านของการเป็นผู้กล้าคิด กล้าทำ และทั้งนี้ผู้สอนต้องตระหนักถึงขอบเขตของเด็กที่แสดงออก

อย่างเหมาะสมด้วย

3. มีความคิดสร้างสรรค์ เด็กที่กล้าแสดงออกจะต้องมีความคิดเป็นตัวของตัวเอง มีความฉับไวในการคิดการกระทำที่ไม่เป็นการลอกเลียนแบบผู้อื่น
4. ความเป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่ยึดถือความคิดเห็นของตนเป็นที่ตั้ง มีเหตุผลในการคัดเลือก หรือตัดสินสิ่งต่าง ๆ ใค้อย่างเหมาะสม
5. การเป็นครูจักษุสังเกต การสังเกตช่วยให้เด็กที่มีล่าับชั้นตอนในการทำงานสามารถบรรลุจุดหมายใค้อย่างรวดเร็ว ช่วยทำให้เด็กเกิดความมั่นใจมากขึ้น และเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักทำงานอย่างมีล่าับชั้น
6. ความสามารถในการประยุกต์ใช้ เป็นความสามารถในการดัดแปลงประสบการณ์ที่ไค้พบเห็นมาใช้ในกิจกรรมศิลปะไค้
7. ความเป็นผู้กล้าตัดสินใจ เช่น การฉีกรูปทรงตามความคิดโดยไม่ต้องร่างแบบก่อน ผู้ที่ไค้ไค้ต้องมีความเชื่อมั่น และกล้าตัดสินใจ
8. การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การแสดงออกอย่างฉับไวต้องอาศัยความสามารถในการแก้ปัญหา ครูจึงควรเน้นให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น และกล้าที่จะแสดงออกมิใช่เลี่ยงปัญหา

การจัดประสบการณ์ไค้ให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง จึงทำให้เด็กเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้ไค้ง่าย ทำให้การเรียนรู้มีความหมายแก่เด็กยิ่งขึ้น และในการจัดประสบการณ์นี้ครูควรยึดหลักการจัดให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กเป็นหลัก (สมจิต ชนสุภาวุฒินันท์, 2520 : 27)

ดังนั้นการให้อิสระแก่เด็กในการคิดริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวของเด็กเอง จึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็กเป็นอย่างยิ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาของหิมพัพพันธ์ จันทรเพ็ญ พบว่า พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงความคิดริเริ่มในการทำกิจกรรมเกิดขึ้นน้อยมากทั้ง ๆ ที่พฤติกรรมนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เป็นครูควร

ให้ความสนใจและจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนให้มากที่สุด เนื่องจากความคิดริเริ่มเป็นลักษณะหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ (ทิมพ์สัน จันท์เพ็ญ. 2525 : 156 - 157) และแฮนเดอร์สัน (Handerson) ได้ทำการวิจัยพบว่า การให้เด็กเป็นศูนย์กลางจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมไปในทางที่ดี เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น (ชูศรี เอมละออง. 2525 : 116 ; อ้างอิงมาจาก Handerson. 1967) ส่วนเวเบอร์ (Webber) ศึกษาเด็กเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 จำนวน 180 คน จาก 6 โรงเรียน โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นภาษา และรูปภาพ พบว่า เด็กที่อยู่ในโรงเรียนที่มีแบบแผนการสอนที่ไม่เคร่งครัด ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มากกว่า เด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีแบบแผนเคร่งครัดในเรื่องระเบียบ และการสอนที่มีแบบแผนคงเส้นคงวา (Webber. 1968 : 159)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเปรียบเทียบโครงการสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีผลต่อเรื่องกับเด็กจนถึงอายุ 15 ปีของไฮสโคป (High - Scope) 3 รูปแบบ คือ

1. โครงการโคสตาร์ (Distar) เป็นหลักสูตรแบบครูเป็นผู้ริเริ่มในการจัดกิจกรรมและเด็กเป็นผู้ตอบสนอง
2. โครงการเนอร์สเซอรี (Nursery) เป็นหลักสูตรแบบความคิดริเริ่มเป็นของเด็กมีครูผู้สอนเป็นฝ่ายสนองตอบ
3. โครงการไฮสโคป (High - Scope) เป็นหลักสูตรแบบครูผู้สอนและเด็กวางแผนและริเริ่มกิจกรรมแล้วปฏิบัติร่วมกัน

ปรากฏว่า โครงการทั้งสามส่งผลต่อความสามารถด้านสติปัญญาของเด็กทัดเทียมกัน ผลที่น่าสนใจที่พบคือ เด็กที่อยู่ในโครงการไฮสโคป และเนอร์สเซอรี มีพฤติกรรมปัญหาวัยรุ่นน้อยกว่ากลุ่มโคสตาร์อย่างเด่นชัดในสัดส่วนร้อยละ 8 : 44 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโครงการโคสตาร์ซึ่งเป็นการสอนแบบชี้แนะไม่ทำให้โอกาสเด็กพัฒนาการด้านทักษะการแก้ปัญหาเชิงสังคม เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) เพราะครูใช้การปกครองแบบเผด็จการ และไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้อธิบายร่วมกับครู (Schweinhart. 1988 :

จากงานวิจัยดังกล่าว ทำให้ทราบว่า การจัดการศึกษาโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง และการให้อิสระเด็กในการริเริ่มทำกิจกรรมช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของโฟรเบล (Froebel) ที่ว่า ครูควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดในทางสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยให้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือ (พิชัย สันทภิรมย์. 2516 : 2)

การชี้แนะโดยครู

การสอนในลักษณะที่แนะเป็นการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง ครูมักจะใช้อธิพหุทางตรงในการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ การบรรยาย การออกคำสั่ง และการวิจารณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 195) อุดลย์ วิเชียรเจริญ (2514 : 6) ได้กล่าวถึงการสอนแบบยึดครูเป็นศูนย์กลางไว้ว่า การสอนวิธีนี้ทำให้เกิดผลเสียคือ ไม่ช่วยในการปลูกฝังให้คนเป็นนักคิด หรือเกิดความคิดอ่าน เกิดความเคยชินในการแก้ปัญหา และแสวงหาเหตุผล หรือเกิดวิจรรณานขึ้นแต่อย่างใด ดังนั้นการเรียนการสอนในลักษณะนี้จึงควรแก้ไขโดยการ เปลี่ยนเป็นการสอนแบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลางแทน

ในการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เรามีวิธีการสอนที่ใช้อยู่หลายวิธีด้วยกัน เช่น การสอนแบบบรรยาย แบบสาธิต แบบวิทยาศาสตร์ แบบแฮร์বারต์ แบบหน่วย แบบจุลภาค แบบเป็นทีมหรือคณะ แบบสืบสวนสอบสวน และแบบโปรแกรม ในกระบวนการเรียนการสอนโดยทั่วไปพบว่า วิธีที่ครูใช้ในการสอนกันมาก คือ การสอนแบบบรรยายหรืออธิบาย และแบบสาธิต ซึ่งเป็นลักษณะการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้ริเริ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองเป็นส่วนมาก จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในระดับปฐมวัยส่วนใหญ่ เป็นไปในลักษณะครูเป็นผู้บรรยาย หรืออธิบาย ใช้คำสั่ง และเป็นผู้ดำเนินการควบคุมกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมดด้วยตนเอง (นัญญา แก้วสุวรรณ. 2525 : 132 - 145 และอรพินท์ ภาณุรัตน์. 2525 : 127 - 135)

จากการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันครูผู้สอนในระดับ
ปฐมวัยยังใช้วิธีสอนที่มีลักษณะครูเป็นผู้ชี้แนะเป็นส่วนมาก ซึ่งวิธีการสอนดังกล่าว มีผลต่อ
การพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะเด็ก
ไม่มีโอกาสได้ค้นคว้า สัมผัส และทดลองด้วยตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะโดยครู

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลของการชี้แนะโดยครู ที่มีต่อเด็กส่วนใหญ่เป็นการ
เปรียบเทียบระหว่างการสอนแบบชี้แนะโดยครูกับการสอนแบบให้อิสระกับเด็กซึ่งมีผู้ศึกษา
ไว้ดังนี้

ซิลวา บรูเนอร์ และ เจโนวา (Sylva Bruner and Genova. 1976 :
193) ศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เล่นแบบอิสระ และกลุ่มที่เล่นโดยได้รับการสอนให้รู้จัก
สังเกตหลักการแก้ปัญหา สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่า กลุ่มควบคุม และยังแสดงออกถึงความ
เข้าใจอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการทดลองของฮิกกี (Hicky) ที่พบว่า การเล่นแบบอิสระ
(Free play) ช่วยให้เด็กแก้ปัญหาได้เร็วกว่า กลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์การเล่น และกลุ่มที่
ได้รับการชี้แนวทางตลอด (Hicky. 1972 : 4997 - B) และ ลคาร์วัลย์ กองช่าง
ศึกษา พบว่า เด็กที่ได้รับประสบการณ์การเล่นวิศุสามมิติแบบอิสระ มีผลสัมฤทธิ์ในการแก้
ปัญหาสูงกว่า และใช้เวลาในการแก้ปัญหาน้อยกว่า เด็กที่ได้รับประสบการณ์การเล่นวิศุ
สามมิติแบบชี้แนะ (ลคาร์วัลย์ กองช่าง. 2530 : 50, 54) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา
ของ เลซา ปิยะอัจฉริยะ ที่พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยกลุ่ม
การเล่นแบบอิสระมีแนวโน้มที่จะทำคะแนนสูงกว่ากลุ่มการเล่นแบบชี้แนะเราและขยายความคิด
และกลุ่มที่ไม่ได้รับประสบการณ์การเล่นอีกด้วย (เลซา ปิยะอัจฉริยะ. 2523 : 40)

ซึ่งในเรื่องนี้ ปีเตอร์สัน (Peterson) มีความเห็นว่าควรสนับสนุนให้เด็ก
ปฐมวัยแสดงออกด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้มากที่สุด (Peterson. 1958 : 22)
นอกจากนี้ วิคเมอร์ (Widmer) ยังได้กล่าวเสริมไว้ว่า โรงเรียนอนุบาลที่จัดโปรแกรม
การเรียนการสอนที่ค้ำชู ควรจัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การสังเกต

โดยการสัมผัส การทดลอง และการรับรู้โดยการให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า

(สาตินี บุโรคม. 2523 : 13 ; อ้างอิงมาจาก Widmer. 1968 : 22) ลีคคา ลีตระกูล กล่าวว่าการให้เด็กปฏิบัติโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 จากวัสดุ อุปกรณ์ และ สิ่งต่าง ๆ รอบตัวจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคลทั้งเป็นกลุ่ม และรายบุคคล เพื่อพัฒนาทักษะ และเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน (ลีคคา ลีตระกูล. 2530 : 41)

ดังนั้นในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นการ เริ่มต้นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา เด็ก จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กเกิดความพร้อมทางด้านร่างกาย ให้มีความสามารถในการใช้ กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อย่อย มีทักษะการเคลื่อนไหว การใช้ประสาทสัมผัส เกิดความ พร้อมทางสติปัญญา เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความพร้อมทางจิตใจและสังคม เพื่อให้ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข มีความมั่นคงทางอารมณ์ ราว เรียง แจ่มใส และ รู้จักแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า (ราสี ทองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ. 2529 : 19 - 20) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กปฐมวัย โดยจัดกิจกรรม ชื่นอย่างเหมาะสม และกิจกรรมนั้นต้องเอื้อต่อการพัฒนาเด็กในทุกด้าน ด้วยการให้อิสระเด็ก ในการคิดริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจด้วยตัวของเด็กเองอย่างเต็มที่ การจัด กิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ และสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งนับ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้บรรลุวุฒิภาวะในแต่ละวัยได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการให้อิสระกับเด็กใน การทำกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาในทุกด้านอย่างเต็มที่ แต่ปัจจุบันพบว่า เด็กมีโอกาสริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตัวของเด็กเองน้อยมากโดยทั่วไปการจัดการศึกษาในระดับ ปฐมวัย ครูจะเป็นผู้คอยชี้แนะในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับเด็กอยู่เสมอ แม้เด็กจะได้เป็น ผู้ลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรม แต่เด็กก็ยังขาดโอกาสในการคิดริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตนเอง อย่างอิสระ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงวิธีการจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้เด็กได้คิดและริเริ่ม ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวของเด็กเองให้มากที่สุด เพื่อศึกษาว่าเด็กจะสามารถพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองได้สูงขึ้นเพียงไร

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการ เล่นตามมุม
แปะวี เริ่มอย่างอิสระและแบบครูชี้แนะ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการ เล่นตามมุม
แปะวี เริ่มอย่างอิสระและแบบครูชี้แนะ มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. วิธีดำเนินการทดลอง
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยทั้งชายและหญิงที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 7 ห้องเรียน 250 คน ลักษณะสมาชิกของประชากรมีลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลาก

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยทั้งชายและหญิงที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียน 60 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 250 คน 7 ห้องเรียน และจับสลากอีกครั้งหนึ่งเพื่อเลือกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้มี 3 ฉบับ คือ

1. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยใช้รูปภาพแบบ ก. ของ ทอร์แรนซ์ (Torrance Test of Creative Thinking Figural Form A) ซึ่งได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กไทย โดย อารี รังสินันท์ (กรมการฝึกหัดครู, 2521 : 48, 50)

2. แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
3. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นความมุม

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดย ไซรูปภาพ แบบ ก. ของทอร์แรนซ์ (Torrance Test of Creativity Thinking Figural Form A) ซึ่งได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กไทยโดย อารี รังสินันท์

ลักษณะของแบบทดสอบ แบบทดสอบนี้ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ชุด คือ

กิจกรรมชุดที่ 1 การวาดภาพ เป็นการให้วาดต่อเติมจากภาพที่กำหนดให้ ให้มีลักษณะที่แปลกใหม่ น่าตื่นเต้นและน่าสนใจที่สุด และให้ตั้งชื่อภาพที่วาดนั้นให้แปลกที่สุด

กิจกรรมชุดที่ 2 วาดภาพให้สมบูรณ์ เป็นการให้วาดต่อเติมภาพจากเส้นต่าง ๆ ที่กำหนดให้ มีจำนวน 10 ภาพ ให้แปลกและน่าสนใจพร้อมทั้งตั้งชื่อภาพที่น่าสนใจ

กิจกรรมชุดที่ 3 การใช้เส้น เป็นการให้ต่อเติมภาพจากเส้นคู่ขนานจำนวน 30 คู่ แต่ละคู่มีความสูง 2.5 เซนติเมตร มีระยะห่าง 0.8, 1.3 และ 1.7 เซนติเมตร จำนวน 3, 12 และ 15 คู่ ตามลำดับ กิจกรรมนี้เน้นการประกอบภาพโดยใช้เส้นคู่ขนานเป็นส่วนสำคัญของภาพและต่อเติมให้แตกต่างกัน และตั้งชื่อภาพที่ต่อเติมแล้วให้แปลกและน่าสนใจ

กิจกรรมทั้ง 3 ชุด ใช้เวลาสอบกิจกรรมละ 10 นาที

แบบทดสอบชุดนี้ กรมการฝึกหัดครูได้นำไปวิจัยเพื่อศึกษาถึงความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นและค่าความเที่ยงตรงสูง ซึ่งคำนวณหาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ เป็น 1.00, .99, .99 ตามลำดับ และหาความเที่ยงตรงโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ จากกลุ่มตัวอย่าง 3,000 คน ได้ค่าสหสัมพันธ์เป็น 0.89, 0.75 และ 0.70 ตามลำดับ และมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 เมื่อแยกข้อมูลออกตามเขตภูมิศาสตร์ แยกตามประเภทของโรงเรียน แยกตามระดับชั้นเรียน และแยกตามเพศปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ยังอยู่ลักษณะเดิมคือ ได้ค่าสหสัมพันธ์ค่อนข้างสูง และมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 (กรมการฝึกหัดครู. 2521 : 48, 50) จากการวิจัยนี้ กรมการฝึกหัดครูได้สร้างคู่มือตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและได้รับการฝึกตรวจให้คะแนนจาก ดร.อารี รังสินันท์ ผู้เชี่ยวชาญด้านความคิดสร้างสรรค์มาแล้ว

การตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว การให้คะแนนจะตรวจในกิจกรรมที่ 2 และกิจกรรมที่ 3 เท่านั้น คะแนนความคิดคล่องแคล่วได้จากการวาดภาพที่ชัดเจนสื่อความหมายได้ในแต่ละกิจกรรม ภาพละ 1 คะแนน ดังนั้นกิจกรรมที่ 2 ความคิดคล่องแคล่วสูงสุดจะเท่ากับ 10 คะแนน กิจกรรมที่ 3 ความคิดคล่องแคล่วสูงสุดจะเท่ากับ 30 คะแนน
2. ความคิดริเริ่ม การให้คะแนนจะตรวจทั้ง 3 กิจกรรม คะแนนความคิดริเริ่มขึ้นอยู่กับความดีทางสถิติของภาพที่แตกต่างไปจากธรรมดา โดยดูที่ภาพเป็นหลัก ไม่ใช่ดูชื่อที่กำกับไว้ สำหรับภาพที่ตรงกับเกณฑ์ในคู่มือการตรวจจะได้คะแนน 0 คะแนน ส่วนภาพที่แตกต่างจากเกณฑ์ที่ตั้งไว้จะให้คะแนนภาพละ 1 คะแนน
3. ความคิดละเอียดลออ การให้คะแนนจะตรวจทั้ง 3 กิจกรรม แต่ละภาพให้คะแนนต่ำสุด 0 คะแนน ภาพที่มีรายละเอียดแต่ละส่วนให้คะแนนส่วนละ 1 คะแนน ไม่ว่าจะต่อเติมในภาพที่กำหนดให้ หรือส่วนที่ว่างรอบ ๆ ซึ่งสิ่งที่ต่อเติมนี้จะต้องดูแล้วสมจริงและมีความหมาย การคิดคะแนนความคิดละเอียดลออใช้ช่วงคะแนนโดยการประมาณจากสเกล 5 สเกล

ตัวอย่างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมชุดที่ 2 คำอธิบาย

1. หนูลองวาดภาพโดยต่อเติมจากส่วนต่าง ๆ ที่นำมาข้างล่างนี้
2. หนูลองพยายามคิดวาดภาพให้แปลกจากคนอื่น ๆ และน่าตื่นเต้นที่สุดเท่าที่หนูจะทำได้
3. หนูลองตั้งชื่อภาพที่วาดเสร็จแล้วให้น่าตื่นเต้นไม่ซ้ำแบบใครให้มากที่สุดเท่าที่หนูจะทำได้

ขอ 1

ขอ 2

1. -----

2. -----

การตรวจให้คะแนน จะตรวจให้คะแนนตามคู่มือการตรวจให้คะแนน ซึ่ง
กรมการฝึกหัดครูได้ทำไว้ ตัวอย่างเช่น

ในข้อ 1 การตรวจให้คะแนนด้านความคิดริเริ่ม ถ้านักเรียนวาดรูปหัวใจ
รูปหน้าคนทุกชนิด นกทุกชนิด แว่นตา และภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับ
ไว้ จะได้คะแนน 0 คะแนน แต่ถ้าวาดคนออกเหนือจากที่กล่าวมา จะได้คะแนน 1 คะแนน
เป็นต้น

2. แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย มีวิธีสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง
เช่น งานวิจัยของ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2516) สัมพันธ์ บุญเกิด (2522)
สุมาลี วงศ์ปฐกแก้ว (2526) และแจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2530)

2.2 นำผลจากการศึกษามาจัดกลุ่มพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความ
เชื่อมั่นในตนเอง ได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

2.2.1 การกล้าแสดงออก ได้แก่ การกล้าคิด กล้าพูด
กล้ากระทำ กล้าแสดงความสามารถของตนเองออกมา และกล้ายอมรับผิด

2.2.2 การพึ่งตนเอง ได้แก่ สามารถช่วยตัวเองและ
ทำอะไรได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีใครคอยช่วยเหลือ และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ
ได้ด้วยตนเอง

2.2.3 การเป็นตัวของตัวเอง ได้แก่ การมีเหตุผล
ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ โดยไม่มีเหตุผล มีความพอใจในการกระทำของคน พยายาม
สิ่งที่ตนมีอยู่ และรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง

2.2.4 การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมี
มนุษยสัมพันธ์กับคนอื่น รู้จักช่วยเหลือ และร่วมมือกับหมู่คณะ การยอมรับสถานการณ์
ใหม่ ๆ

2.3 สร้างแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองโดยยึดพฤติกรรมทั้ง 4 อักษระ
 กิ่งกล่าวเป็นเกณฑ์ และเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
 แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย มีจำนวน 15 ข้อ เป็นแบบ
 มีคำตอบให้เลือก 3 คำตอบ

ตัวอย่าง

- ๐) เวลาทำงานศิลปะประดิษฐ์หรือทำตามที่ครูทำให้ดู
- ทำตามครู
  - บางครั้งก็คิดและทำเอง
  - คิด และทำด้วยตนเอง
- ๐๐) หนูกินข้าวด้วยตนเองหรือไม่
- กินเอง
  - บางครั้งก็กินเองบางครั้งให้คนอื่นป้อนให้
  - ให้คนอื่นป้อนให้

วิธีให้คะแนน

แบบสอบถามแต่ละข้อมีคะแนนเต็ม 2 คะแนน คำตอบใดตรงกับพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมาย
 ที่ตั้งไว้ให้ 2 คะแนน คำตอบที่ตรงกับพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เพียงครึ่งเดียว ให้
 1 คะแนน ถ้าไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ไม่ให้คะแนน ดังตัวอย่าง

ในข้อ ๐) แบบสอบถามข้อนี้จุดมุ่งหมายเพื่อต้องการวัดพฤติกรรมของเด็กในด้าน
 ความกล้าในการคิด การพูด และการกระทำ ถ้าเด็กคนใดตอบข้อ ค. คือ คิดและทำ
 ด้วยตนเอง ให้ 2 คะแนน เพราะตรงกับจุดมุ่งหมายของแบบสอบถามข้อนี้ ถ้าตอบข้อ ข.
 ให้ 1 คะแนน และตอบข้อ ก. ไม่ให้คะแนน

ในข้อ ๐๐) แบบสอบถามมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการวัดทัศนคติกรรมการทั้งตนเองของเด็ก ถ้าตอบข้อ ก. คือ กินเอง ให้ 2 คะแนน เพราะแสดงว่าเด็กสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งการพึ่งตนเองนี้ เป็นลักษณะของคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ถ้าตอบข้อ ข. ให้ 1 คะแนน และถ้าตอบข้อ ค. ไม่ให้คะแนนครั้งนี้ เป็นต้น

2.4 นำแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยจำนวน 30 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลสามเสน จำนวน 5 คน ก่อนทำการทดลองจริง เพื่อทดสอบดูว่าเด็กเข้าใจในคำถามของแบบสอบถามเพียงใด

2.5 นำแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา รวมทั้งภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และพิจารณาปรับปรุง

ผู้เชี่ยวชาญ คือ

ก. ดร. บองทรงยศ เกียรติพิทักษ์ อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา มศว ประสานมิตร

ดร. สวนา พรหัตถ์นุกูล อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา มศว ประสานมิตร

อาจารย์พัชรี ผลโยธิน นักวิชาการประจำกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

2.6 นำแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไข ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จังหวัดลพบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน

2.7 หากค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยนำแบบสอบถามจากการทดลองมาตรวจให้คะแนน หากการวิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยวิธีการแจกแจงที่ (t -distribution) แบ่งกลุ่มที่ได้คะแนนสูงออก 25% เป็นกลุ่มสูง และกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำออก 25% เป็นกลุ่มต่ำ และเลือกข้อที่มีค่า r ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปปรากฏว่าได้แบบสอบถามที่อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ 20 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 1.793 - 4.384

2.8 ทาคาคความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองทั้งฉบับด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยใช้สูตรครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .801

แบบสอบถามดังกล่าวจะถูกคัดเลือกให้เหลือเพียง 15 ข้อ และมีจำนวนข้อในแต่ละพฤติกรรมพอ ๆ กัน

2.9 นำแบบสอบถามที่หาคุณภาพแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคล

3. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีวีธีสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เฉพาะที่ 1 ปี 2530 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

3.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3.3 สร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 40 กิจกรรม

3.4 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับเด็กที่เข้าร่วมอบรม ภาคฤดูร้อน ของมูลนิธิเด็กปัญญาเลิศ จำนวน 16 คน เพื่อคัดสรรขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการใช้ภาษา และศึกษาสิ่งที่คาดว่าจะได้รับจากการทำกิจกรรม เพื่อพิจารณาและปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยต่อไป

3.5 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

3.6 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ปรับปรุงแล้วไปให้ครูเชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ทางการสอนปฐมวัยทบทวนและพิจารณาขอทบทวนเกี่ยวกับความชัดเจนและขั้นตอนในการทำกิจกรรม

ผู้เชี่ยวชาญคือ

3.6.1 อาจารย์ปราณี ทองสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสน

3.6.2 อาจารย์พัชรี ผลโยธิน นักวิชาการ ประจำกองวิชาการสำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

3.6.3 อาจารย์ขวัญเรือน สิริเกียรติ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี

3.7 แก่ใจและปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ก่อนนำไปใช้

วิธีดำเนินการทดลอง

ในการทดลองผู้วิจัยทำการทดลองด้วยตนเองกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลสมุทร จังหวัดสมุทร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และเล่นตามแบบวิธีเริ่มอย่างอิสระ และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และเล่นตามแบบครูชี้แนะ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้รับประสบการณ์การทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และเล่นตามแบบที่จัดให้ทุกวัน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้สร้างควบคุมเลขกับนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2532 ถึง วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2532 โดยจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เป็นกิจกรรมหลักตามคำสั่งงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ 3 กิจกรรม คือ การปั้นดินน้ำมัน การวาดภาพระบายสีเทียน และการวาดภาพระบายสีน้ำ ซึ่งกิจกรรมหลักทั้ง 3 กิจกรรมนี้จัดให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมแรกคือ การปั้นดินน้ำมัน ในสัปดาห์ที่ 1 และเพิ่มกิจกรรมการวาดภาพระบายสีเทียนอีก 1 กิจกรรม ในสัปดาห์ที่ 2 จากนั้นจึงเพิ่มกิจกรรมการวาดภาพระบายสีน้ำอีก 1 กิจกรรม ในสัปดาห์ที่ 3

2. ขั้นดำเนินการทดลอง

ระหว่างวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2532 ถึง วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 ผู้วิจัยจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ซึ่งเป็นกิจกรรมหมุนเวียนให้นักเรียนเพิ่มขึ้น 1 กิจกรรม ในวันแรกของการทดลอง (กิจกรรมที่ 4) คือ วันที่ 22 พฤษภาคม 2532 และเพิ่มกิจกรรมใหม่อีก 1 กิจกรรม ในวันที่ 2 ของการทดลอง (กิจกรรมที่ 5) คือ วันที่ 23 พฤษภาคม 2532 โดยยังคงกิจกรรมหลักทั้ง 3 กิจกรรมตลอดเวลาทำการทดลอง

ในการทดลองนี้ ผู้วิจัยจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพิ่มขึ้นวันละ 1 กิจกรรม โดยยังคงกิจกรรมหลักทั้ง 3 กิจกรรม และกิจกรรมที่จัดไว้อีก 1 กิจกรรม รวมเป็น 5 กิจกรรมต่อหนึ่งวัน

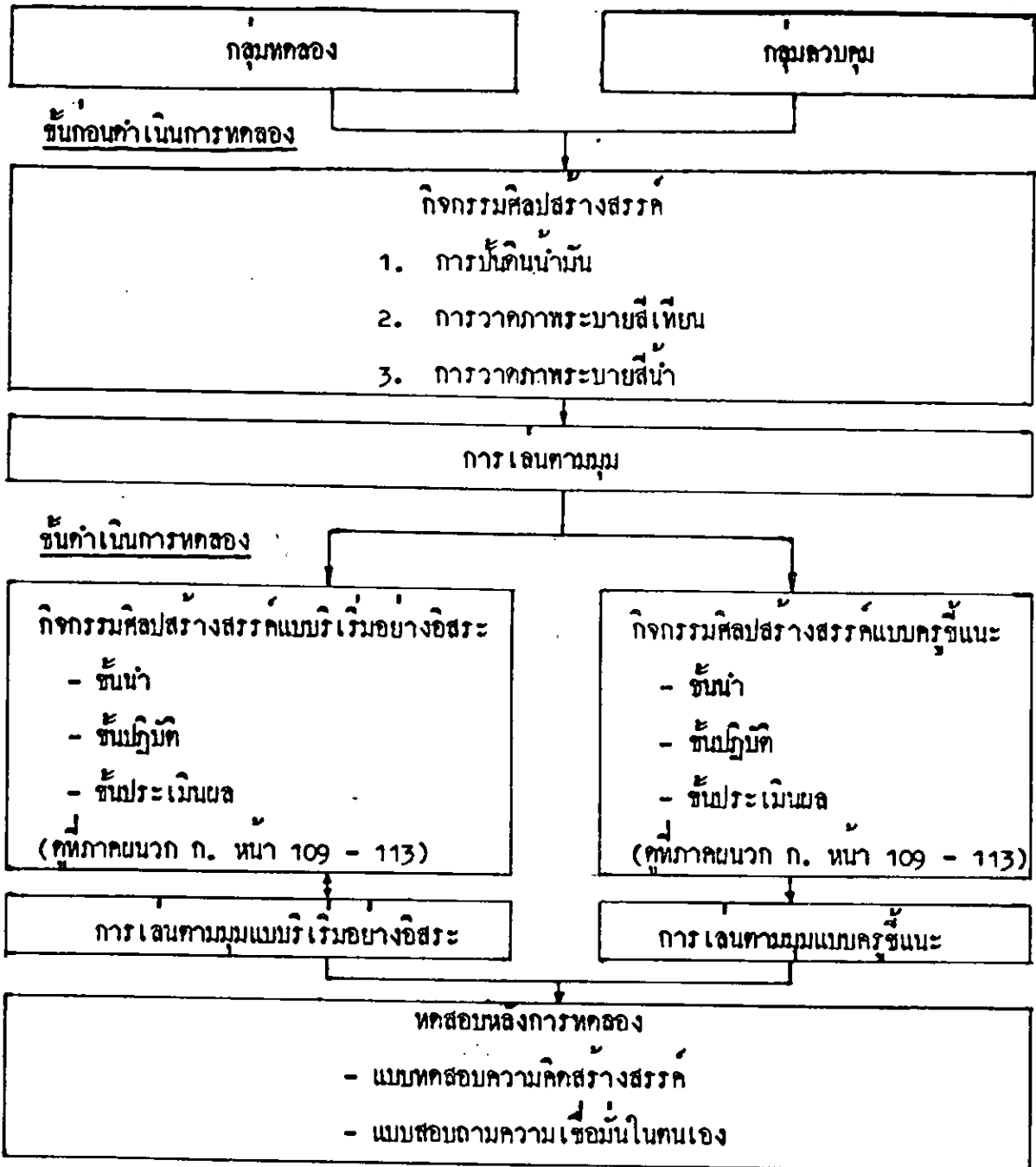
ในการทดลองครั้งนี้มีกิจกรรมคือปสร้างสรรคซึ่งจัดจนเวียนสัปดาห์ละ 2 กิจกรรม และกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม รวมเป็น 5 กิจกรรม ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ รวมกิจกรรมทั้งสิ้น 40 กิจกรรม

สำหรับการเล่นตามมุม ผู้วิจัยได้จัดมุมต่าง ๆ ไว้ในห้องเรียนเหมือนกันทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เช่น มุมบ้าน มุมบล็อก มุมหนังสือ และมุมธรรมชาติ มุมต่าง ๆ เหล่านี้ เปิดให้เด็กเขาเล่นไปตามความสนใจ

กลุ่มทดลอง ดำเนินกิจกรรมโดยจัดกิจกรรมคือปสร้างสรรคและการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ ซึ่งเด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมคือปสร้างสรรค หรือเล่นตามมุมอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนใดก็ตามความสนใจและเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มในการทำกิจกรรมใหม่โดยอย่างอิสระควยตัวของเด็กเองจากอุปกรณที่ครูเตรียมไว้ให้

ส่วนกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมคือปสร้างสรรค และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะให้เด็กปฏิบัติ ซึ่งเด็กจะต้องทำกิจกรรมคือปสร้างสรรคอย่างน้อย 2 กิจกรรมก่อนจึงไปเล่นตามมุมใด และในการเริ่มกิจกรรมใหม่ครูจะเป็นผู้สาธิตให้เด็กดูทุกครั้ง

ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมใช้เนื้อหาตามแผนการจัประสบบการชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปี 2530 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และใช้แผนการจักิจกรรมคือปสร้างสรรคที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเหมือนกันทั้งสองกลุ่ม แต่มีรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมต่างกัน ความภาพประกอบดังนี้

ภาพประกอบ 1 เปรียบเทียบรูปแบบการทดลองจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์และการเอนทามุมแบบริเริ่มอย่างอิสระกับแบบครูชี้แนะ

5. ทดสอบหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ และแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังจากดำเนินการทดลอง 8 สัปดาห์ ในวันที่ 17 และ 19 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2532 ตามตาราง 1

ตาราง 1 การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

วัน	เวลา	แบบทดสอบ	กลุ่ม
จันทร์	9.30 - 10.30	แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์	กลุ่มทดลอง
จันทร์	10.30 - 11.30	แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์	กลุ่มควบคุม
พุธ	9.30 - 10.30	แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง	กลุ่มควบคุม
พุธ	10.30 - 11.30	แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง	กลุ่มควบคุม

6. ทราวจั้ให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนน

7. นำคะแนนที่ได้จากการทราจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์และแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเค็้กปฐมวัย มาทำการวิเคราะห์หาค่าวิ้ทางสถิติต่อไปนี้

การวิเคราะห์ห้อมูอ

การวิเคราะห์ห้อมูอเสนอตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. ทราจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์และแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเค็้กปฐมวัยตามเกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละชุด
2. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน
3. วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ และแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเค็้กปฐมวัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ห้อมูอ

1. คะแนนเฉลี่ยใช้สูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน

N แทน จำนวนนักเรียน

2. หาค่าความแปรปรวนจากคะแนนรวมใช้สูตร

$$s^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N - 1)}$$

เมื่อ s^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

3. วิเคราะห์แบบทดสอบเป็นรายข้อ โดยการวิเคราะห์หาค่าอ่านจำแนก (x) โดยวิธีการแจกแจงที (t -distribution) และแทนค่าในสูตร (อ่าน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 185)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{n_H} + \frac{s_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอ่านจำแนกของข้อสอบ

$\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

s_H^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง

s_L^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ

n_H แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง

n_L แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

4. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์
แอลฟา (α - Coefficient) โดยใช้สูตร ครอนบัค (Cronbach) จากสูตร
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 170)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งหมด

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มสองกลุ่มใช้ t-test
แบบ Independent (ชูศรี วงศ์รัชนี. 2527 : 245)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1)S_1^2 + (n_2-1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

เมื่อ t แทน ค่าการแจกแจงที (t-distribution)
 $\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
 $\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
 n_1 แทน จำนวนนักเรียนของกลุ่มทดลอง
 n_2 แทน จำนวนนักเรียนของกลุ่มควบคุม
 S_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มทดลอง
 S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มควบคุม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
ΣX	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
S^2	แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนน
t	แทน อัตราส่วนค่าวิกฤตที่พิจารณาจากค่าตาราง t
$\bullet$	แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$
$\bullet\bullet$	แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$

กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม แบบวี เริ่มอย่างอิสระ

กลุ่มควบคุม คือ กลุ่มเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ

ผลการวิเคราะห์หอมูล

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบวิเวมอย่างอิสระ	30	55.73	4.82	7.34**
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ	30	37.57	12.67	

$$t_{.01, 58} = 2.576$$

จากตาราง 2 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบวิเวมอย่างอิสระ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 3 ข้อการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	s^2	t
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม แบบริเริ่มอย่างอิสระ	30	24.00	2.348	6.618**
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม แบบครูแนะ	30	22.43	3.962	

$$t_{.01, 58} = 2.576$$

จากตาราง 3 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และ
การเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
และการเล่นตามมุมแบบครูแนะ มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป ขงปราชญส และขอเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงลักษณะการจักกิจกรรมคือปสร้างสรรค และการเอนตามุมุม ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็แนวทางให้ครู ศึกษานเทศก และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ เด็กโตมีโอกาสริเริ่มทำกิจกรรมทาง ๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระ และสามารถใช้เป็นแนวทาง ในการจักประสบการณ์คือปสร้างสรรคให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรคและความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จักกิจกรรมคือปสร้างสรรค และเอนตามุมุม แบบริเริ่มอย่างอิสระและแบบครูชี้แนะ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจักกิจกรรมคือปสร้างสรรค และการเอนตามุมุม แบบริเริ่มอย่างอิสระ และแบบครูชี้แนะ มีความคิดสร้างสรรคแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจักกิจกรรมคือปสร้างสรรค และการเอนตามุมุม แบบริเริ่มอย่างอิสระ และแบบครูชี้แนะ มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยทั้งชายและหญิง ที่กำลังเรียนอยู่ ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนอนุบาลสมุทร จังหวัคสมุทร จำนวน 7 ห้องเรียน 250 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยทั้งชายและหญิง ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนอนุบาลสมุทร จังหวัดสมุทร จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียน 60 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก จากนักเรียนจำนวน 250 คน 7 ห้องเรียน และจับสลากอีกครั้งหนึ่งเพื่อเลือกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มี 3 ฉบับคือ

1. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยใช้รูปภาพแบบ ก. ของ ทอร์เรนซ์ (Torrance Test of Creative Thinking Figural Form A) ซึ่งได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กไทย โดย ฮาวี รังสินธ์ (กรมการฝึกหัดครู. 2521 : 48, 50)
2. แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
3. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุม แบบวิเอนอย่างอิสระ กับแบบควบคุม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples)
3. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมแบบวิเอนอย่างอิสระ กับแบบควบคุม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

X

จากการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการ เล่นตามมุมแตกต่างกัน พบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการ เล่นตามมุมแตกต่างกัน มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน กล่าวคือ เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการ เล่นตามมุมแบบวิเริ่มอย่างอิสระ มีระดับคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 องค์ประกอบคือ ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ และความคิดคล่องตัว สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการ เล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ (ดูตารางในภาคผนวก ช)

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการ เล่นตามมุมแตกต่างกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน กล่าวคือ เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการ เล่นตามมุมแบบวิเริ่มอย่างอิสระ มีระดับคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการ เล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยปรากฏว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการ เล่นตามมุมแบบวิเริ่มอย่างอิสระ กับ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการ เล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่า วิธีการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการ เล่นตามมุมแบบวิเริ่มอย่างอิสระ สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ ทั้งนี้อาจ เนื่องจาก เด็กในกลุ่มทดลองได้รับอิสระในการเลือกทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หรือเล่นตามมุมได้ตามความสนใจของเด็ก โดยครูไม่เข้าไปเกี่ยวข้องหรือควบคุมดูแล และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่จัดให้เด็กปฏิบัติส่วนใหญ่ เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้าง ผลงาน

ด้วยตัวของเด็กเองเป็นหลัก ซึ่ง ประเทิน มหาพันธ์ ได้กล่าวว่า ศิลปะสำหรับเด็กเป็นงาน ของเด็กจึงต้องจัดขึ้นตามความสนใจ ความต้องการ และประสบการณ์ของเด็ก ครูต้องเร้า ให้เด็กเกิดความสนใจและมีอิสระในการทำกิจกรรมทางศิลปะ เพราะจะช่วยให้เด็กมีความสุข มีความพอใจ เกิดความนับถือตนเองและผู้อื่นได้ (ประเทิน มหาพันธ์. 2509 : 21) การให้เด็กได้เล่นและคิดค้นโดยอิสระนี้ช่วยให้เด็กมีโอกาสสร้างความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ และได้คิดค้นด้วยตนเอง นับว่าเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี (ลดาวัลย์ กองช่าง. 2529 ; อ้างอิงมาจาก Forman and Hill. 1980 : 2)

การที่เด็กในกลุ่มทดลองมีโอกาสกระทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยช่วยกัน คิดหาวิธีด้วยตนเองในแต่ละวันจากอุปกรณ์ที่ครูเตรียมไว้ให้ และมีโอกาสเลือกทำกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ และเล่นตามมุมโดยอิสระนับว่า เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์ตรงด้วยตัวของเด็กเอง และช่วยให้เด็กได้มีโอกาสใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ ผลงานของตนเองอย่างเต็มที่ จากกรณีเริ่มของเด็กรเอง ซึ่งวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับ ความคิดเห็นของชไวน์ฮาร์ท (Schweinhart. 1988 : 20) ที่กล่าวว่า การให้เด็กมีโอกาส เลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ จากสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ด้วยตัวของเด็กเอง โดยไม่เร่งรัดเวลาในการทำ กิจกรรม และไม่ต้องวิพากษ์ควบคุม ช่วยให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจ และริเริ่มทำกิจกรรม ด้วยตัวของเด็กเองสามารถส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ดังนั้นเด็กในกลุ่ม ทดลองจึงมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นของตนในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยอิสระ ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีครู เป็นผู้อธิบายสาธิต และชี้แนะในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อยู่เสมอ จึงไม่ค่อยมีโอกาสได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานมากนัก ผลของการทดลองจึงปรากฏว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยจากการทดสอบ น้อยกว่า กลุ่มทดลอง หนึ่ง เด็กจะสามารถพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ได้ถึงที่สุดได้ยอมรับขึ้นมู่กับสภาพการณ์ที่สำคัญ อย่างหนึ่งคือ วิธีการสอนของครู ซึ่งควร เป็นวิธีที่สามารถกระตุ้นให้เด็กได้แสดงความคิด ออกมาอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพร่างกาย และทางจิตวิทยาของเด็ก ด้วย (Lowenfeld. 1952 : 8 - 10) การจัดการเรียนการสอนที่ดี จึงควรจัดให้เด็กมี

โอกาสได้รับประสบการณ์ตรง มีอิสระในการคิด และกล้าแสดงออก การจัดการศึกษา จึงควรเปิดเด็กเป็นศูนย์กลาง เพราะจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี (จักรสิน พิเศษสาทร. 2521 : 232 - 240) ซึ่งสอดคล้องกับ แชมเบอร์ (Chamber) ที่กล่าวว่า การให้เด็กมีโอกาสทำงานอย่างอิสระเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเป็นอย่างมาก (สาทิณี บุโรคม. 2523 ; อ้างอิงมาจาก Chamber. 1968) และ เกอร์ทรูด (Gertrude. 1966 : 549) มีความเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะได้รับการส่งเสริมให้มีขึ้นได้โดยการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กรู้สึกเป็นอิสระไม่ถูกควบคุมด้วยระเบียบวินัยที่เคร่งครัดจนเกินไป เพราะความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยเสรีภาพของความคิด และการกระทำถ้าเด็กขาดอิสระและความกล้า ความคิดสร้างสรรค์จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ (อารมณ ทัศน. 2526 : 9)

* ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนให้เด็กในวัยปฐมวัย ครูผู้สอนจึงควรให้อิสระเด็กในการแสดงความคิดเห็น และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวของเด็กเองให้มากที่สุด โดยยึดวิธีการสอนแบบริเริ่มอย่างอิสระ (Child Initiated Activities) แทนการสอนแบบครูชี้แนะ เพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มศักยภาพ

2. จากผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ กับแบบครูชี้แนะ มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน การที่กลุ่มทดลองได้รับอิสระในการเลือกเล่น และทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ได้ตามความสนใจ โดยครูไม่เข้าไปเกี่ยวข้องหรือควบคุมดูแลให้ทำงานศิลปะสร้างสรรค์ส่งครูก่อน จึงไปเล่นตามมุมทั้งในกลุ่มควบคุม อิสระที่เด็กได้รับในระหว่างการทำกิจกรรมตลอดเวลาที่ทำการทดลองครั้งนี้ น่าจะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นได้ ซึ่ง ลักคา สุวรรณรัตน์ (2521 : 7) ได้กล่าวไว้ว่า การให้เด็กได้พัฒนาอย่างอิสระ จะช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้ ความเชื่อมั่นในตนเองนี้ไม่มีผู้ใดให้แก่เด็กได้โดยตรง แต่สามารถสืบทอดมาจาก และโอกาสที่จะพัฒนาความเชื่อมั่นของเด็กให้สูงขึ้นได้ โดยการให้ความช่วยเหลือ การให้คำปรึกษาอย่างเหมาะสม แม้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กจะขึ้นอยู่กับวัยอายุ ระดับพัฒนาการ และ

การมีโอกาสได้ร่วมเล่นหรือร่วมทำงานกับผู้อื่น ตลอดจนการให้เด็กมีความรู้สึกว่าเขา มีความสามารถที่จะทำได้ด้วยตนเอง (ซูซีท ฮอน โลกสูง. 2516 : 14) เรายังสามารถ ส่งเสริมความเชื่อมั่นโดยการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำตามความสนใจของ เด็กอย่างอิสระ เพื่อเด็กจะได้ศึกษาค้นคว้าทดลองสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวของเด็กเอง ซึ่ง สอดคล้องกับ ชไวน์ฮาร์ท (Schweinhardt. 1988 : 20) ที่กล่าวว่า การให้เด็กได้ ริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระด้วยตนเองนี้ จะช่วยให้เด็กมีโอกาสพัฒนาความเป็น ตัวของตัวเอง (Autonomy) ได้ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ บทบาทของครูผู้สอนก็มีส่วนสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมความ เชื่อมั่นในตนเองให้เด็ก ซึ่ง อีริกสัน (Erikson) เชื่อว่า การที่ผู้ใหญ่เข้มงวด และไม่ เปิดโอกาสให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กสนใจอยากรู้ และอยากลงมือกระทำ เป็นการสะกดกั้น ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้ (พรณี ช. เจนจิต. 2528 : 68 - 69) ในทาง ตรงกันข้าม การให้เด็กทำตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด จะทำให้เด็กขาดความรู้สึกปลอดภัย ขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดความรับผิดชอบ เพราะเด็กไม่เคย ได้ฝึกตัดสินใจด้วยตนเอง (Hurlock. 1964 : 661) ดังนั้นการจัดประสบการณ์โดยยึดครู เป็นศูนย์กลางตลอดเวลา จึงเป็นการสกัดกั้นการเรียนรู้ของเด็ก เพราะเด็กขาดโอกาสในการ กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ซึ่งขัดกับหลักการเรียนรู้ที่ว่า การเรียนรู้คือ การให้ผู้เรียนได้ลงมือ กระทำกิจกรรมด้วยตนเอง (Filella. 1975 : 19) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ บริก (Brick. 1967 : 787 - 788) ที่ว่า การจัดการศึกษาที่ค้ำประกัน ควรให้เด็กได้ทำ กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้ถึงวิธีการปรับตัวให้เข้ากับสังคม และมี โอกาสพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ และควรให้การชมเชย ให้กำลังใจในความสำเร็จจาก การทำงานหรือทำกิจกรรม เพราะจะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (เสรี เกียรติบรรลือ. 2523 : 34) สำหรับเด็กปฐมวัยควรเน้นกระบวนการที่เด็กได้ ลงมือปฏิบัติมากกว่าผลที่ได้รับในขณะนั้น ดังนั้น เมื่อเด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมใดก็ตาม ครูผู้สอนควรให้กำลังใจ และกล่าวชมเชยเด็กอยู่เสมอโดยไม่เจาะจงเฉพาะ เด็กที่ได้รับ ความสำเร็จจากการทำกิจกรรมเท่านั้น เพื่อเด็กทุกคน จะได้เกิดความมั่นใจในความสามารถ

ที่เขามีอยู่ ซึ่ง มาสโลว์ (Maslow. 1954 : 411) ได้กล่าวไว้ว่า คนทุกคนในสังคมมีความสามารถที่จะได้รับความสำเร็จ ความภาคภูมิใจในตนเอง และต้องการให้คนอื่นยอมรับเชิดชูในความสำเร็จของตน ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเองได้ นอกจากนี้การที่ครูยอมรับความรู้สึกของเด็ก การยกย่องชมเชย การนำความคิดเห็นของเด็กมาใช้ รวมทั้งการให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนสูงอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

2528 : 197) ทั้งนี้การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้เด็กมีโอกาสแสดงความสามารถหรือกระทำกิจกรรมโดยอิสระนอกจากจะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แล้ว ยังช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และทำให้เด็กมีวินัยในตนเองอีกด้วย (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. 2531 : 100)

ที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่มีความเข้าใจในหลักการจัดกิจกรรม รู้จักปรับกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับวุฒิภาวะของเด็ก โดยคำนึงถึงการให้อิสระเด็ก ในการตอบสนองความต้องการและความสนใจด้วยตัวของเด็กเอง เป็นหลัก เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

ให้กับเด็กด้วยการจัดบรรยากาศที่อบอุ่นคลายและให้กำลังใจเด็ก ในการทำกิจกรรมอยู่เสมอ ทั้งนี้ครูผู้สอนในระดัปรูมวัยจึงควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองให้สูงขึ้น ด้วยการให้อิสระแก่เด็กในการแสดงออกตามความสามารถที่เขามีอยู่ในมากที่สุด พร้อมทั้งให้กำลังใจเด็กในการทำกิจกรรมอยู่เสมอ เพื่อเด็กจะได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองที่มีอยู่ให้สูงขึ้นต่อไป

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาคั้งนี้

จากการศึกษาคั้งนี้ พบว่า การทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการ เล่นตามมุม โดยให้เด็กริเริ่มอย่างอิสระ นอกจากส่งผลถึงความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเอง ของเด็กปฐมวัยแล้ว ยังส่งผลในด้านอื่นอีก เช่น

1. ส่งมอบพัฒนาการทางภาษา ซึ่งสามารถสังเกตได้จากคำบอกเล่าของเด็กที่เล่าถึงผลงานที่เด็กนำมาส่งครูทุกครั้งที่ทำกิจกรรม เด็กส่วนใหญ่ในกลุ่มทดลองสามารถเล่าถึงผลงานของตนได้อย่างละเอียด ในขณะที่เด็กส่วนใหญ่ในกลุ่มควบคุมบอกเพียงแค่อะไรและองค์ประกอบของภาพเท่านั้น

2. ส่งมอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กโดยดูจากผลงานที่เด็กนำมาส่ง เช่น มีส่วนประกอบในงานปั้นละเอียดขึ้น และสามารถฉีกกระดาษเป็นชิ้นเล็ก ๆ ได้ดีขึ้น

3. เด็กมีความคล่องแคล่ว และกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม เพราะเด็กให้ความสนใจในกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ครูนำมาอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ ✕

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ✕

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้โคชอคนพบวิจัยกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในจังหวัดชลบุรี ซึ่งครูผู้สอนในจังหวัดอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม และช่วยให้ครูปฐมวัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้เด็กมีโอกาสริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระให้มากขึ้น เพราะโอกาสในการริเริ่มของเด็กที่ได้นี้มีส่วนช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้ศึกษานี้เห็นแก่และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยยังสามารถนำวิธีการจัดกิจกรรมดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้อีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย ✕

2.1 การทดลองครั้งนี้เป็นการทดลองในระยะสั้น จึงทำให้ไม่อาจทราบได้ว่า จะส่งมอบเด็กในระยะยาวได้หรือไม่ จึงควรมีการทดลองในระยะยาวเพื่อติดตามผลการทดลองให้เด่นชัดบ้าง เพราะในทางประเพณีการศึกษาเปรียบเทียบกับโครงการสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีผล

ต่อเนื่องกันจนถึงอายุ 15 ปี ของ ไฮสโคป (High - Scope) จึงควรมีการศึกษาระยะยาว
ในประเทศไทย ว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยอย่างไร

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาถึงผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่น
ตามจุดมุ่งหมายพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย

2.2 ควรมีการศึกษาทดลองกับกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
เด็กในชุมชนแออัด หรือชุมชนก่อสร้าง นอกจากนี้ยังอาจศึกษากับเด็กปฐมวัยในระดับอื่น ๆ เช่น
ชั้นเด็กเล็ก หรือชั้นอนุบาลปีที่ 2 ทั้งในโครงการอนุบาลชนบท และในเขตชุมชนเมือง

8

26

עבודת המעשה

บรรณานุกรม

- กวีรินทร์ ชรรมนุกต์. การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางการคิดโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง
ของเด็กที่ตีความแตกต่างกันในสถานการณ์อบรมเลี้ยงดู และการยอมรับของกลุ่มเพื่อน.
ปริชญานีพันธ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2522. อีศำเนา.
- การปึกหักครุ, กรม หน่วยศึกษานินเทศก์. รายงานการวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของ
เด็กไทยในระดับชั้นอนุบาล - ป.4. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานินเทศก์
กรมการปึกหักครุ, 2521.
- เกรียงศักดิ์ ทราวศรี. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทย การคิดแบบ
อเนกนัย การคิดแบบเอกนัย การสร้างมโนภาพ. ปริชญานีพันธ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516. อีศำเนา.
- เกื้อกูล หาดสีห์. การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประภิตและบุคลิกภาพของบุคคลจากครอบครัว
ที่ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน. วิทยานินเทศ ก.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อีศำเนา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. เอกสารชุดปกอบรวมบุคคลากรทางการศึกษา
ระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 6. เอกสารอันคัมที่ 40/2528. กรุงเทพฯ :
จุฬิมการวิทิต, 2528.
- _____ . เอกสารชุดปกอบรวมบุคคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 1
พัฒนาการและการเรียนรูของเด็ก. เอกสารอันคัมที่ 35/2528. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาอากทราว, 2529.
- _____ . การจัดประสมการชั้นเด็กเล็ก และการศึกษาคูงาน. กรุงเทพฯ : คุรุสภา,
2529. (เอกสารชุดปกอบรวมบุคคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา อันคัมที่ 40
หน่วยที่ 6)
- _____ . แผนการจัดประสมการชั้นอนุบาลปีที่ 1 เล่มที่ 1 ปี 2530. กรุงเทพฯ : คุรุสภา,
2530.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้ : ทฤษฎีและ
หลักสำคัญบางประการ. กรุงเทพฯ : เจริญผล, 2522.

_____ . การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ศรีเกษรา, 2528.

จักรสิน พิเศษสาทร. ทฤษฎีและนักปรัชญาการศึกษาของชาวตะวันตก. กรุงเทพฯ :
ดวงกมล, 2521.

จันทร์วรรณ เทวรักษ์. รายงานการวิจัยเรื่องอิทธิพลของการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และ
เกมการศึกษาในวัย 4 - 6 ขวบ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาไทย - คณิตศาสตร์
ในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,
2526.

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเอง และวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจา
และท่าทางแตกต่างกัน. ปรินญาณินทน์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัคราเนา.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. นวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

ชาญชัย อินทรประวิติ. "ระเบียบวินัยกับความคิดสร้างสรรค์," วิทยาสาร. 8 : 19 ;
กรกฎาคม 2518.

_____ . "ระเบียบวินัยกับความคิดสร้างสรรค์," วิทยาสาร. 22 : 45 - 46 ;
กันยายน 2519.

ชื่นจิตร การบุญ. อิทธิพลของการฝึกความสามารถทางการคิดแบบอเนกนัยที่มีต่อความคิด
สร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนพรหมพรหม
วิทยา อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี. ปรินญาณินทน์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัคราเนา.

- ฐิติ อนุโลกสูง. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงทั่ว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง กับคุณธรรมแห่งทอเมืองคี. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสาเมทร, 2516. อักสำเนา.
- ฐิติ วงศ์รัตน์. เอกสารคำสอนวิชาวิธีการทางสถิติสำหรับการศึกษาวิจัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐาน การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาเมทร, 2527.
- ฐิติ หลักเพชร. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อมั่นในตนเอง และคุณธรรมแห่ง ทอเมืองคี. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสาเมทร, 2517. อักสำเนา.
- ฐิติ เอมละออง. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับ ปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อักสำเนา.
- เชาวนา บุทธสุริยพันธ์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ระหว่างโรงเรียนสาธิต และโรงเรียนที่โรงเรียนสาธิตสุทรปถิ. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสาเมทร, 2514. อักสำเนา.
- โชติ เพชรชื่น. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่เรียนวิชาศิลปะต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสาเมทร, 2514. อักสำเนา.
- ฉัญญา แก้วสุวรรณ. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน ระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาล และ ศูนย์เด็กปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อักสำเนา.
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. "การลงโทษเด็กเป็นการเพิ่มหรือลดปัญหา," วารสารจิตวิทยา. หน้า 61 - 69. 2515.
- ..... "อิทธิพลของชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการทางสติปัญญา ความเฉลียวและความสามารถในการเข้าใจ บุคคลอื่น," ใน ผลงานวิจัยทางการศึกษา (เล่ม 2), หน้า 10 - 18. เอกสารประกอบการ ประชุมทางวิชาการ เรื่อง "การวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา" 17 - 21 กันยายน พ.ศ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาเมทร สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2522.

- โคไซ สวานานท์. จิตวิทยาสำหรับครูและบุปถกรรอง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
โอเคียนสโตร์, 2510.
- ควน ศรีนวล. "ปัญหาความประพฤติของเด็ก," ศูนย์ศึกษา. 30 - 39 ; เมษายน
2503.
- ทัศนินา ระเบียบศักดิ์. ผลการใช้เทคนิค "นมแบบ" โดยใช้สไลด์การ์ตูนเพื่อพัฒนาความ
เชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนฤทธิยะวารณาลัย
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อักษรสำเนา.
- น้อมฤดี จงพฤษะ. คู่มือการศึกษาจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม,
2516.
- นิพนธ์ จิตภักดิ์. "การสอนแบบสร้างสรรค์," สามัญศึกษา. 17 : 17 - 18 ;
มิถุนายน - กรกฎาคม 2523.
- นิรมล ศิรณสารสวัสดิบุตร. ศิลปศึกษากับครูประถม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศิรณสาร,
2525.
- บึงอร กุ่มสะอ่าค. การศึกษาเปรียบเทียบของคัมภีระประกอบของสมรรถภาพสมองด้านความคิด
แบบอเนกนัยทางภาษาคามทฤษฎีกลีฟอว์คกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อักษรสำเนา.
- บุญรอด บุญเหลือ. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 กับนักเรียน
ที่เรียนด้วยหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนทดลอง,
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2525.
- ประคอง กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ
คร.ศรีสง่า, 2528.

- ประทีน มหาจันทร์. "ศึกษาเค้าจากภาพที่เขาวาด," ประชาศึกษา. 267 ; ธันวาคม 2506.
- _____. "สอนศิลปะเด็กได้อย่างไร," ประชาศึกษา. 18(1) : 21 - 35 ; สิงหาคม 2509.
- ปราณีค มาลัยวงษ์. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบปกติ. ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อิศำเนา.
- ปราณีค สุขอุคม. การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีและบุคลิกภาพระหว่างคนไทยกับคนจีน. วิชยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อิศำเนา.
- บุสกี ภูมิอินทร์. "เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์," ใน เอกสารการสอนชุดวิชา พฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 9. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2525.
- พงษ์ชัย พันธ์ผลไพฑูริย์. การคิดสร้างสรรค์และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิชยานิพนธ์ปริชญามหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515. อิศำเนา.
- พรมาวรินทร์ สุทธิจิตตะ. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนการสร้างภาพโดยการใช้และไม่ใช้รูปเรขาคณิตเป็นสื่อ. วิชยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อิศำเนา.
- พรหม ช.เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์, 2528.
- พันธุ์นิ เจริญสุข. ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นก่อนการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย. วิชยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อิศำเนา.

พิชัย สันถิรมย์. การใช้อุปกรณ์การสอนของครูอนุบาลโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโศกทัศน์ศึกษา ภัณฑิควิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516. อักสำเนา.

พิมพ์พันธุ์ จันทรเทีย. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคม
ของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด
กับโรงเรียนอนุบาลเอกชน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2525. อักสำเนา.

ภรณ์ ชรรณาภรณ์พิลาศ. การศึกษาศาเทภการหนีเรียนของนักเรียน 5 คน พร้อมทั้งวิธีให้
ค่าปรึกษาเพื่อการช่วยเหลือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัย
วิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2513. อักสำเนา.

มาลี วงษ์แก้ว. ผลการให้ค่าปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อักสำเนา.

บุษยา ขอนคราม. การสร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์นักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา ภัณฑิควิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อักสำเนา.

บุษยา วัฒนนิพัทธ์. การสร้างชุดการสอน ความพร้อมทางสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัย
เรื่องการฝึกความคิดเชิงสร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา
ประถมศึกษา ภัณฑิควิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อักสำเนา.

เยาวพา เกษะคุปต์. "การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์," เอกสารประกอบการสอนวิชา
การศึกษาเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2522. (อักสำเนา.)

_____ . กิจกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : โอเคียนส์โตร์, 2528.

- ราตี หองสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ. คู่มือการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์อักษรไทย, 2529.
- ฉะฌายมาศ ศรีหัตถ์ และจรรยา สุวรรณทัต. อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็กที่ตำบลอนาป่า
อ. เมือง จ. ชุมพร. รายงานการวิจัยฉบับที่ 9 ของสถาบันระหว่างชาติ สำหรับการศึกษา
คนควาเรองเด็ก. กรุงเทพฯ : กุรุสภา, 2510.
- ฉคาวลัย กองช่าง. การศึกษาภาษาแม่ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับภาษัจักประสมการณการ เชนวีสถูสามมิต
แบบชี้นำ และแบบอิสระ. ปรินญานินทน์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2529. อักสำเนา.
- ฉักกา ลีตระกูล. ความสามารถทางภาษาวาทภาพคนของเค็กรปฐมวัยที่ได้รับภาษัจักประสมการณต่างกัน.
ปรินญานินทน์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
อักสำเนา.
- ฉักกา สุวรรณทัต. แรงจูงใจในการเข้าศึกษาวิชาชีพเฉพาะและความนับใจที่จะออกไปประกอบอาชีพ
ในโรงเรียนประเภทช่างอุตสาหกรรม. ปรินญานินทน์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2512. อักสำเนา.
- เสชา ปิยะอัญนิยะ. ผลของประสมการณการ ต่อเพิ่มตอการแก็พหยาของเค็กรปฐมวัย. ปรินญานินทน์ ศ.ม.
กรุงเทพฯ : พุทธสงกรรมมหาวิทยาลัย, 2523. อักสำเนา.
- ชวน สายยศ และอังคชา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- เลิศ อานันตะนะ. ศิลปกับเด็ก. กรุงเทพฯ : ชาติค้อชต, 2518.
- _____. "การสอนศิลปะแบบสร้างสรรค," วิทยาสา. 20 : 16 - 44 ; มิถุนายน 2519.
- _____. "ความคิดสร้างสรรคของเค็กร," เฒและเค็กร. 2(5) : 21 - 24 ; มิถุนายน 2521
- วรฑารณ รัทวิชัย. การอบรมเลี้ยงดูเค็กรปฐมวัย. โรงเรียนประเฒสาชิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร ภาคหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร, 2527.
- _____. กิจกรรมสร้างสรรคสำหรับเค็กรก่อนวัยเรียน. เอกสารประกอบการสอนวิชา กร. 531
กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, ม.ป.ป.

- วัฒนา บุญญาฤทธิ. การศึกษาค้นคว้าเป็นศูนย์กลางค่านิยม และความรู้สึกของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการ
จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต่างกัน. ปรินญาณินทน์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
- ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อีศำเนา.
- วันเพ็ญ อายุกาน. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกกับบุคลิกภาพเกี่ยวกับหรือแสดงตัว
กับกายยอมรับตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น.
- ปรินญาณินทน์ ค.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2512. อีศำเนา.
- วาสี ปรงสิงห์. การศึกษารูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล. วิทยานินทน์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อีศำเนา.
- วิชัย ชำนิ. การเปรียบเทียบทัศนคติการค่านิยมเกี่ยวกับกรอนุรักษจำนวน และการมกจำนวนของ
เด็กในเมืองใหญ่กับเด็กชนบท. ปรินญาณินทน์ ค.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา
- ประสานมิตร, 2519. อีศำเนา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. ศิลปเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บูรพาศิลป์การพิมพ์, 2515.
- วิเศษ ทั้งเจริญ. "การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยคาเตลปะ," ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กระดับปฐมวัยศึกษา. หน้าที่ 1 - 7. หน้า 205 - 206.
- กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์, 2526.
- _____ . ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงลอร่าท, 2526.
- ศรีนันท์ เพชรทองคำ. "พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม," จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
- ศิลา จายนัยโยธิน. คำบรรยายพิเศษประกอบการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อีศำเนา.
- สุจินต์ ปรีชาวารณ. ความคิดสร้างสรรค์ ความเกรงใจ และลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนที่ประพฤ
ติคล้อยตามและที่ชักกับสังคม. ปรินญาณินทน์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประสานมิตร, 2515. อีศำเนา.
- เสรี เกียรติบรรลือ. ของว่างระหว่างวัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2522.

- สมควร ฌักซันท์. เอกสารประกอบการเรียนวิชาจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะวิชาการศึกษา
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสาสมัคร, 2507.
- สมจิต หนูสุกาญจน์. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : แผนกการพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2520.
- สมบุรณ์ พรธนาภท. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : เศรษฐกิจ, 2518.
- สมพงษ์. รุจิวรรณ. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์
พฤติกรรมความความเป็นผู้นำ ความตั้งใจเรียนและผลการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยม
ศึกษาปีที่ 3. ปรินซ์นิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสาสมัคร, 2516.
อัคราเนา.
- สมพร หลอยงาม. การทดลองสอนความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกัน
โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินซ์นิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสาสมัคร, 2518. อัคราเนา.
- สวานา พรพิณกุล. ความสัมพันธ์ในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 22 สดขันธ์
วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาสมัคร, 2520.
- สวัสดิ์ จงกล. "การให้การศึกษาเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์," ประชาศึกษา, 11 : 611 - 620 ;
มิถุนายน 2512.
- สัมพันธ์ บุญเกิด. ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กก่อน
วัยเรียนในจังหวัดภาคเหนือ. ปรินซ์นิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสาสมัคร, 2522.
- สาทิณี บุโรคม. การสร้างแบบฝึกภาคปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย.
วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัคราเนา.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารประกอบการสอนทุกการพัฒนาพฤติกรรมเด็กเล่ม 2.
กรุงเทพฯ : กราฟิเคอาร์ท, 2524.
- สุชา จันต์แอม. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : ประสาสมัคร, 2510.

- สุชา จันทน์เอม. และสุรางค์ จันทน์เอม. "การแสดงออกทางสร้างสรรค์ของเด็ก," จิตวิทยาเด็ก.
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร, 2516.
- สุภัททา ปิยะแพทย. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : รัตนชัยการพิมพ์, 2527.
- สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน ความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นใน
 ตนเอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2526. อีศำเนา.
- สุรางค์ ไคว่กระปูล. "ความคิดสร้างสรรค์," ประชาศึกษา. 4 : 183 - 189 ; พฤศจิกายน
 2509.
- ไสว เลี่ยมแก้ว. ความคิดสร้างสรรค์และความฉันททางการเรียนรู้ประถมศึกษาปีที่ 7. วิทยานิพนธ์
 ค.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อีศำเนา.
- อดุลย์ วิเชียรเจริญ. "ปัญหาการศึกษาและวิชาการของไทยใน รศ 200," ใน วารสารศูนย์ศึกษา.
 17 : 7 - 8 กรกฎาคม - สิงหาคม 2514.
- อัจฉรา แยมสรวล. ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์วิชา วาดภาพกับความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียน
 ระดับประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519. อีศำเนา.
- อารมณ หักฉิม. เปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีการเล่นต่างกัน.
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
 อีศำเนา.
- อารี รังสินธ์. "บทบาทของพ่อแม่และครูที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก," ครูปริทัศน์.
 2 : 48 - 52 ; พฤศจิกายน 2520.
- . "เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์, ใน ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยในระดับ
 ชั้นอนุบาล - ป.4. หน้า 6, 7, 10. กรุงเทพฯ : หน่วยงานพิเศษกรมการฝึกหัดครู,
 2521. อีศำเนา.
- . การวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยระดับชั้น ป. 5 - ม.ศ. 3. กรุงเทพฯ :
 หน่วยงานพิเศษ กรมการฝึกหัดครู, 2522.

- อารี รั้งสินธ์. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- _____ . ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเจริญธุรกิจการพิมพ์, 2528.
- _____ . รวมบทความการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. กรุงเทพฯ : ธนาคารพิมพ์, ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- อารี สัมพจน์. "วิธีสอนแบบสร้างสรรค์," ประชาศึกษา. 8 : 423 - 429 ; มีนาคม 2511.
 อังคาร อินทร์พันธ์ และคนอื่น ๆ. "กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย คำนึงปะ
เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1 - 7.
 หน้า 263 - 351. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- อรพันธ์ ภาณุรัตน์. พฤติกรรมปฏิมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน
ระดับ ปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยในภาคกลาง.
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : คุรุสภาวิทยาลัย, 2525. อิศำเนา.
- Anderson, Ruth B. "A Study of The Relationship Between Set Induction And Originality In The Creative Writing of Elementary School Children," Dissertation Abstracts International. 34 : 6490-A; April, 1974.
- Baker, Zelma W. The Language Arts: The Child and The Teacher. San Francisco : Fearon Publishers, 1955.
- Barrey, Gerald C., Jr. "Teacher Open - Close Mindedness As A Predictor of Student Creativity Progress," Dissertation Abstracts International. 34 : 7577-A; June, 1974.
- Baruch, D., New Ways in Discipline. New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1974.
- Bogner, Donna Jean. "Creative Processing Correlates of Scientifically and Artistically Creative Gifted Adolescents," Dissertation Abstracts International. 42(07) : 3100-A; January, 1982.
- Breckenridge, Marian E. Child Development. Philadelphia, Soundress, 1965.

- Brick, Michael E. "Learning Center : The Key to Personalized Instruction," In Audio-Visual Instruction. V.12, P. 787 - 788, October, 1967.
- Buchwitz, Hildegard. "Creativity in the School Environment," Delta Kappa Gamma Bulletin. 47 : 50 - 55; Summer, 1981.
- Crow, Lester D. and Crow, Alice. Child Development and Adjustment. New York : The Macmillan Company, 1962.
- Dugger, Jame A. "A Study of Measurable Personal Factors of Leaders and Non - Leaders among University Woman," Dissertation Abstracts, 30 : 1817-A; 1969.
- Edward, Smith W. and others. The Educator's Encyclopedia. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1961.
- Filella, J. "Methods of Teaching : Way of Training Non - Learners into Learners," in Adult Education. V 40. P. 19; November, 1975.
- Fisher, C.J. and Terry C.A. Children's Language and The Language Arts. New York : McGraw-Hill Company, 1977.
- Gale, Raymond F. Development Behavior : A Humanity Approach. New York : Macmillan, 1960.
- Gertrude, Hildreth H. Introduction to the Gifted. New York : McGraw-Hill Book Co., 1966.
- Goor, A. "Problem Solving Process of Creative and Non Creative Students," Dissertation Abstracts. 37 : 3517-A; December, 1970.
- Guilford, J.P. Fundamental Statistics in Psychology and Education. New York : McGraw-Hill Book Company, 1959.
- Hicks, C.G. "Development of Creative Thinking and Its Relationship to I.Q. and Reading Achievement," Reading World. 20 : 44 - 47; October, 1980.
- Hicky, T.T. "The Relation of a Past Experience of Play to Problem Solving in Sixth Grade Children," Dissertation Abstract. 33 : 4997-B; 1972.
- Hildebrand, Verrna. Guiding Young Children. New York : Macmillan Publishing, 1975.
- Hurlock, E.B. Child Development. New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1946.
- _____. Child Development. 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book Company, 1956.

- Hurlock, E.B. Child Development. 5th ed. New York : McGraw - Hill, 1972.
- Jameson, K. Pre-school and Infant Art. London : Cassell & Collier MacMillan Publishers Ltd., 1976.
- Kelley, Ramona M. and Daniel. "Effects of An Administrative Plan for Excellence in Creative Arts Experiences on the Development of Creativity in first Graders," Dissertation Abstracts International. 44(01) : 32 - A ; July, 1983.
- Kolumbus, E.S. Is It Tomorrow Yet ?. Haifa - Israel : Mount Carmel International Training Centre, 1983.
- Krall, Paul Vernon. "Teaching the Creative Use of Art to Church School Teachers in a Workshop Experience," Dissertation Abstracts International. 43(04) : 1101 - A ; October, 1982.
- Lawrence Schweinhart., J. "Child - Initiated Activity : How Important Is It In Early Childhood Education," Early Childhood Education 88/89. 1988.
- Lowenfeld, Viktor. Creative and Mental Growth. New York : MacMillan, Revised Edition, 1957.
- Luga, Mark. Art Education : Strategies of Teaching. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, 1968.
- MacKinnon, Donald W. "What Makes a Person Creative ?," in Contemporary Reading in General Psychology. Houghton Mifflin Company, 1959.
- Malyesky, Marry. Creative Activities For Young Children. Albany, N.Y. : Delmar Publishers, 1975.
- MasLow, A.H. Motivation and Personality. New York : Harpen, 1954.
- McIlvain, D.S. Art for Primary Grade. New York : C.P. Putnam's Sons., 1961.
- Miller, Mabel Evelyn. A Practical Guide For Kindergarten Teachers. West Nyack, N.Y. : Paker Publishing, 1970.
- Munsinger H. Fundamentals of Child Development. 2nd ed. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1975.
- Peterson, Helen Thomas. Kindergarten; the Key to Child Growth. New York : Exposition Press, 1958.

- Radke, Marian J. The Relation of Parental Authority to Children Behavior and Attitude. Mincpolis, University of Minnesota Press, 1964.
- Read, Herbert. Education Through Art. London : Faber and Faber, 1958.
- Rogers, Carl R. "Toward a Theory of Creativity," in Creativity and Its Cultivation. p. 78 - 80. ed. by Anderson, Harold H., Harper and Row Publishers, 1959.
- Sayegh, Y. and William, D. "The Effect of Supplementary Experience upon the Behavioral Development of Infants in Institution," Child Development. 36 : 81 - 91 ; July, 1965.
- Shobaan, E.J. "The Assessment of Parental Attitudes in Relation to Child Adjustment," Journal of Psychology. 19 : 148, 1950.
- Stapp, Ray V. "Relationship of Measures of Creativity General Intelligence and Memory," Dissertation Abstract International. 24 : 5258 ; June, 1964.
- Stires, Kenneth Loyd. "Leadership Designation and Perceived Ability as Determinanty of Factical Use of Modesty and Self Enhancement," Dissertation Abstract. 30 : 3551 - A, 1970.
- Storm, Robert D. Psychology for the Classroom. Englewood Cliffs, Prentice - Hall, 1969.
- Sylva, K., Bruner, J.S. and P. Genova. "The Relationship Between Play and Problem Solving in Children Three to Five Year," Play - Its Role in Development and Evalution. Harmondsworth Middlesex Penguin, 1976.
- Torrance, Paul E. "Explorations in Creative Thinking in Early School Years," Bureau of Education Research. University Minnesota, 1959.
- _____ . Education and the Creative Potential. New York : The Lund Press, 1963.
- _____ . Guiding Creative Talent. New York : Prentice - Hall, 1964.
- _____ . "The Minnesota Studies of Creative Thinking 1959 - 62," in Widening Horizons in Creativity. ed. by Taylor, Calvin W., New York : John Wiley and Sons, Inc., 1964.
- Walsh, H.M. Introducing the Young Child to the Social World. New York : MacMillan Publishing Company, 1980.
- Webber, Wilford Alexander. "Teacher Behavior and Pupil Creativity," Dissertation Abstracts International. 29 : 1968.

- Westcott, Alvin M. and James A. Smith. Creative Teaching of Mathematics in the Elementary School. Boston : Allyn and Bacon, 1967.
- Williams, Frank E. "Training to be Creative May Have Little Effect on Original Classroom Performance," in Current Reading in Psychology. p. 352 - 358. New York : John Wiley and Sons, 1971.

ภาคผนวก ก

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมการเล่นตามมุม

แนวการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม

ในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม ใช้หน่วยการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เล่มที่ 1 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปี 2530 ที่โรงเรียนไชโย โดยจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหน่วยการสอนที่ใช้ในระยะเวลาทดลอง จำนวน 8 หน่วย หน่วยละ 5 กิจกรรม รวมทั้งสิ้น 40 กิจกรรม ดังนี้

ชั้นก่อนดำเนินการทดลอง

ลำดับที่ของการทดลอง	หน่วยการสอนเรื่อง	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
1	ปฐมนิเทศ	1	- การปั้นดินน้ำมัน
		2	
		3	
		4	
		5	
2	ปฐมนิเทศ	6	- การปั้นดินน้ำมัน
		7	
		8	
		9	- การวาดภาพระบายสีเทียน
		10	

ชั้นก่อนดำเนินการทดลอง (ต่อ)

ปีการศึกษา ของการทดลอง	หน่วยการสอน เรื่อง	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
3	ปฐมวัย	11	<ul style="list-style-type: none"> - การปั้นดินน้ำมัน - การวาดภาพระบายสีเทียน - การวาดภาพระบายสีน้ำ
		12	
		13	
		14	
		15	

ชั้นดำเนินการทดลอง

ปีการศึกษา ของการทดลอง	หน่วยการสอน เรื่อง	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
4	โรงเรียน ของเรา	1	<ul style="list-style-type: none"> - การฉีกปะ - การหยดสี - การตัดปะ - การเป่าสี - การระบายสีตามรอยพิมพ์
		2	
		3	
		4	
		5	

ขั้นตอนการทดลอง (ต่อ)

ลำดับ ของการทดลอง	หน่วยการสอน เรื่อง	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
5	ตัวเรา	6 7 8 9 10	- การทาสี - การสร้างภาพจากกระดุม - การสร้างภาพจากเศษนา - การแตงสี - การวาดภาพด้วยนิ้วมือ
6	ผลไม้	11 12 13 14 15	- การวาดภาพเป็นกลุ่มบน กระดาษแนวมุมิ - การพิมพ์ภาพจากจุกไม้ก๊อก - การสร้างภาพจากส่วนต่าง ๆ ของพืช - การพิมพ์ภาพจากฟองน้ำ - การขยำกระดาษ
7	กล้วย	16 17 18 19 20	- การพิมพ์ภาพจากถ่านกล้วย - การปั่นสีจากวัสดุ - การพิมพ์ภาพจากผักและผลไม้ - การวาดภาพบนกระดาษทราย - การรูดเชือก

ชั้นคำเนิการทดลอง (ต่อ)

สัปดาห์ ของการทดลอง	หน่วยการสอน เรื่อง	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
8	ฝนจำ	21 22 23 24 25	- การทึ่คสี - การกลิ้งสีจากลูกแก้ว - การสร้างภาพจากฉวคตาซาบ - การทึ่บสี - การสร้างภาพจากเมล็ดถั่วเขียว และเมล็ดข้าวเปลือก
9	วันเข้าพรรษา	26 27 28 29 30	- การวาดภาพโรยทราย - การสร้างภาพจากเปลือกไข่ - การชุกสี - การพิมพ์ภาพจากเศษวัสดุ - การประดิษฐ์เศษวัสดุ
10	บ้านที่รัก	31 32 33 34 35	- การพิมพ์ภาพโดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของมือ - การสร้างภาพจากเปลือกคินสอ - การสร้างภาพจากเศษวัสดุ - การระบายสีด้วยลวด - การวาดภาพระบายสีน้ำ บนพื้นทอง

ขั้นตอนการทของ (ต่อ)

ลำดับที่ ของการทของ	หน่วยการสอน เรื่อง	ครั้งที่	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
11	bung	36	- การวาดภาพบนฝ้ายนึ่ง
		37	- การต่อเติมภาพ
		38	- การพิมพ์กระดาษ
		39	- การสร้างภาพจากฝ้ายน้ำอัดลม
		40	- กระดาษเส้นสร้างภาพ

วิธีการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม

กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
<p>1. ให้นักเรียนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ โดยครูจัดวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมไว้ตามโต๊ะ 5 กิจกรรม แบ่งเด็กเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน และจัดมุมต่าง ๆ ไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบ้าน มุมวิทยาศาสตร์ มุมบลิ๊อค และมุมหนังสือ</p> <p>2. ครูบอกให้นักเรียนทราบว่า มีกิจกรรมอะไรบ้าง สำหรับกิจกรรมใหม่ ครูอธิบายวิธีทำพร้อมสาธิตการทำกิจกรรมให้นักเรียนดู</p> <p>3. ให้นักเรียนทำกิจกรรมตามโต๊ะหนึ่งของนักเรียนแต่ละคนก่อน แล้วจึงไปทำกิจกรรมโต๊ะอื่นต่อไป</p>	<p>1. ให้นักเรียนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ (Child Initiated Activities) โดยครูจัดวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ตามโต๊ะ 5 กิจกรรม แบ่งเด็กเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน และจัดมุมต่าง ๆ ไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบ้าน มุมวิทยาศาสตร์ มุมบลิ๊อค และมุมหนังสือ</p> <p>2. ครูบอกให้นักเรียนทราบว่า มีกิจกรรมอะไรบ้าง สำหรับกิจกรรมใหม่ ครูให้นักเรียนช่วยกันคิดหาวิธีทำกิจกรรมจากอุปกรณ์ครูจัดเตรียมไว้ด้วยตัวของนักเรียนเอง โดยครูอาจใช้คำถามเพื่อช่วยให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มในการทำกิจกรรม</p> <p>3. ให้นักเรียนเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามโต๊ะใดตามความสนใจ หรือไปเล่นตามมุมก่อนแล้วจึงมาทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ก็ได้</p>

กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
<p>4. ทำกิจกรรมส่งครูอย่างน้อย 2 กิจกรรม จึงไปเล่นตามจุดใด</p> <p>5. ครูถามถึงผลงานของนักเรียน แล้วจกมันทีกไว้</p>	<p>4. ให้นักเรียนทำกิจกรรมตามความพอใจโดยไม่กำหนดจำนวนกิจกรรมที่ของทำส่งครู</p> <p>5. ครูถามถึงผลงานของนักเรียน แล้วจกมันทีกไว้</p>

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการ เล่นตามมุม

กลุ่มความคุม	กลุ่มทดลอง
<p><u>ชั้นนำ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ครูอภิปรายให้นักเรียนหา "อะไรเอ๋ย กอมี ๆ เกี้ยง ๆ ลูกไก่ สีสวย" (ถ้านักเรียนตอบไม่ได้ ให้บอกไม่ว่า ลอกเล็ก ๆ กระแตงโต) ครูบอกนักเรียนว่า "วันนี้เราจะทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เกี่ยวกับลูกแก้ว" <p><u>ชั้นสาธิต</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ครูเรียกนักเรียนมาด้วยกัน ที่กลางห้องแล้วอธิบายให้นักเรียนฟังว่า "มีกิจกรรมใต้งานในวันนี้" สำหรับกิจกรรมใหม่ครูอธิบาย และสาธิตวิธีทำกิจกรรมให้นักเรียนดู 	<p><u>ชั้นสาธิต</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ครูเรียกนักเรียนมาด้วยกัน ที่กลางห้องแล้วพูดกับนักเรียนว่า "นักเรียนสองคู่ วันนี้ครูมีอะไรมาให้นักเรียนดู" ให้นักเรียนตอบเป็นรายบุคคล สำหรับกิจกรรมใหม่ครูเสนอแนะให้นักเรียนคิดริเริ่มทำกิจกรรมศิลปะจากอุปกรณ์ที่ครูจัดไว้ให้ด้วยตัวของนักเรียนเองดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> ครูถามนักเรียนว่า "นักเรียนสองคู่ เราจะใช้ของที่ครูมีอยู่นี้อย่างไรดี จึงจะเกิดเป็นภาพที่สวยงาม ๆ ได้" ให้นักเรียนตอบเป็นรายบุคคล ครูให้นักเรียนคนหนึ่งสาธิตให้เพื่อนดู

กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
<p>3. ควบคุมกับนักเรียนว่า "เมื่อใครทำงานมาส่งครูอย่างน้อยสองกิจกรรมแล้ว ให้ไปเล่นตามมุมที่ครูจัดไว้ได้"</p> <p>4. ให้นักเรียนทำกิจกรรมที่โต๊ะของตนเองก่อน หลังจากนั้นจึงแยกย้ายไปทำกิจกรรมโต๊ะอื่นได้</p> <p><u>ขั้นตอนปฏิบัติ</u></p> <p>1. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างน้อยสองกิจกรรมมาส่งครู</p> <p>2. ให้นักเรียนไปเล่นตามมุมใดก็ตามตามความสนใจ</p> <p>3. เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเล่นตามมุมเสร็จแล้ว ให้นักเรียนช่วยกันเก็บวัสดุ อุปกรณ์ และของเล่นทุกชิ้นเข้าที่ให้เรียบร้อย</p>	<p>3. ควบคุมกับนักเรียนว่า "นอกจากกิจกรรมศิลปะที่ครูจัดไว้ตามโต๊ะแล้ว ยังมีกิจกรรมที่อยู่ตามมุมต่าง ๆ ในห้องอีก ใครสนใจจะไปเล่นตามมุมก่อนแล้วค่อยมาทำกิจกรรมศิลปะก็ได้"</p> <p>4. ให้นักเรียนแยกย้ายไปทำกิจกรรมตามความสนใจ</p> <p><u>ขั้นตอนปฏิบัติ</u></p> <p>1. ครูให้นักเรียนเลือกทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนคิดริเริ่มทำด้วยตัวของนักเรียนเองอย่างอิสระ หรือเล่นตามมุมใดก็ตามตามความสนใจ</p> <p>2. ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หรือเล่นตามมุม</p> <p>3. เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเล่นตามมุมเสร็จแล้ว ให้นักเรียนช่วยกันเก็บวัสดุ อุปกรณ์ และของเล่นทุกชิ้นเข้าที่ให้เรียบร้อย</p>

กลุ่มความคืบ	กลุ่มทดลอง
<p><u>ขั้นประเมินผล</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะที่ทำกิจกรรม 2. สอดแทรกคำถามเกี่ยวกับผลงานที่นักเรียนทำมาส่ง และบันทึกไว้ 3. ตรวจสอบงานที่นักเรียนทำมาส่ง 	

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 1
ชื่อกิจกรรม การฉีกปะ

อุปกรณ์

กระดาษสี และกระดาษห่อของขวัญ
กาว
กระดาษ

วิธีทำ

1. นำกระดาษสีและกระดาษห่อของขวัญเป็นแผ่น ๆ ใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะพร้อมทั้งกาว
2. แจกกระดาษเปล่าเด็กคนละ 1 แผ่น
3. ให้เด็กฉีกกระดาษสีหรือกระดาษห่อของขวัญ เป็นรูปต่าง ๆ ตามต้องการ
4. ใช้กาวทาบกระดาษเปล่า แล้วนำกระดาษสีที่ฉีกไว้ก็ติดบนกระดาษที่ทากาวไว้
5. ทำซ้ำขั้นตอนที่ 3,4 เมื่อต้องการกระดาษสีใหม่
6. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 - 7 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่ได้จัดทำ
2. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ และสายตาให้สัมพันธ์กัน
3. ส่งเสริมความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานตามความคิดของเด็ก

กิจกรรมที่ 2
ชื่อกิจกรรม การหยกสี

อุปกรณ์

สีน้ำ ๓ - ๔ สี
ภูกัษ
กระดาษ

วิธีทำ

๑. เตรียมสีน้ำใส่ภาชนะวางไว้นานไว้พร้อมทั้งภูกัษ
๒. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ ๑ แผ่น
๓. ไขภูกัษจับสีในภาชนะแล้วนำมาหยกบนกระดาษ
๔. ทำซ้ำขั้นตอนที่ ๓ เมื่อต้องการเปลี่ยนสีใหม่
๕. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้เรียนรู้เรื่องสี
๒. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๓. เด็กได้ใช้ความคิดในการจินตนาการภาพที่เกิดขึ้นตามประสบการณ์ที่มีอยู่
๔. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 3

ช่อกิจกรรม การตัดปะ

อุปกรณ์

กระดาษสีหรือกระดาษห่อของชวัญศักดิ์เป็นรูปทรงเรขาคณิต
กาว

วิธีทำ

1. เตรียมกระดาษสีหรือกระดาษห่อของชวัญศักดิ์เป็นรูปทรงเรขาคณิตใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะ
2. เตรียมสีเขียนใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะพร้อมทั้งกาว
3. แจกกระดาษเปล่าเด็กคนละ 1 แผ่น
4. ใ้เด็กทาบกระดาษเปล่า
5. นำกระดาษสีที่ตัดเป็นรูปทรงเรขาคณิตติดลงบนกาวที่ทาไว้
6. ทาซ้ำขั้นตอนที่ 4.5 เมื่อต้องการกระดาษสีใหม่ จนเกิดเป็นภาพตามต้องการ
7. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 - 7 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
2. ส่งเสริมความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานตามความคิดของเด็ก
3. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 4
ช่อกิจกรรม การเป่าสี

อุปกรณ์

สีน้ำ ๓ - ๔ สี

ลูกกั๊ก

หลอดกาแฟ

กระดาษ

วิธีทำ

๑. เตรียมสีน้ำใส่ภาชนะไว้บนโต๊ะพร้อมทั้งหลอดกาแฟ และลูกกั๊ก
๒. แจกกระดาษเปล่าเด็กคนละ ๑ แผ่น
๓. ใ้ลูกกั๊กจุ่มสีในภาชนะ แล้วนำมาหยดลงบนกระดาษ
๔. ใ้หลอดกาแฟเป่าสีที่หยดไว้ให้เป็นเส้นกระจายไปบนกระดาษ
๕. ทำซ้ำขั้นตอนที่ ๓ และ ๔ เมื่อต้องการเปลี่ยนสีใหม่
๖. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้เรียนรู้เรื่องสี
๒. ฝึกการใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานตามความคิดของเด็ก
๓. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ
๔. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ และสายตาให้สัมพันธ์กัน

กิจกรรมที่ 5

ชื่อกิจกรรม การระบายสีตามรอยพับ

อุปกรณ์

กระดาษ

สีเทียน

วิธีทำ

๑. แจกกระดาษเปล่าให้เด็กคนละแผ่น
๒. ให้เด็กพับกระดาษจนเกิดรอยเป็นรูปเหลี่ยมต่าง ๆ
๓. ระบายสีในช่องเหลี่ยมที่เกิดขึ้นจากรอยพับเป็นสีต่าง ๆ ตามใจชอบ
๔. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมใดครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เปิดการใช้กล้ามเนื้อหือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๒. เด็กได้เรียนรู้และเปรียบเทียบเรื่องสี
๓. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 6
ชื่อกิจกรรม การเหสี

อุปกรณ์

สีน้ำ ๓ - ๔ สี
ภูกัน
กระดาษ

วิธีทำ

๑. เตรียมสีน้ำใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะ พร้อมทั้งภูกัน
๒. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ ๑ แผ่น
๓. ใช้ภูกันจับสีในภาชนะ แล้วนำมาหยกลงบนกระดาษ
๔. ยกกระดาษขึ้นพร้อมทั้งเอียงกระดาษขึ้นลงในทิศทางต่างๆกัน สีที่หยกไว้จะไหลเป็นเส้นตามทิศทางที่เอียงกระดาษ
๕. ทำซ้ำขั้นตอนที่ ๓ และ ๔ เมื่อต้องการเปลี่ยนสีใหม่
๖. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ และสายตาให้สัมพันธ์กัน
๒. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ
๓. เด็กได้เรียนรู้ถึงการไหลของน้ำจากการเหสี คือ น้ำจะไหลจากที่สูงลงสู่

ที่ต่ำเสมอ

กิจกรรมที่ 7
ช่อกิจกรรม การสร้างภาพจากกระดุม

อุปกรณ์

กระดุมที่มีสีและขนาดต่าง ๆ กัน

กาว

สีเทียน

กระดาษ

วิธีทำ

1. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ 1 แผ่น
2. เตรียมกระดุม และกาวใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะ พร้อมทั้งสีเทียน
3. ใช้กาวทากระดุมติดลงบนกระดาษเป็นภาพตามต้องการ
4. ใช้สีเทียนต่อเติมภาพให้สวยงาม
5. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 - 7 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ และคำให้สัมพันธ์กัน
2. ฝึกการใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ
3. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 8
ชื่อกิจกรรม การสร้างภาพจากเศษผ้า

อุปกรณ์

เศษผ้าตัดเป็นรูปทรงเรขาคณิต

กาว

กระดาษ

วิธีทำ

๑. เตรียมเศษผ้าและกาวใส่ภาชนะวางไว้นานโตะ
๒. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ ๑ แผ่น
๓. ใช้กาวทาเศษผ้าติดลงบนกระดาษ เกิดเป็นภาพตามต้องการ
๔. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๘ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ
๒. เปิดการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๓. เสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 9
ชื่อกิจกรรม การแตมสี

อุปกรณ์

สีน้ำ ๓ - ๔ สี

สำลี • ม้วนใหญ่

กระดาษ

วิธีทำ

๑. นำสีน้ำสีต่างๆใส่ภาชนะไว้

๒. ปั้นสำลีเป็นก้อนขนาดพอเหมาะสำหรับจับสีใส่กล่องไว้

๓. ใช้สำลีจับสีที่ต้องการ

๔. นำสำลีที่จับสีไว้แตมบนกระดาษ จนเกิดรูปต่างๆตามต้องการ อาจใช้สีเดียว

หรือหลายสีก็ได้

๕. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๖ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เกิดเกิดการเรียนรู้วิธีการใช้สำลีจับสี ถ้าสำลีจับสีมากจะทำให้สีหยดและอะเอะและไหลเป็นทาง

๒. เกิดเกิดการเรียนรู้วิธีการแตมสีด้วยวิธีการต่างๆ เช่น บางคนอาจใช้สำลีจับสีแล้วนำมาแตมบนกระดาษ บางคนอาจใช้สำลีจับสีลากเป็นเส้นหรือรูปต่างๆ และบางคนอาจใช้สำลีจับสี ถกบนกระดาษพร้อมกับสับมือจนเกิดเป็นภาพต่างๆกัน

๓. เป็นการฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน

๔. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 10
ช่อกิจกรรม การวาดภาพด้วยนิ้วมือ

อุปกรณ์

1. สีผสมแป้งเปียก
2. ภาชนะใส่สี พร้อมทั้งช้อนตัก
3. กระดาษ

วิธีทำ

1. แจกกระดาษเปล่าให้เด็กคนละ 1 แผ่น
2. นำแป้งเปียกผสมสีใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะ
3. ใช้นิ้วช้อนแป้งเปียกผสมสีทลงบนกระดาษ
4. ใช้นิ้วปลายแป้งเปียกผสมสีลงบนกระดาษให้ทั่ว
5. ใช้นิ้วส่วนต่าง ๆ ของแขน เช่น ข้อศอก ข้อมือ ฝ่ามือ ปลายนิ้วหรือเล็บ ชีตเขียน

จนเกิดเป็นภาพตามต้องการ

6. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 - 7 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. บักรการคิดอย่างสร้างสรรค์ในการสร้างภาพจากส่วนต่าง ๆ ของแขน
2. เด็กได้เรียนรู้การเคลื่อนไหวของแขน มือ และนิ้วเพื่อทำให้เกิดภาพตามต้องการ
3. ส่งเสริมทักษะทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 11

ชื่อกิจกรรม การวาดภาพเป็นกลุ่มบนกระดาษแผ่นใหญ่

อุปกรณ์

กระดาษแผ่นใหญ่ 2 แผ่น

สีเทียน

กระดาษขาว

วิธีทำ

1. ทึคกระดาษแผ่นใหญ่ไว้บนโต๊ะด้วยกระดาษขาว
2. เตรียมสีเทียนในภาชนะวางไว้บนโต๊ะ
3. ให้เด็กใช้สีเทียนวาดภาพตามใจชอบบนกระดาษแผ่นใหญ่จนเกิดเป็นภาพตาม

ทองการ

4. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 - 6 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ
2. ปีกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
3. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการพูดคุยของเด็กขณะวาดรูปด้วยกัน

กิจกรรมที่ 12
 4
 ช่อกิจกรรม การพิมพ์ภาพจากจุดตัดถากขาว

อุปกรณ์

จุดตัดถากขาว 5 หัว

สีน้ำ 3 - 4 สี

ฟองน้ำ

กระดาษ

วิธีทำ

1. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ 1 แผ่น
2. เทสีน้ำลงบนฟองน้ำในภาชนะปากกว้าง
3. เตรียมจุดตัดถากขาวใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะ
4. นำจุดตัดถากขาว กดสีบนฟองน้ำ แล้วนำมาพิมพ์ลงบนกระดาษจนเกิดเป็นภาพ
5. ทำซ้ำขั้นตอนที่ 4 เมื่อต้องการ เปลี่ยนสีใหม่
6. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 - 7 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ และสายตาให้สัมพันธ์กัน
2. เด็กได้เรียนรู้เรื่องสี และการผสมสี
3. ฝึกการแบ่งปันสิ่งของ และการรอคอยในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน
4. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 13

ชื่อกิจกรรม การสร้างภาพจากส่วนต่างๆของพืช

อุปกรณ์

กิ่งไม้แห้ง

ใบไม้แห้ง เช่น ใบตะไคร้ , ใบโพธิ์ , ใบมะกรูด , ใบน้อยหน่า
กลีบดอกไม้ เช่น กลีบกุหลาบ , กลีบเฟื่องฟ้า

เมล็ดพืช เช่น ข้าวเปลือก , ถั่วเขียว

กาว

กระดาษ

วิธีทำ

๑. เตรียมวัสดุต่างๆใส่ภาชนะไว้บนโต๊ะ พร้อมทั้งกาว
๒. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ ๑ แผ่น
๓. นำส่วนต่างๆของพืชหากาวติดลงบนกระดาษจนเกิดภาพตามต้องการ
๔. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๘ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ
๒. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๓. เด็กได้เรียนรู้ถึงส่วนต่างๆของพืช
๔. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 14

ชื่อกิจกรรม การพิมพ์ภาพจากฟองน้ำ

อุปกรณ์

ฟองน้ำตัดเป็นรูปทรงเรขาคณิต และรูปต่างๆ

สีน้ำ ๓ - ๔ สี

กระดาษ

วิธีทำ

๑. เตรียมฟองน้ำและสีน้ำใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะ
๒. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ ๑ แผ่น
๓. นำฟองน้ำจุ่มสีในภาชนะ แล้วนำมาพิมพ์ลงบนกระดาษ
๔. ทำซ้ำขั้นตอนที่ ๓ เมื่อต้องการเปลี่ยนสีใหม่
๕. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้เรียนรู้เรื่องรูปทรง และสี
๒. เปิดการใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ
๓. เปิดการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๔. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 15
ชื่อกิจกรรม การชง่ากระดาษ

อุปกรณ์

กระดาษหนังสือพิมพ์

กาว

สีเทียน

กระดาษ

วิธีทำ

๑. แจกกระดาษเปล่าและกระดาษหนังสือพิมพ์เด็กคนละ ๑ แผ่น
๒. ให้เด็กชง่ากระดาษหนังสือพิมพ์เป็นรูปต่างๆตามต้องการ
๓. ไขกาวทากระดาษหนังสือพิมพ์ที่ชง่าแล้วกานหนึ่ง แล้วนำไปติดบนกระดาษเปล่า
๔. ไขสีเทียนวาดภาพต่อเติมจากกระดาษที่ชง่าแล้วจนเกิดเป็นภาพตามต้องการ
๕. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมไปครั้งละ ๕ - ๘ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจากการชง่ากระดาษเป็นรูปต่างๆ และไขสีเทียนต่อเติมเป็นภาพตามความคิดของเด็ก
๒. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ และสายตาให้สัมพันธ์กัน
๓. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 16

ชื่อกิจกรรม การพิมพ์ภาพจากก้านกล้วย

อุปกรณ์

ก้านกล้วยฝานเป็นรูปทรงต่าง ๆ

สีน้ำ 3 - 4 สี

ฟองน้ำ

กระดาษ

วิธีทำ

1. เตรียมก้านกล้วยใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะ
2. เทสีน้ำลงบนฟองน้ำในภาชนะปากกว้าง
3. แจกกระดาษเปล่าเด็กคนละ 1 แผ่น
4. นำก้านกล้วยกดลงบนฟองน้ำ แล้วนำมาพิมพ์ลงบนกระดาษเป็นรูปตามต้องการ
5. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 - 7 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กได้เรียนรู้เรื่องสี
2. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ และสายตาให้สัมพันธ์กัน
3. ฝึกการใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานอย่างอิสระ
4. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 17
 ชื่อกิจกรรม การ pensi จากวัสดุ

อุปกรณ์

สีกินสอ หรือสีเทียน

เหรียญสตางค์

ใบไม้

ผ้าลูกไม้ หรือผ้าพลาสติกแบบฉลุลาย

วัสดุแบบลอยตัวหรือปูนกานเคี้ยว

กระดาษ

วิธีทำ

๑. นำอุปกรณ์ต่างๆมาเตรียมไว้บนโต๊ะ
๒. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ ๑ แผ่น
๓. นำอุปกรณ์เช่น เหรียญสตางค์ วางไว้บนโต๊ะ
๔. ใช้กระดาษวางทับบนเหรียญ
๕. ปensi ลงบนกระดาษตรงที่วางเหรียญไว้จนเกิดเป็นรอยเหรียญที่อยู่ใต้กระดาษ
๖. ทำซ้ำขั้นตอนที่ ๔, ๕ และ ๖ เมื่อต้องการเปลี่ยนอุปกรณ์ใหม่
๗. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้เรียนรู้ถึงเทคนิคการทำให้เกิดภาพที่กึ่งได้ เช่นการ pensi ต้อง pensi ให้ตรงกับวัสดุที่อยู่ใต้กระดาษ และต้องกดสีให้หนักพอควรจึงเกิดเป็นภาพที่ชัดเจนได้
๒. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อในการ pensi และการบังคับไม่ให้วัสดุเคลื่อนที่ขณะที่ pensi
๓. ฝึกการแบ่งปันสิ่งของ ฝึกการรอคอยในการทำกิจกรรมและการใช้ของร่วมกัน
๔. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในการจินตนาการภาพที่เกิดขึ้น
๕. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 18

ชื่อกิจกรรม การพิมพ์ภาพจากผักและสลัก

อุปกรณ์

หัวผักกาดและสลักเป็นรูปต่างๆ

สีน้ำ ๓ - ๔ สี

กระดาษ

วิธีทำ

๑. เตรียมหัวผักกาดที่แกะสลักแล้วใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะ พร้อมทั้งสีน้ำ
๒. นำหัวผักกาดที่แกะสลักแล้วจุ่มสี แล้วนำมาพิมพ์ลงบนกระดาษ
๓. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๘ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๒. เด็กได้เรียนรู้เรื่องสี
๓. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 19

ชื่อกิจกรรม การวาดภาพบนกระดาษทราย

อุปกรณ์

กระดาษทรายเบอร์ ๐

สีเทียน

วิธีทำ

๑. แจกกระดาษทรายให้เด็กคนละ ๑ แผ่น
๒. นำสีเทียนมาวางไว้บนโต๊ะ
๓. ให้เด็กใช้สีเทียนวาดรูปบนกระดาษทรายตามใจชอบ
๔. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕-๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานของตนอย่างอิสระ
๒. เปิดกล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๓. เปิดการเปรียบเทียบพื้นผิวของกระดาษทั้งด้านเรียบและด้านหยาบ
๔. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 20

ชื่อกิจกรรม การรูดเชือก

อุปกรณ์

เชือกเส้นเล็กหรือค้าย ยาวประมาณ ๑ ฟุต จำนวน ๑๐ เส้น
 สีนํ้า ๓ สี
 กระดาษ

วิธีทำ

๑. แจกกระดาษเปล่าเด็กคนละ ๑ แผ่น
๒. เตรียมสีน้ำใส่ภาชนะ พร้อมทั้งเชือกหรือค้ายวางไว้บนโต๊ะ
๓. ให้เด็กนำเชือกหรือค้าย จุ่มสีน้ำในภาชนะ
๔. นำเชือกหรือค้ายที่จุ่มสีแล้วชกเป็นวงบนกระดาษ จับปลายเชือกหรือค้าย
 ที่เหลือออกให้พ้นขอบกระดาษ
๕. ใช้กระดาษปิดทับคานบนเชือกหรือค้ายที่ชกไว้
๖. ใช้มือกดกระดาษคานบน และอีกมือหนึ่งรูดเชือกหรือค้ายออกจากกระดาษจนหมด
๗. เปิดกระดาษคานบนออก จะเกิดเป็นภาพตามต้องการ
๘. ทำซ้ำขั้นตอนที่ ๓, ๔, ๕, ๖ และ ๗ เมื่อต้องการสีใหม่
๙. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการมองภาพที่เกิดขึ้นตามความคิดของเด็ก
๒. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ
๓. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ และสายตาให้สัมพันธ์กัน

กิจกรรมที่ 21
ชื่อกิจกรรม การทักสิ

อุปกรณ์

แปรงสีฟัน

สีน้ำ ๓ - ๔ สี

กระดาษ

วิธีทำ

๑. เตรียมแปรงสีฟันและสีน้ำใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะ
๒. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ ๑ แผ่น
๓. ใช้นิ้วแปรงสีฟันจุ่มสีในภาชนะ
๔. ถูแปรงสีฟันที่จุ่มสีแล้วเหนือกระดาษ
๕. ใช้นิ้วหัวแม่มือซุกสีบนขนแปรงสีฟันหลายๆครั้ง สีจะกระเด็นไปติดบนกระดาษ
๖. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๘ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้เรียนรู้เรื่องสี
๒. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๓. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ
๔. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการจินตนาการภาพที่เกิดขึ้น

กิจกรรมที่ 22

ชื่อกิจกรรม การกลิ้งสีจากลูกแก้ว

อุปกรณ์

สีน้ำ ๓ - ๔ สี

ลูกแก้ว ๑๐ ลูก

ปากลองขนาด ๔" X ๑.๕" หรือ ๔" X ๑.๑" ซึ่งมีขอบจำนวน ๖ ฝา

ซอนสำหรับปัก ๕ คัน

ภาชนะใส่สี ๓ - ๔ ที่

กระดาษ

วิธีทำ

๑. เทสีน้ำใส่ภาชนะปากกว้างที่สามารถใช้ซอนลงไปปักได้
๒. แจกกระดาษแข็งคนละ ๑ แผ่นพร้อมทั้งปากลองคนละ ๑ ฝา
๓. นำลูกแก้วใส่ภาชนะใส่สี สีละ ๒ - ๓ ลูก
๔. ปูกระดาษลงในปากลอง
๕. ใช้ซอนตักลูกแก้วในภาชนะใส่สีครั้งละ ๑ ลูก
๖. วางลูกแก้วไว้บนกระดาษแล้วกลิ้งไปขึ้นทิศทางต่างๆกัน
๗. เก็บลูกแก้วที่กลิ้งสีแล้วใส่ลงในภาชนะใส่สีตามเดิม
๘. ทำซ้ำขั้นตอนที่ ๕, ๖ และ ๗ เมื่อต้องการเปลี่ยนสีใหม่
๙. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๘ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้ครับ

๑. เด็กได้เรียนรู้เรื่องการบังคับมือในการเอียงปากลองในทิศทางต่างๆกัน เพื่อประคองลูกแก้วไม่ให้หล่นลงพื้น
๒. ขณะที่เด็กใช้ซอนตักลูกแก้วในภาชนะใส่สี เด็กจะเรียนรู้ว่าถ้าตักลูกแก้วแล้วมีสีอยู่ในซอนมากจะทำให้สีเปื้อนกระดาษภาพที่ไ้จะไม่สวย
๓. เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการจินตนาการภาพที่เกิดขึ้น
๔. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 23

ชื่อกิจกรรม การสร้างภาพจากลวดตาข่าย

อุปกรณ์

สีน้ำ ๓ สี

แปรงสีฟัน ๖ อัน

ลวดตาข่าย ๖ อัน

กระดาษ

วิธีทำ

๑. แจกกระดาษเปล่าเด็กคนละ ๑ แผ่น
๒. เตรียมสีน้ำใส่ภาชนะพร้อมแปรงสีฟัน และลวดตาข่ายวางไว้บนโต๊ะ
๓. ถือลวดตาข่ายสูงกว่ากระดาษเล็กน้อย
๔. ไขแปรงสีฟันจุ่มสี ชูคบนตาข่ายสีจะกระเด็นไปติดบนกระดาษเป็นจุดๆ
๕. เก็บแปรงสีฟันในภาชนะใส่สีตามเดิม
๖. หัวข้อขั้นตอนที่ ๓, ๔ และ ๕ เมื่อต้องการเปลี่ยนสีใหม่
๗. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๘ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้เรียนรู้ถึงวิธีการทำให้สีกระเด็นไปติดบนกระดาษ เช่น ถ้ายกลวดตาข่ายสูงเกินไปสีจะกระเด็นไม่ถึงกระดาษ แต่ถ้าวางลวดตาข่ายบนกระดาษแล้วไขแปรงสีฟันจุ่มสีหาจะไม่เกิดเป็นจุดตามต้องการ
๒. เปิดการใช้กล้ามเนื้อมือพร้อมกันทั้งสองข้าง เพราะมือหนึ่งถือลวดตาข่าย อีกมือหนึ่งถือออกแรงกดแปรงสีฟันลงบนตาข่าย เพื่อให้สีกระเด็นไปติดกระดาษ
๓. เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการมองภาพที่เกิดขึ้นว่าเป็นภาพอะไร
๔. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 24
ชื่อกิจกรรม การพับสี

อุปกรณ์

สีโปสเตอร์แบบหลอด

กระดาษ

วิธีทำ

๑. แจกกระดาษเปล่าแก่ทุกคนละ ๑ แผ่น
๒. เตรียมสีโปสเตอร์ไวบนโต๊ะ
๓. ให้เด็กพับกระดาษตรงกลางจนเกิดรอย
๔. บีบสีโปสเตอร์ลงตรงรอยพับหลายๆสี
๕. พับกระดาษตามรอยเดิมแล้วไขม้ออกค้ำไว้เรียบ
๖. เปิดกระดาษขึ้น จะเกิดเป็นภาพตามต้องการ
๗. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมนี้ครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้เรียนรู้เรื่องสี
๒. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๓. เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการจินตนาการภาพที่เกิดขึ้นตามจินตนาการของเด็ก
๔. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 25

ชื่อกิจกรรม การสร้างภาพจากเมล็ดถั่วเขียว และ เมล็ดข้าวเปลือก

อุปกรณ์

เมล็ดถั่วเขียว

เมล็ดข้าวเปลือก

สีเทียน

กาว

กระดาษ

วิธีทำ

1. เตรียมเมล็ดถั่วเขียว , เมล็ดข้าวเปลือก , สีเทียน และกาวใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะ
2. แจกกระดาษเปล่าเด็กคนละ 1 แผ่น
3. ใ้สีเทียนวาดภาพตามต้องการ
4. ทากาวลงบนภาพที่วาดไว้
5. โรยเมล็ดถั่วเขียว หรือเมล็ดข้าวเปลือกลงบนกาวที่ทาไว้
6. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 – 7 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ
2. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ และสายตาให้สัมพันธ์กัน
3. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 26
ชอกิจกรรม การวาดภาพโรยทราย

อุปกรณ์

1. กระดาษ
2. ทราย
3. กาวและซองหากาว 5 ที่
4. ซองตักทราย 5 คัน
5. สีเทียน

วิธีทำ

1. แจกกระดาษเปล่าให้เด็กคนละ 1 แผ่น
2. ให้เด็กใช้สีเทียนวาดเป็นภาพตามต้องการ
3. หากาวที่ภาพภายในเส้นรอบรูปให้ทั่ว
4. ใช้ซองตักทรายโรยบนภาพที่หากาวไว้
5. เเททรายส่วนที่ไม่ติดกาวลงในภาชนะที่ใส่ทราย
6. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 - 7 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กได้เรียนรู้เรื่องการรักษาความสะอาดจากกิจกรรมที่ทำ เช่นการเททรายลงในภาชนะของไม่หกเลอะเทอะบนโต๊ะ
2. เป็นการฝึกระเบียบวินัยในการใช้สิ่งของให้ถูกตามหน้าที่ใช้สอย เช่นการใช้ซองหากาวตักทรายไม่ได้
3. อุปกรณ์ที่มีอยู่จำกัด ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของการรอคอย ถ้าคนที่ต้องการใช้ของรอให้เพื่อนมาก่อนใช้เสร็จแล้วจึงนำไปใช้ได้

4. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา
5. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อและสายตาให้สัมพันธ์กัน
6. ส่งเสริมความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ

กิจกรรมที่ 27

ชื่อกิจกรรม การสร้างภาพจากเปลือกไข่

อุปกรณ์

เปลือกไข่

สีเทียน

กาว

กระดาษ

วิธีทำ

๑. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ ๑ แผ่น
๒. เตรียมสีเทียน , เปลือกไข่ และกาวใส่ภาชนะไว้
๓. โย้เปลือกไข่สีเทียนวางรูปตามใจชอบ
๔. ทากาวลงในรูปที่วาดไว้
๕. นำเปลือกไข่ในภาชนะติดลงบนกระดาษที่ทากาวไว้ให้ทั่ว
๖. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมนี้ครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ ความอิสระที่เด็กได้รับ
เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง
๒. เด็กการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๓. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 28
 1
 ซอกิจกรรม การชุกสี

อุปกรณ์

สีเทียน

ตะปูคอนกรีต ๑๐ ตัว

กระดาษ

วิธีทำ

๑. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ ๑ แผ่น
๒. ให้เด็กทาสีเทียนลงบนกระดาษโดยใช้สีอ่อนหรือวากตามต้องการ
๓. ใช้สีเทียนสีเข้มเช่น สีดำทาทับด้านบนให้ทั่วทั้งภาพ
๔. ใช้ตะปูคอนกรีตชุกสีที่ทาไว้ออกเป็นเส้นต่างๆจนเกิดเป็นภาพ
๕. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เรื่องของการใช้สี
๒. ปีกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๓. ปีกการแบ่งปันสิ่งของ และการรอคอยในการใช้สิ่งของร่วมกัน
๔. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 29

ชื่อกิจกรรม การพิมพ์ภาพจากเศษวัสดุ

อุปกรณ์

ฝาเบียร์ ฝาขวด

ไม้ขีดจตุรภาครูปทูล

เปลือกหอย

ปากขวด

สีน้ำ ๓ - ๔ สี

กระดาษ

วิธีทำ

๑. แจกกระดาษเปล่าแก่ทุกคนละ ๑ แผ่น
๒. เตรียมวัสดุต่างๆ ใส่ภาชนะไว้บนโต๊ะ
๓. ให้เด็กเลือกวัสดุที่ต้องการจุ่มสีในภาชนะ
๔. นำวัสดุที่จุ่มสีแล้วพิมพ์ลงบนกระดาษจนเกิดเป็นภาพตามต้องการ
๕. ทำซ้ำขั้นตอนที่ ๓ และ ๔ เมื่อต้องการเปลี่ยนสีใหม่
๖. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเองอย่างอิสระ
๒. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๓. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 30
ชื่อกิจกรรม การประดิษฐ์เศษวัสดุ

อุปกรณ์

กล่องต่างๆที่ไม่ใช่แล้ว
ฝาขวดชนิดต่างๆ
ขวดพลาสติก
กาว

วิธีทำ

๑. เตรียมเศษวัสดุต่างๆใส่กล่องวางไว้นานโต๊ะ พร้อมทั้งกาว
๒. นำกล่อง , ฝาขวด หรือขวดพลาสติก หากาวต่อเป็นรูปต่างๆตามใจชอบ
๓. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๘ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการต่อเศษวัสดุเป็นรูปต่างๆอย่างอิสระ
๒. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๓. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา และฝึกการทำงานร่วมกันผู้อื่น

กิจกรรมที่ 31

ชื่อกิจกรรม การพิมพ์ภาพโดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของมือ

อุปกรณ์

ส่วนต่าง ๆ ของมือ เช่น นิ้วมือ อุ้งมือ ฝ่ามือ สันมือ
สีน้ำ 3 - 4 สี

กระดาษ

วิธีทำ

1. เตรียมสีน้ำใส่ภาชนะปากกว้างวางไว้บนโต๊ะ
2. แจกกระดาษเปล่าเด็กคนละ 1 แผ่น
3. ใช้ส่วนต่าง ๆ ของมือจุ่มสีในภาชนะ เช่น นิ้วมือ อุ้งมือ ฝ่ามือ สันมือ
4. ใช้ส่วนต่าง ๆ ของมือพิมพ์สี ลงบนกระดาษเปล่าจนเกิดเป็นภาพตามต้องการ
5. ทำซ้ำขั้นตอนที่ 3 และ 4 เมื่อต้องการ เปลี่ยนสีใหม่
6. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 - 7 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กได้เรียนรู้เรื่องสี
2. เด็กได้เรียนรู้เรื่องภาษา ในการเรียกส่วนต่าง ๆ ของมือจากการใช้ส่วนต่าง ๆ ของมือพิมพ์ภาพ
3. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ และสายตาให้สัมพันธ์กัน
4. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ
5. ช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการจินตนาการภาพที่เกิดขึ้น

กิจกรรมที่ 32

ชื่อกิจกรรม การสร้างภาพจากเปลือกคินสอ

อุปกรณ์

เปลือกคินสอ

สีเทียน

กาว

กระดาษ

วิธีทำ

๑. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ ๑ แผ่น
๒. เตรียมอุปกรณ์ทั้งหมดใส่ภาชนะ ไว้บนโต๊ะพร้อมทั้งกาวและสีเทียน
๓. นำเปลือกคินสอหากาวติดบนกระดาษ
๔. ใช้สีเทียนกดแต่งจนเกิดภาพตามต้องการ
๕. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๘ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เปิดการใช้กล้ามเนื้อและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๒. เปิดการใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ
๓. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

กิจกรรมที่ 33
ชื่อกิจกรรม การสร้างภาพจากเศษวัสดุ

อุปกรณ์

ไหมพรม

ไหมเม็ก

สำลี

เศษกระดาษสีตัดเป็นรูปทรงเรขาคณิต

กระดาษ

กาว ๓ ที

วิธีทำ

๑. เตรียมเศษวัสดุสีภาชนะไว้นบนโต๊ะ พร้อมทั้งกาว
๒. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ ๑ แผ่น
๓. ให้เด็กเลือกใช้วัสดุที่มีอยู่ตามใจชอบ
๔. นำวัสดุที่ต้องการใช้หากาวแล้วติดลงบนกระดาษ
๕. ตกแต่งภาพจากวัสดุตามต้องการให้สวยงาม
๖. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมใดครั้งละ ๕ - ๘ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์ผลงานของตนเองจนเกิดการเรียนรู้
๒. เปิดการใช้กล้ามเนื้อและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๓. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กได้ เพราะขณะที่เด็กทำกิจกรรมเกิดได้

พูดคุยกับเพื่อนถึงผลงานที่ทำ

๔. ความสำเร็จในการทำงานทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และพร้อมที่จะแสดงออกทุกเมื่อ

กิจกรรมที่ 34

ชื่อกิจกรรม การระบายสีถ้วยลอร์ด

อุปกรณ์

รถเด็กเล่น ๒ คัน

สีน้ำ ๓ สี

ปากลองขนาด ๔" x ๑๔" หรือ ๔" x ๑๑" ซึ่งมีขอบ จำนวน ๒ ผา
กระดาษ

วิธีทำ

๑. แจกกระดาษเปล่าเด็กคนละ ๑ แผ่น พร้อมทั้งปากลองคนละ ๑ ผา
๒. ปูกระดาษลงในปากลอง
๓. เติมน้ำใส่ภาชนะปากกว้างให้สูงในระดับล้อของรถ
๔. นำรถเด็กเล่นมีล้อจุ่มลงในภาชนะใส่สี
๕. นำรถที่จุ่มสีแล้วมาวิ่งบนกระดาษไปในทิศทางต่างๆกัน
๖. ทำซ้ำขั้นตอนที่ ๔ และ ๕ เมื่อต้องการเปลี่ยนสีใหม่
๗. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ ๕ - ๖ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เด็กเรียนรู้เรื่องการผสมสีเมื่อใช้รถจุ่มสีแต่ละสีวิ่งบนกระดาษในจุดที่มีสีอื่นอยู่
๒. เด็กได้ใช้ความคิดในการจินตนาการภาพที่เกิดขึ้นตามประสบการณ์ที่แต่ละคนมีอยู่
๓. เป็นกาฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือในการลากเส้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการ

การฝึกเขียนต่อไป

๔. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 35
ชื่อกิจกรรม การวาดภาพระบายสีน้ำมันพื้นห้อง

อุปกรณ์

1. สีน้ำ 3 สี
2. กระดาษเทาขาว (หรือกระดาษสร้างแบบเส้น)
3. ไม้ทาสีทำควงของน้ำ

วิธีทำ

1. นำกระดาษเทาขาวปูลงบนพื้นห้อง ทึดด้วยสีออกเทา
2. เติร์เมสีใส่ภาชนะพร้อมไม้ทาสีวางไว้
3. ให้เด็กใช้ไม้ทาสีซึ่งมีทามยาวพอที่จะยืนวาดได้ จุ่มสีที่ของภาชนะ

เป็นภาพตามต้องการ

4. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมนี้ครั้งละ 3 - 4 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นการฝึกระเบียบวินัยให้กับเด็กในเรื่องของการใช้อุปกรณ์ ถ้าจุ่มสีอะไรไว้
ต้องใช้กับสีเดิม
2. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อ และการบังคับข้อมือในการลากเส้นไปในทิศทางที่
ต้องการ
3. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างภาพตามความคิดของเด็ก
4. ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น
5. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อและสายตาให้สัมพันธ์กัน

กิจกรรมที่ 36

ชื่อกิจกรรม การวาดภาพบนฝาผนัง

อุปกรณ์

สีเทียน

กระดาษสร้างแบบสื่อ ๔ - ๕ แผ่น

วิธีทำ

๑. นำกระดาษสร้างแบบสื่อไปติดไว้ที่ฝาผนังข้างห้อง หรือหลังห้องควยกระดาษขาว
๒. นำสีเทียนมาวางไว้
๓. ให้เด็กวาดภาพตามใจชอบ อาจเป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่องกันหรือต่างคนต่างวาด
๔. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมอีกครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เปิดให้เกิดรู้จักใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างภาพให้เป็นเรื่องราวได้
ตามความสนใจของแต่ละคน
๒. เปิดให้เกิดรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งเป็น
การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กไทยเป็นอย่างดี
๓. เปิดการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
๔. ขณะทำกิจกรรมเด็กสามารถพูดคุยกับเพื่อนถึงเรื่องราวต่างๆในภาพได้ นับเป็น
การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กวัยหนึ่ง

กิจกรรมที่ 37
ชื่อกิจกรรม การต่อเติมภาพ

อุปกรณ์

กระดาษที่มีภาพ $\triangle$ $\square$ $\circ$

สีเทียน

กระดาษ

วิธีทำ

1. แจกกระดาษที่มีภาพ $\triangle$ $\square$ $\circ$ ให้เด็กคนละ 1 แผ่น
2. เตรียมสีเทียนในภาชนะวางไว้บนโต๊ะ
3. ให้เด็กใช้สีเทียนต่อเติมภาพ $\triangle$ $\square$ $\circ$ ให้เกิดเป็นภาพตาม

ต้องการ

4. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 - 7 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ภาพตามความคิดของเด็ก
2. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อและสายตาให้สัมพันธ์กัน
3. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา โดยการสนทนาถึงภาพที่เด็กต่อเติมไว้

กิจกรรมที่ 38
ชื่อกิจกรรม การพับกระดาษ

อุปกรณ์

กระดาษวาว 3 สี ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

กาว

สีเทียน

กระดาษ

วิธีทำ

1. แจกกระดาษเปล่า และกระดาษวาวให้เด็กคนละ 1 แผ่น
2. เตรียมสีเทียนใส่ภาชนะวางไว้บนโต๊ะ
3. ให้เด็กพับกระดาษวาวเป็นรูปอะไรก็ได้ตามความคิดของเด็ก
4. นำกระดาษที่พับแล้วหากาวด้านหลัง แล้วนำมาติดบนกระดาษเปล่า
5. ใช้สีเทียนตกแต่งเป็นภาพตามต้องการ
6. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 - 7 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ และสายตาให้สัมพันธ์กัน
2. ฝึกการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพับกระดาษตามความคิดของเด็ก
3. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 39
ชื่อกิจกรรม การสร้างภาพจากฝาน้ำอัดลม

อุปกรณ์

ฝาน้ำอัดลม

กระดาษสี

กาว

กระดาษ

วิธีทำ

1. แยกกระดาษเปล่าเด็กคนละ 1 แผ่น
2. เตรียมอุปกรณ์ทั้งหมดใส่ภาชนะวางไว้นบนโต๊ะ พร้อมทั้งกาว
3. ฝาน้ำอัดลมหากาวติดลงบนกระดาษ
4. ใช้กระดาษสีตกแต่งเป็นภาพตามใจชอบ
5. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ครั้งละ 5 - 7 คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ
2. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
3. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

กิจกรรมที่ 40

ชื่อกิจกรรม กระดาษเส้นสร้างภาพ

อุปกรณ์

กระดาษสีตัดเป็นเส้นขนาดกว้าง ๑ ซม. ยาว ๕ - ๑๐ ซม.

กาว

กระดาษ

วิธีทำ

๑. แจกกระดาษเปล่าแก่คนละ ๑ แผ่น
๒. นำกระดาษสีที่ตัดเป็นเส้นแล้วใส่ภาชนะวางไว้นอนโต๊ะพร้อมกาว
๓. ให้เด็กคิดวิธีพับหรือฉีกกระดาษเป็นรูปต่างๆ
๔. ใช้กาวหากกระดาษที่ฉีกหรือพับแล้ว ติดบนกระดาษเปล่าเป็นภาพตามต้องการ
๕. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม ใดครั้งละ ๕ - ๗ คน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

ต่างๆกัน

๑. เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพับหรือฉีกกระดาษเส้นให้เป็นรูปร่าง
๒. เด็กได้ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ
๓. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน
4. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จากการสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำ

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้รูปภาพ แบบ ก

(Thinking Creatively With Picture Figural Form A)

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยใช้รูปภาพ แบบ ก

(Thinking Creatively With Picture Figural Form A)

ลักษณะของแบบทดสอบ

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยใช้รูปภาพ แบบ ก ประกอบด้วยแบบสอบย่อย 3 ชุด ซึ่งหอแรนซ์เรียกแบบสอบย่อยว่ากิจกรรม แบบสอบย่อยจึงประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมชุดที่ 1 การวาดภาพ (Picture Construction) โดยให้เด็กต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดเป็นกระดาษสติกเกอร์ สีเขียว รูปไข่ ให้เด็กต่อเติม ภาพให้แปลกใหม่ น่าตื่นเต้น และน่าสนใจที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แล้วให้ตั้งชื่อภาพที่วาดแล้วให้แปลกที่สุด

กิจกรรมชุดที่ 2 การต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ (Picture Completion) โดยให้เด็กต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดเป็นรูปเส้นในลักษณะต่าง ๆ มีจำนวน 10 ภาพ เป็นการต่อเติมภาพให้แปลก น่าสนใจ และน่าตื่นเต้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แล้วตั้งชื่อภาพที่ต่อเติมเสร็จแล้วให้แปลก และน่าสนใจด้วย

กิจกรรมชุดที่ 3 การใช้เส้นคู่ขนาน (Pararell Line) โดยให้เด็กต่อเติมภาพจากเส้นคู่ขนาน จำนวน 30 คู่ เน้นการประกอบภาพโดยใช้เส้นคู่ขนานเป็นส่วนสำคัญของภาพ และต่อเติมภาพให้แปลก แตกต่าง ไม่ซ้ำกัน แล้วตั้งชื่อภาพที่ต่อเติมแล้วด้วย

การทำแบบทดสอบทั้ง 3 กิจกรรม เน้นการวาดภาพให้แปลก น่าตื่นเต้น น่าสนใจ และวาดจากความคิดของเด็กเอง หรือแสดงเอกลักษณ์ของภาพ กิจกรรมทั้ง 3 ชุด ใช้เวลาทำสอบกิจกรรมชุดละ 10 นาที เมื่อหมดเวลากิจกรรมหนึ่งก็ต้องเริ่มทำกิจกรรมชุดถัดไป ынที่ กิจกรรมทั้ง 3 ชุด จึงใช้เวลา 30 นาที

การตรวจให้คะแนน

การตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ความคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึงความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบให้ได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีปริมาณการตอบสนองไว้มากในเวลารจำกัด

คะแนนความคิดคล่องตัว คือคะแนนที่ได้จากการวาดภาพที่ชัดเจน สื่อความหมายได้ในแต่ละกิจกรรม เช่นกิจกรรมชุดที่ 1 ความคิดคล่องตัวมีเพียง 1 คะแนน กิจกรรมชุดที่ 2 คะแนนความคิดคล่องตัวสูงสุด 10 คะแนน และกิจกรรมชุดที่ 3 คะแนนความคิดคล่องตัว 30 คะแนน

2. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึงความสามารถของบุคคลในการคิดสิ่งแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับผู้อื่น โดยใช้เกณฑ์ลำดับที่เด็กตอบมากตั้งแต่ 1-5 เปอร์เซ็นต์ จัดเป็นความคิดที่แปลกและได้คะแนนมากที่สุด คะแนนที่นักเรียนตอบมากกว่า 5 เปอร์เซ็นต์จัดเป็นความคิดธรรมดา ได้คะแนนต่ำ ตั้งแต่ศูนย์ขึ้นไป

3. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียดที่น่ามาตกแต่งความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ แล้วทำให้ภาพชัดเจนและได้ความหมายสมบูรณ์ทั้งในภาพที่มีรายละเอียดแต่ละส่วนให้คะแนนส่วนละ 1 คะแนน การคิดคะแนนความคิดละเอียดลออใช้ช่วงคะแนน เช่น จาก 1-5 = 1 คะแนน เป็นต้น

คำชี้แจง

กิจกรรมชุดที่ 1 การวาดภาพ

1. นักเรียนจะเห็นกระดาษสี่เหลี่ยมตามรูปที่อยู่ข้างล่างนี้ กระดาษชิ้นนี้ดึงออกมาได้โดยแกะกระดาษที่อยู่ด้านหลังทิ้งไป แล้วนำกระดาษสี่เหลี่ยมมาติดไว้ทางด้านขวามือ (ครูแสดงวิธีการและชี้ให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง แต่ไม่ต้องติดกระดาษสี่เหลี่ยมบนหน้ากระดาษอีกด้านหนึ่ง)

2. นักเรียนลองคิด แล้ววาดภาพที่แปลก ใหม่ ที่ยังไม่เคยมีใครเคยวาดมาก่อน โดยต่อเติมตกแต่งจากกระดาษสี่เหลี่ยมที่นำมาปะใหม่นี้ เพื่อให้ภาพนั้นน่าสนใจและน่าตื่นเต้นมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

3. ให้ตั้งชื่อภาพที่วาดให้แปลกที่สุดไว้บนเส้นที่ขีดไว้ให้

4. กิจกรรมชุดที่ 1 ให้เวลาทำเพียง 10 นาที

5. ครูเริ่มกิจกรรมชุดที่ 2 เมื่อพบเวลา 10 นาทีแรก โดย

1. ให้นักเรียนเปิดไปหน้ากิจกรรมชุดที่ 2

2. ครูอ่านคำชี้แจงการทำแบบทดสอบกิจกรรมชุดที่ 2 ดังนี้ :-

กิจกรรมชุดที่ 2 วาดภาพให้สมบูรณ์

1. ให้ต่อเติมตกแต่งจากภาพที่ให้มาข้างล่างนี้ทั้ง 10 ภาพ
2. ให้คิดวาดภาพให้แปลก แตกต่าง ไปจากคนอื่น และทำให้เป็น เรื่องที่น่าสนใจ นำชิ้นเด่นที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. ให้ตั้งชื่อภาพแต่ละภาพที่วาดเสร็จแล้วนั้น และเขียนชื่อภาพไว้ในช่องที่ได้กำหนด

3. ให้นักเรียนลงมือทำ

4. กิจกรรมชุดที่ 2 ให้เวลา 10 นาที

5. ครูเริ่มกิจกรรมชุดที่ 3 เมื่อหมดเวลาของกิจกรรมชุดที่ 2

1. ให้นักเรียนเปิดหน้ากิจกรรมชุดที่ 3

2. ครูอ่านคำชี้แจงการทำแบบทดสอบ กิจกรรมชุดที่ 3 ดังนี้

กิจกรรมชุดที่ 3 การใช้เส้น

1. ให้วาดภาพโดยต่อเติมตกแต่งจากเส้นคู่ข้างล่างนี้
2. คิดและวาดภาพให้แปลกแตกต่างไปจากคนอื่นให้มากที่สุด
3. ให้นักเรียนลงมือทำ
4. กิจกรรมชุดที่ 3 ให้เวลา 10 นาที

ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 องค์ประกอบ

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ	30	20.30	2.78	6.53**
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ	30	13.53	4.95	

$$t_{.01, 58} = 2.576$$

จากตาราง 4 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	s^2	t
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม แบบริเริ่มอย่างอิสระ	30	10.73	1.62	7.67**
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม แบบครูชี้แนะ	30	6.8	2.29	

$$t_{.01, 58} = 2.2576$$

จากตาราง 5 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดของแฉ่วของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ	30	24.70	2.29	6.04 **
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ	30	17.23	6.37	

$$t_{.01, 58} = 2.576$$

จากตาราง 6 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดของแฉ่วแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ชื่อ.....ชั้น.....

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบคำถามที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องตามความเป็นจริงของนักเรียน
ไขว่ไขว่ที่สุด

การให้คะแนน

1. ถ้าตอบตรงจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัดในแต่ละพฤติกรรมและแสดงถึงความเชื่อมั่น
ในตนเอง ให้ 2 คะแนน
2. ถ้าตอบใกล้เคียงจุดมุ่งหมายเพียงบางส่วนให้ 1 คะแนน
3. ถ้าตอบไม่ตรงจุดมุ่งหมายหรือแสดงว่าไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองให้ 0 คะแนน

พฤติกรรมการกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ กล้ายอมรับผิด

1. ถ้ามีคณจ้งมองหนูหนูกลัวหรือไม่
  - ก. บางทีก็กลัว
  - ข. ไม่กลัว
  - ค. กลัว
2. ถ้าครูให้หนูออกไปแสดงอะไรก็ได้หน้าชั้นเรียนให้เพื่อนหนูกล้าออกไปแสดงหรือไม่
  - ก. ไม่คอยกล้า
  - ข. ไม่กล้า
  - ค. กล้า
3. ถ้าครูให้หนูว่าครูปรมาส่งครู หนูคิดเองหรือทำตามครูทำให้ดู
  - ก. ทำตามครู
  - ข. คิดเอง
  - ค. บางครั้งคิดเองบางครั้งทำตามครู

พฤติกรรมกาารพึ่งตนเอง การแก้ปัญหาด้วยตนเอง

4. พึ่งกินข้าวด้วยตนเองหรือไม่
  - ก. กินเอง
  - ข. ให้คนอื่นป้อน
  - ค. บางครั้งกินเองบางครั้งให้คนอื่นป้อน
5. เวลาอาบน้ำ หนูอาบน้ำเองหรือไม่
  - ก. บางทีอาบน้ำเองบางทีคนอื่นอาบให้
  - ข. อาบเอง
  - ค. ให้คนอื่นอาบให้
6. หนูใส่เสื้อผ้าเองหรือไม่
  - ก. ให้คนอื่นใส่ให้
  - ข. บางทีให้คนอื่นใส่ให้บางทีใส่เอง
  - ค. ใส่เอง
7. ถ้าหนูเห็นลูกแมวตกบันได หนูจะทำอย่างไร
  - ก. ร้องไห้
  - ข. ช่วยจับลูกแมวไปไว้ที่เดิม
  - ค. วิ่งไปบอกผู้ใหญ่
8. หนูทำงานด้วยตนเองหรือคนอื่นทำให้
  - ก. ให้คนอื่นทำให้
  - ข. บางครั้งทำเองบางครั้งคนอื่นทำให้
  - ค. ทำงานด้วยตนเอง

พฤติกรรมกำเป็นตัวของตัวเอง การมีเหตุผล การตัดสินใจ

9. ขณะที่คุณกำลังระบายสีคุณครุมาขึ้นคุณภาพของหนู หนูจะทำอย่างไร
- หยุดระบายสี
  - ระบายสีต่อไป
  - บางทีระบายสีต่อไปบางทีหยุดระบาย
10. ถ้าหนูไปเที่ยวแล้วอยากจะทำขนมหนูจะทำอย่างไร
- ให้คุณแม่ไปซื้อให้
  - ไปซื้อเอง
  - บางทีไปซื้อเองบางทีให้คุณแม่ซื้อให้
11. ถ้ามีคนชวนหนูไปดูนกแถวตึกหน้าบ้านหนูจะไปหรือไม่
- ไป
  - บางครั้งก็ไปบางครั้งก็ไม่ไป
  - ไม่ไป
12. ถ้าครูให้หนูนั่งบันทึกน้ำหนักคนเที่ยวหน้าห้องหนูนั่งทำคนเดียวได้หรือไม่
- ไม่ได
  - ได้
  - บางครั้งก็ได้บางครั้งก็ไม่ได

พฤติกรรมกำปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การมีมนุษยสัมพันธ์

13. เวลาหนูเล่าเรื่องอะไรให้เพื่อนฟังพวกเพื่อน ๆ เชื่อหรือไม่
- บางทีก็เชื่อบางทีไม่เชื่อ
  - เชื่อ
  - ไม่เชื่อ

14. เวลาครูให้หนูแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อน ๆ ต้องการให้หนูอยู่ในกลุ่มด้วยหรือไม่
- ก. ไม่มีใครต้องการให้หนูด้วย
  - ข. บางคนก็อยากให้อยู่ด้วย
  - ค. ต้องการให้อยู่ด้วยทุกคน
15. เวลาครูให้หนูลงไปเล่นกลางแจ้งเพื่อนทำอย่างไร
- ก. เพื่อนชวนให้เล่นด้วยทุกคน
  - ข. บางคนก็ไม่เล่นด้วย
  - ค. ไม่มีใครให้เล่นด้วย

แบบฟอร์มสำหรับกรอกคะแนน
แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองของ เด็กปฐมวัย

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....
โรงเรียน.....วันที่สอบ.....เดือน.....พ.ศ.....

พฤติกรรมกรากล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ กล้ายอมรับผิด

1.	ก. (1 คะแนน)	ข. (2 คะแนน)	ค. (0 คะแนน)
2.	ก. (1 คะแนน)	ข. (0 คะแนน)	ค. (2 คะแนน)
3.	ก. (0 คะแนน)	ข. (2 คะแนน)	ค. (1 คะแนน)

พฤติกรรมกรากิจตนเอง การแก้ปัญหาด้วยตนเอง

4.	ก. (2 คะแนน)	ข. (0 คะแนน)	ค. (1 คะแนน)
5.	ก. (1 คะแนน)	ข. (2 คะแนน)	ค. (0 คะแนน)
6.	ก. (0 คะแนน)	ข. (1 คะแนน)	ค. (2 คะแนน)
7.	ก. (0 คะแนน)	ข. (2 คะแนน)	ค. (1 คะแนน)
8.	ก. (0 คะแนน)	ข. (1 คะแนน)	ค. (2 คะแนน)

พฤติกรรมกรากิจเป็นตัวของตัวเอง การมีเหตุผล การตัดสินใจ

9.	ก. (0 คะแนน)	ข. (2 คะแนน)	ค. (1 คะแนน)
10.	ก. (0 คะแนน)	ข. (2 คะแนน)	ค. (1 คะแนน)
11.	ก. (2 คะแนน)	ข. (1 คะแนน)	ค. (0 คะแนน)
12.	ก. (0 คะแนน)	ข. (2 คะแนน)	ค. (1 คะแนน)

พฤติกรรมกรากิจปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การมีมนุษยสัมพันธ์

13.	ก. (1 คะแนน)	ข. (2 คะแนน)	ค. (0 คะแนน)
14.	ก. (0 คะแนน)	ข. (1 คะแนน)	ค. (2 คะแนน)
15.	ก. (2 คะแนน)	ข. (1 คะแนน)	ค. (0 คะแนน)

รวมทั้งหนก.....คะแนน

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวจงใจ ชื่อสกุล ขจรศิลป์

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 60/2 ถนนเทศบาล 1 ต.ทะเลชุบศร อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000

สถานที่ทำงาน โรงเรียนวัดหนองกิมม้า อ.หนองแขง จ.สระบุรี 18170

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2519 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนนิลุติวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี
- พ.ศ. 2523 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจากวิทยาลัยครู เทศบาลลพบุรี
- พ.ศ. 2526 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พ.ศ. 2532 จบการศึกษาระดับปริญญาโท จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร กรุงเทพฯ